

Az angyali vigasság

5.

GION NÁNDOR

GION NÁNDOR

Az angyali vigasság

GION NÁNDOR REGÉNYEI 5.

1. *Engem nem úgy hívnak*
2. *Postarablók*
3. *A kárókatonák még nem jöttek vissza*
4. *Sortűz egy fekete bivalyért*

GION NÁNDOR

Az angyali vigasság

Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó
Budapest, 2021

A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap

Nemzeti Kulturális Alap

és a Magyar Művészeti Akadémia

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

támogatta.

© Gion Nándor jogörököse, 2021

© Napkút Kiadó, 2021

Izidor

Nem, uram, egyáltalán nem félek attól, hogy ön meggyilkolja magát itt a szemem láttára. Egyrészt túlságosan sokan vagyunk ebben a lebuiban ahhoz, hogy valaki öngyilkos lehessen, másrészt én már messziről megismerem az öngyilkosjelölteket, biztosíthatom, hogy ön nem tartozik közéjük. Még pisztolya sincs, pedig egy öngyilkosjelöltnek legalább három pisztolya kell hogy legyen. Ezenkívül önnek túlságosan sima a homloka és hosszú az orra, és, már elnézést kérek, amolyan menyétszerű képe van, márpedig a menyétképzű emberek sohasem lesznek öngyilkosok, ezekről is sokat tudnék mesélni, de maradjunk inkább az öngyilkosoknál. Az öngyilkosjelölteknak, amint már mondtam, legalább három pisztolyuk van, mélyen barázdált homlokuk, és a homlokuk közepén a ráncok szabályos háromszöget rajzolnak, és ez a háromszög időnként sötétlilára, majd feketére színeződik. Hogy honnan tudom ezt? Onnan, hogy Izidornak is fekete háromszög volt a homlokán. Ki volt ez az Izidor? Ezt még ma is nagyon nehezen tudnám megmagyarázni, tulajdonképpen ismeretlen valaki volt, aki hirtelen felbukkant a környékünkön, ráncolta a homlokát a sötét háromszöggel, és még mielőtt igazából megismerhettük volna, öngyilkos lett. Addig azért csinált ott néhány kellemetlen dolgot, ezekről mesélhetek éppen. De kezdjük az elején.

Izidor a háború vége felé jelent meg ott nálunk a faluban. Mellét teleaggatta háborús kitüntetésekkel, hozott magával három pisztolyt, és beköltözött Hans Joachim Schröder házába. Jól választott, mert ezt a házat még nem rabolták ki, mint más kitelepített németek házait. Hans Joachim Schröder – akit mi, gyerekek nagyon szerettünk, mert rengeteg körtefa volt a kertjében, és nyaranként gyönyörű, sárga, mézédés körtéket osztogatott nekünk – itt halt meg, mielőtt kitelepítették volna. Mert megkapta ő is a kitelepítési parancsot, akkor rendet csinált a házában, összepakolta az útravalót, és várakozott hetekig, de nem jöttek érte, mintha megfeledkeztek volna róla. Ő meg szomorúan várakozott, és nagyon aggódott két felnőtt fiáért, akik a német hadsereg kötelékében vonultak vissza valahová Németország belsejébe, és nem lehetett tudni, hogy mi van velük, élnek-e még egyáltalán. Hans Joachim Schröder meg egyre jobban aggódott, és az aggodalom egy éjszaka elvitte, reggel a szomszédok halva találták az ágyában, rendesen eltemették a német temetőben, és mivel ott halt meg közöttük, kegyelemből nem fosztották ki a házat. Minden megmaradt Izidornak, akiről azt sem tudtuk, hogy kicsoda, hogy honnan jött, és hogy miért jött éppen oda hozzánk. Nem is szerettük kezdettől fogva.

Izidort ez egyáltalán nem zavarta, beköltözött a szép nagy házba, a kertben éppen akkor virágoztak a körtefák. Cigaretára gyújtott, mert a kitüntetésekkel és a pisztolyokkal együtt igen sok cigarettát is ho-

zott magával, elégedetten szemlélte a körtefákat, és úgy tett, mintha észre sem venné a lopva bámészkodó szomszédokat, leballagott a kert végébe, egészen a kis folyóig, ott alaposan megnézte Povazsánszkit, a halászt, aki a varsákat rakta a vízbe, de neki sem köszönt. Múltak a napok, Izidor nemigen beszélgetett senkivel, a homlokán ekkor még alig látszott a kis sötét háromszög, a körtefákra deszkadarabokat szögezt, és ha szép idő volt, a kertben ebédel. Ebéd után megtöltötte és az asztalra rakta a három pisztolyt, aztán egyenként kézbe vette őket, megcélozta a körtefákra szegezett deszkákat, és nagy dörrenésekkel kilyuggatta valamennyit. A környéken riadoztak a jószágok, az embereknek borsózott a hátuk, és nagyon nem tetszett nekik a dolog, a körtefákon pedig azon a nyáron alig volt termés.

A következő nyáron már ki is száradtak a körtefák, de most maradjunk még az első nyárnál, illetve az ezt követő őszenél. Ekkor ugyanis elfogyott Izidor háborús cigarettája. A háború véget ért, viszont cigarettát nagyon nehezen lehetett kapni, így hát Izidor kénytelen volt szóba állni a szomszédokkal, és megérdeklődni, hogy honnan szerezhetne szűzdohányt. Az emberek azt mondták neki, hogy szűzdohányt nagyobb mennyiségben csak egyetlen embertől, mégpedig Tarnóczki Balázstól, a dohánycsempésztől vásárolhat. Izidor akkor üzent Tarnóczki Balázsért, az el is ment hozzá, és megígérte, hogy szerez Izidornak egy egész zsák aransárga hercegovinai dohányt.

Tarnóczyi Balázs házias férj volt, példás családapa és nagyon ügyes dohánycsempész. Ha éppen ott-hon tartózkodott, gondozta a kertben a gyümölcsfákat, segített feleségének a ház körüli munkákban, és türelmesen nevelgette négy kicsi és igen eleven természetű gyerekeit, de hetente vagy kéthetente egyszerűen útra kelt kelet felé, elment a Tiszáig, ott kompra szállt, és átvitette magát Bánátba, beszerezte a szükséges dohánymennyiséget, általában sötétbarna, erős és bűdös bánáti dohányt, de időnként hozzájutott hercegovinai dohányhoz is. Az átkelőhelyeket és a kompokat állandóan váltogatta, nehogy felfigyeljenek rá a hatóságok emberei, és ő látta el szűzdohánnyal az egész falut.

Meghozta Izidor számára is a beígért egy zsák hercegovinai dohányt. De erről az útvjáról eléggé gondterhelten érkezett meg Tarnóczyi Balázs.

– Rossz előérzetem van – mondogatta mindenkinek az utcában. – A Tisza partján várakoztam, amikor megjelent egy vadonatúj piros traktor, kukoricával megrakott pótkocsit húzott. Szép lassan rágördült a kompra, aztán szép lassan végigment a kompon, és belezuhant a vízbe pótkocsistul, kukoricástul. A traktorista alig tudott kievickélni a folyóból, és csak a fogát vacogtatta, nem tudta megmondani, hogy miért nem állt meg a traktorral a kompon. A sok aranyhárga kukoricacső meg úszott a víz tetején, és nagyon emlékeztetett a hercegovinai dohány színére... Rossz előérzetem van.

– Ezek a traktorok semmire sem valók – mondta erre Opana, aki a gépi erővel ellentétben csak az emberi erőt becsülte, mivelhogy ő zsákoló volt.

Rossz előérzettel ugyan, de Tarnóczki Balázs mégis elvitte a zsák dohányt Izidornak, és beigazolódta a rossz érzései. Délután érkezett oda, Izidor a kertben üldögélt a kilyuggatott és haldokló körtefák között, előtte az asztalon most is ott hevert mind a három pisztoly. Tarnóczki Balázs is leült az asztalhoz, és sokáig beszélgettek, mert Izidor a magányos hónapok után bizonyára kiéhezett egy hosszú beszélgetésre. Aztán besötétedett, és akkor Izidor két gyors és jól irányzott lövéssel megölte Tarnóczki Balázst.

Senki sem tudta pontosan, hogy miért csinálta ezt Izidor. Legtöbben úgy vélekedtek, hogy a dohány kifizetése körül támadt nézeteltérés, egyesek szerint Izidor semmit sem akart fizetni Tarnóczki Balásznak, Izidor viszont a rendőrségen azt vallotta, hogy Tarnóczki Balázs megtámadta őt, sőt igen reakciós és nacionalista nézeteket hangoztatott. Tekintettel a sok háborús kitüntetésre, Izidornak mindent elhittek az illetékes helyeken, és a haja szála sem görbült meg. Két nap múlva már ismét a körtefákat lövöldözte, bár a háromszög a homlokán egy árnyalattal mintha sötétebb lett volna, mint akkor, amikor megérkezett.

A faluban nagy volt a felhördülés, és egyre többen emlegették sajnálkozva Hans Joachim Schrödert, aki belehalt a fiai utáni aggodásba, és ezzel kiürítette a házát. Mellesleg kár volt aggodnia a két fiúért, élve

maradt mind a kettő, letelepedtek Németországban, az egyik a pékszakmában helyezkedett el, és később saját kenyérgyárat épített magának, a másiktól pedig világhírű szemorvos lett, aki mostanában dúsgazdag olajsejkek szemét operálgatja. Ezt onnan tudom, hogy... De ez nem tartozik ide. Szóval nagy volt a felhördülés a faluban, az emberek a mi utcánkból is öszszegyűltek esténként a sarkon, és Izidorról tárgyaltak. Egy este Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én odalopódtunk a közelükbe, és akkor hallottuk, hogy Csibri Ferenc, a juhász azt mondja:

– Annyira sem becsül bennünket, mint a lenyírt birkákat. Azt hiszi, hogy egyenként lelövődözhet bennünket. Egyáltalán, ki ez az Izidor?

– Nem jár kocsmákba – mondta bánatosan Vécsey Tamás, aki abban az időben sokat járt és sokat verekedett a kocsmákban. – Ott könnyű lenne megdöfni a bicskával.

– Lehet, hogy elszegődöm rendőrnek – mondta Serfőző András, aki Vécsey Tamás legjobb cimborája volt. – Akkor majd elbánok az ilyen Izidorokkal.

– A sánta Dukaynak kellene szólni – mondta Velez János bácsi.

– Neki legalább annyi háborús kitüntetése van, mint Izidornak. Ő aztán egyetlen rántással elroppant-hatná Izidor nyakát.

Ekkor észrevették, hogy mi gyerekek ott hallgatózunk a sötétben, és elzavartak bennünket. Mi pedig elmentünk megkeresni Dukay Jánost. A Kultúrház-

ba mentünk, mert a Kultúrházban kuglipálya is volt, és tudtuk, hogy Dukay János biztosan ott gyakorolja a dobásokat. A háború előtt ugyanis Dukay János kuglibajnok volt, de a háborúban kétszer is szétlőtték a térdét, amiért aztán kapott egy rakás kitüntetést, viszont a kuglizás már nem ment neki olyan jól, mint régen, merev lába akadályozta a dobásban, de ő nem nyugodott bele a dologba, állandóan gyakorolt, hogy visszanyerje régi formáját.

Persze hogy megtaláltuk a kuglipályán. Hatalmas tenyerében szinte eltűnt a súlyos kugligolyó, bicegve a pálya széléig futott, és fogcsikorgatva, nagy erővel dobta a betonpályára, a bábuk kopogva repültek széjjel.

– Állítsátok fel a bábukat – mondta Dukay János. – Sajnos még mindig nem tudok olyan biztosan dobni, mint régen. De lesz még belőlem kuglibajnok, majd meglátjátok.

Elküldtük Virág Pétert, hogy állítsa fel a bábukat, én meg azt mondtam Dukay Jánosnak:

– A mi utcánkban úgy hallottuk az emberektől, hogy maga könnyen elroppanthatná Izidor nyakát.

– Ez igaz – mondta Dukay János. – Ha másképpen nem megy, majd én kitekerem a nyakát. Engem nem ijeszt meg a három pisztolyával. De azért előbb próbáljatok meg ti valamit.

– Már senki sem áll szóba Izidorral – mondta Hononicki Oszkár.

– Ezzel nem sokra mentek – legyintett Dukay János. – Izidor kemény ember, és úgy látszik, berendez-

kedett a magányosságra. Emberek közé kellene inkább terelni. Mondjátok meg ott az utcátokban, hogy Izidor valamikor kőműves volt.

Visszamentünk az utcánkba, a férfiak még mindig az utcasarkon tanakodtak, és megmondtuk, hogy Dukay János azt üzeni, hogy Izidort emberek közé kellene terelni, és hogy valamikor kőműves volt.

Vécsey Tamás először legorombított bennünket, amiért egyáltalán elmentünk Dukay Jánoshoz, de aztán mégis fontolóra vették az üzenetét.

– Te a kőművesbrigád vezetője vagy – mondta Serfőző András Morvai Pálnak. – Közöttetek elférne Izidor is. Meg aztán neked is négy kicsi gyereked van, akárcsak Tarnóczki Balázsnak. Barátkozz össze Izidorral.

Morvai Pál izgága kis ember volt, és először nem tetszett neki az ötlet.

– Izidor bizonyára nagy nyugdíjat kap a kitüntetései miatt – mondta. – Nem hiszem, hogy hajlandó kőműveskedni.

– Meg kell próbálni – mondta Velez János bácsi. – Később meghívhatnád vasárnapi ebédekre.

– Ha nem sikerült a dolog, Dukay János majd kitékeri Izidor nyakát – kotyogtam közbe, mire megint elzavartak bennünket az utcasarokról.

Azon az őszön nem történt semmi Izidor körül, és télen sem. Télen, a karácsony előtti napokban Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én esténként az angyali vigasságot hordoztuk, és akkor már látszott, hogy a négy

Tarnóczki gyerek elkanászodik az apja nélkül, mert hógolyóval dobáltak meg bennünket, amíg a karácsonyi dalokat énekeltük az ablakok alatt. Megpofoztuk őket, de ez nem sokat segített rajtuk, később teljesen elkanászodtak, nem is vitték sokra az életben, egyikük felnőttkorában még börtönbe is került, mert rendszeresen lopta a gyümölcsfacsemetéket a faiskolából.

Tavasszal Izidor már a kőművesbrigádban dolgozott, aransárga hercegovinai dohánnyal kínálgatta az embereket, és sokat mesélt háborús élményeiről. Tarnóczki Balázs halálával megszűnt a dohányellátás a faluban, ekkor Izidor felújította régi háborús kapcsolatait, valamiképpen állandóan szerzett dohányt, bár nem akkora mennyiségben, mint Tarnóczki Balázs, de ez is több volt a semminél, és erőfeszítése mindenestre tiszteletet érdemelt. Az emberek már majdnem megszerették Izidort, de azért továbbra sem felejtették el, hogy ő lőtte le Tarnóczki Balázst. Közben Izidor homlokán sötétlilára színeződött a háromszög, és lassanként lecsöndesedett, kevesebb háborús történetet mesélt, ellenben bevallotta, hogy valamikor nagy családja volt, de a háború elvitte a feleségét is, meg a gyerekeit is. Morvai Pál mindezt elmesélte az utcánkban, és akkor Vécsey Tamás gúnyosan megkérdezte:

– Tarnóczki Balázs gyerekeit nem emlegeti?

– Nem – mondta Morvai Pál. – Azokat nem emlegeti.

– Meghívhatod most már vasárnapi ebédre.

– Már meghívtam.

– Eljön?

– El.

– Tisztességes ebédet adjatok neki – mondta Vé-
csey Tamás. – Húslevest, sült húst és kelt kalácsot.
A gyerekeidet meg sikáld tisztára, és parancsolj rájuk,
hogy viselkedjenek illedelmesen az ebédnél.

– Meglesz – bólogatott Morvai Pál.

Szombaton este hangos gyerekvisítás hallatszott
Morvai Pálék házából, tisztára mosdatták a gyereke-
ket, és azt hiszem, el is verték őket, hogy másnap biz-
tosan illedelmesen viselkedjenek Izidor jelenlétében.
Nem is volt semmi baj. Vasárnap reggel Morvai Pál
felesége levágott két tyúkot, levest főzött belőlük, az-
tán megsütötte a húsokat, és diós kalácsot is sütött.
Ebédre ünneplőbe öltözött az egész család. Izidor is
ünneplőruhában érkezett. Mellére kiaggatta a kitün-
tetéseket, derekára felcsatolt egy pisztolyt, de ennek
ellenére igen békésen viselkedett a vasárnapi ebéd
alatt; nem is tehetett másképpen, Morvai Páléknál
szinte ájtatos hangulat uralkodott, és a gyerekek is
nagyon illedelmesek voltak. Meghatóak az ilyen falusi
vasárnapi ebédek, ezt biztosan ön is jól tudja, uram,
ilyenkor a nagy békességben az emberek megfede-
keznek a háborús kitüntetésekről és a pisztolyokról.
Izidor is meghatódott, ebéd után még a szépen gon-
dozott kertet és a baromfiudvart is megnézte, és meg-
simogatta a gyerekek fejét, akik még mindig illedel-
mesen viselkedtek, bár akkor már nagyon szorította
őket az ünneplőruha.

És megisméltődött ez az elkövetkező vasárnapokon is. Később Izidor már pisztoly nélkül jött ebédre, és nemcsak a kertben sétált, hanem fölment a padlásra is, és megszemlélte a Morvai gyerekek bölcsőjét. Aztán már egyre hosszabb ideig tartózkodott a padláson, és leginkább a bölcső előtt álldogált, a homlokán pedig szinte teljesen megfeketedett a háromszög. Más azonban nem történt, Morvai Pál időnként panaszkodott, hogy lassan kipusztul a baromfiudvara. Erre hát Virág Péterékkal megint elmentünk a nagydarab, sánta Dukay Jánoshoz. Most is a kuglipályán találtuk, a pálya szélén üldögélt, mert belefáradt a golyók dobálásába, de elégedettebbnek látszott, mint a múltkor.

– Formába lendülök lassan – mondta mosolyogva. – Még nem megy olyan jól, mint régen, de öt egymás utáni dobással már mind az ötször letarolom a kilenc bábut.

– Morvai Páléknál már majdnem kipusztult a baromfiudvar – mondtam. – Alig lézeng néhány tyúk abban a nagy udvarban.

– Kemény ember az az Izidor – mondta Dukay János elismerően. – Talán akkor keményedett meg ennyire, amikor kiirtották a családját. Az ilyen emberek nyerik meg a háborút.

– Maga is megnyerte a háborút – mondta Virág Péter.

– Én is kemény ember vagyok – mondta Dukay János. – Ezért lesz belőlem így sántán is kuglibajnok.

És Izidorral is elbánok, ha a Vécseyék nem lesznek képesek rá.

– Izidor vasárnap ebéd után mindig a kertben sétál – mondta Hodonicki Oszkár. – Nézi a gyümölcsfákat, aztán meg felmászik a padlásra.

– Mit csinál a padláson?

– Bámulja a Morvai gyerekek bölcsőjét.

– Mégsem olyan kemény ember, mint gondoltam – mondta Dukay János.

– Látszik rajta, hogy nagyon szenved – mondta Virág Péter. – A homlokán fekete háromszög van.

– Tarnóczi Balázst nem lett volna szabad megölnie – mondtam.

– Ez igaz – hagyta rám Dukay János. – Mondjátok meg az embereknek ott az utcákban, hogy hívják meg egyszer Izidort vacsorára is.

– Milyen vacsorára?

– Egy rendes, kiadós vacsorára. Csibri levághatna egy birkát, és főzhetnének belőle paprikást. Hívják meg Izidort is, legyenek ott minél többen, hadd lássa, hogy szeretik őt az emberek.

Visszamentünk az utcánkba, és nem szóltunk semmit, nem mertük megmondani, hogy ismét Dukay Jánosnál jártunk. Nyár volt már akkor, a második nyár a háború után, és a körtefák kiszáradtak Izidor kertjében. Az emberek pedig, úgy látszik, maguktól is rájöttek, hogy mit kell csinálni. Mert egy vasárnap, amikor Izidor talán Morvaiék utolsó tyúkját fogyasztotta el, Csibri Ferenc levágott és megnyúzott egy bir-

kát. Délután összegyűltek az emberek a sarkon, tüzet gyújtottak, bográcsot akasztottak föléje, és nekiálltak birkapaprikást főzni. Meleg nap volt amúgy is, a tűz a bogrács alatt mintha még jobban felmelegítette volna az utcát, ott a folyó mellett.

– Menjetek, hívjátok el Morvaiékat és Izidort is vacsorára – modulrt ránk később Vécsey Tamás.

Egész gyerekhad nyüzsgött a bogrács körül, valamennyien rohantunk Morvaiékhoz. Bementünk az udvarba, a Morvai család töprengve üldögélt a ház előtt a fűvön, egy diófa alatt.

– Az emberek birkapaprikást főznek a sarkon, és magukat is meghívják vacsorára – mondtam Morvai Pálnak. – Hol van Izidor?

– A padlásra – mondta Morvai Pál. – Bizonyára a bölcsőt nézi.

Elsőnek mentem fel a létrán, a kövér Hodonicki Oszkár a nyomomban szuszogott. Felértem a padlásra, kicsit hunyorogtam, hogy megszokjam a félhomályt, és ekkor szemben találtam magam Izidorral. Nem a bölcsőt nézte, hanem engem és Hodonicki Oszkárt. A padlásra állt, nyakában kötéllal, a kötél másik vége egy horogfán feszült, Izidor lába mellett egy sámli volt, úgy tetszett, mintha most akarna fellépni rá. De nem mozdult, mereven állt, szemei kerekre tágultak. Villámgyorsan ereszkedtünk le a létrán, Hodonicki Oszkár úgy izzadt, mintha tűz felett forgatnák, de izzadtam én is nagyon.

– Izidor kötéllel a nyakában áll a padláson – mondtam levegő után kapkodva Morvai Pálnak.

Morvai Pál keservesen felsóhajtott, és azt mondta:

– Szóljatok Vécseyéknek.

Rohantunk ki az utcára, a négy Morvai gyerek is felugrott a diófa alól, és ünneplőruhájukban szaladtak utánunk.

– Izidor felakasztotta magát – rebegtük, amikor odaértünk az utcasarokra. – Sámli van a lába mellett, de ő a padláson áll, és kötél van a nyakában.

– Leugrott a sámliról? – kérdezte Opana.

– Nem tudom – mondtam. – A padláson áll, és kimerednek a szemei.

Sokáig hallgattak akkor az emberek ott az utcasarkon, bámulták a bogrács alatt parázsló tüzet, vagy elnéztek messze a lemenő nap után. Csibri Ferenc később sajnálkozva megjegyezte:

– Kár volt leszúrni ezt a szegény birkát.

– Most már mindegy – mondta Opana.

– Le kell hoznunk a padlásról – mondta Serfőző András.

– Menjünk – mondta Vécsey Tamás.

Elindult mindenki Morvai Pálék háza felé. A felnőttek mentek elől, mi meg kocogtunk mögöttük, aztán már ott nyüzsögtünk mindannyian Morvaiék udvarában. Ma sem tudom, hogyan, de sokakkal együtt én is felsodródtam ismét a padlásra, pedig semmi kedvem sem volt odamenni. De ott voltam, és még egyszer láttam a mereven álló Izidort. Vécsey Ta-

más átkarolta a derekát, és én azt vártam, hogy Izidor mindjárt megszólal, és a vállára borul. De a kötél felfelé húzta. Serfőző András elővette a bicskáját, és elvágta a kötelet. Izidor összenyaklott, és szépen Vécsey Tamás vállára borult. Akkor láttuk, hogy milyen kis ványadt ember volt Izidor. Vécsey Tamás egyedül levitte a létrán, és lefektette a diófa alá.

Ez lenne hát Izidor története. Ennyiből is megbizonyosodhatott, uram, hogy én valóban messziről megismerem az öngyilkosjelölteket. Ön egyáltalán nem öngyilkosjelölt, hiába hadonászik azzal az életlen késsel, és hiába fenyegetőzik, hogy felvágja az ereit, merthogy nagyon keserű az élete. Ahogy elnézem, önnek soha életében nem volt és nem is lesz három pisztolya egyszerre. És a homlokán sincs a sötét háromszög jele. Bár megjegyzem, amikor már ott a diófa alatt feküdt, Izidor homlokán is elhalványodott a fekete háromszög. Annyira elhalványodott, hogy alig látszott, de azért mégis megmaradt, teljesen nem lehetett eltüntetni.

Fodó Tanár Úr

Nem sikerült meggyőzőnöm, uram? Kár. Pedig higgye el, igazam van. Nem érdemes. Meg aztán, ezzel az életlen késsel amúgy sem tudná felválni az ereit. Manapság a vendéglőben nem adnak éles kést az ember kezébe. Ha valaki fel akarja vágni az ereit, csinálja azt otthon, egy zsilettel a fürdőkádban, vagy mit tudom én. Szóval tegye le azt a vacak kést, a pincér is néz már bennünket. Hogy már gyermekkorában is? Gyermekkorában! A gyermekkoromról én is mesélhetnék sok mindent. Ha úgy akarnám, csupa szomorú dolgokat. Például Fodó Tanár Úrról. Igen, róla is. Szóval, Fodó Tanár Úr.

Fodó Tanár Úr egy kutya volt. Egy megszelídült kóbor kutya, bánatos képű, bozontos állat. Persze, volt egy igazi Fodó tanár úr is, aki történelmet tanított nekünk az iskolában. Ennek volt egy csinos felesége, törekeny, fekete hajú asszony, és egy kislánya. Egy szép napon az asszony lelépett, soha többé nem hallottunk róla. Fodó tanár úr egyedül maradt a csecsemővel. Mosta a pelenkákat, éjszakánként pedig berúgott. Mogorván és zákányosan járt el az iskolába, történelemórákon időnként leborult az asztalra, és elaludt. Azután felébredt, és felpofozta a fél osztályt. Nagyon el volt anyátlanodva, nem csodáltam volna, ha kezet emel magára, de ő inkább felpofozta a fél osztályt. Nem is haragudtunk rá, hiszen olyan bánatos képpel pofozott bennünket, hogy csak sajnálkozni

lehetett rajta. De én most a másik Fodó Tanár Úrról kezdtem beszélni, a kutyáról.

Valamikor ősszel egy kóborkutya-falka jött be a faluba. Elvadult, kócos dögök voltak, eleinte csak a faluszéli házakat kerülgették, később egyre beljebb nyomultak, vicsorítottak az emberekre, széttépték a baromfit, szemétdombokon szimatoltak, és éjszakánként úgy üvöltöttek, mint a farkasok. Leginkább Povazsánszkinak, a halásznak a háza körül gyűltek össze, a folyóparton, esténként bementek az udvarba is. Nyilván a szag vonzotta őket. Povazsánszkinak az udvarában ugyanis mindig büdös volt. Büdös volt a házában is. Halakat, pézsmapatkánybőröket, meg ki tudja még, mit szárított ott, varsák és hálók lógtak mindenfelé, időnként kátrányt főzött, hogy bemázolja a csónakjait. Képzelteri. Ő maga is büzlött, egyedül élt, senki sem gondoskodott róla, más talán meghülyült volna egyedül ott abban a házban, Povazsánszki azonban kemény és kegyetlen ember volt. Én nem szerettem, mert vízbe fojtotta a pézsmapatkányokat, és kirabolta a vadkacsák fészkeiket, de azért még ma is elismerem, hogy jól tartotta magát abban a koszos, büdös házban. Elég az hozzá, hogy a kóbor kutyák odaszoktak az udvarába. Előkaparták a pézsmapatkányok csontjait, és marakodtak mindenféle hulladékon. Végül Povazsánszki megelégette a dolgot, és csapdákat állított. Erős, rugalmas acéldrótból hurkokat készített, és elhelyezte őket az udvarban. Éjszakánként két-három kutya mindig fennakadt a hurkokon.

Ha azt az üvöltést hallotta volna! Vonítottak, nyüszítettek a kutyák, az egész környéken hideglelősen ébredtek az emberek. Csak Povazsánszki aludt nyugodtan. Reggel aztán szemrevételezte a csapdába esett kutyákat. A szukákat addig verte egy bottal, amíg már nyüszíteni is alig bírtak, akkor elengedte őket. A kan kutyákat pedig kiherélte. Igen, jól hallotta. Felakasztotta a kan kutyákat egy faágra, és tíz másodperc alatt kiherélte. Nem volt ez szakszerű herélés, az többi időt igényel. Povazsánszki egyszerűen lemetszette a herezacskóikat, aztán kihajította a kutyákat az udvarból. Elhiszem, hogy undorító, de említettem már, hogy Povazsánszki milyen ember volt, és ezenkívül meg kell hagyni: a kutyafalkát egy hét alatt végérvényesen szétszórta. Nem volt ott többé éjszakai üvöltés. Igaz, Povazsánszki attól kezdve sokáig vastag bottal járt az utcákon, mert még a jól nevelt házőrző ebek is neki-rontottak. A kiherélt kan kutyák ellenben igen jámboran viselkedtek, nagyon betegek voltak. Így jelent meg egy reggel a házunk előtt egy bozontos szőrű, kiherélt, szomorú kutya, és lefeküdt a szikla mellé, nyalogatta a sebeit. Így, ahogy mondom. A mi házunk előtt tényleg volt egy szikla. Az első szikla, amit életemben láttam, és sokáig az egyetlen is. Mifelénk ugyebár nincsenek hegyek, de ez hegyoldalból hasított, igazi szikla volt. Az apám hozta valahonnan, amikor felépítette a házunkat, és eperfákat ültetett eléje. Sarokházunk volt, egy vert falú vityilló, de mégis sarokház, és apám nagyon büszke volt rá, szép eperfacsemetéket ültetett

az utcára. Az egyik fiatal eperfát azonban legázolták a szekerek. Esős időben ugyanis a parasztok, mikor befordultak az utcasarkon, hogy elkerüljék a kátyúkat, felhajtották a ház elé, és a földre nyomorították az eperfát. Hajlékony, szívós fa volt, nem tört el, de lenyúzódtott a kérge, és idétlenül meggörbült. Apám feldühödött, valahonnan szerzett egy igazi sziklát, szép masszív kődarab volt, öt ember is alig tudta volna megmozdítani, de mégis odakerült a házunk elé, a szegény meggyötört facsemete mellé. Egy este valamelyik paraszt nekihajtotta a szekerét, a bal első kerék összetört, attól kezdve békén hagyták az eperfant, amely évek folytán szépen terebélyesedett, ronda göcsörtös fa lett belőle, a törzséből, ahol lenyúzták a kergét, állandóan macskacsipa folyt, de jól termett, és árnyékot tartott. Szerettem ezt a fát, mert kicsi gyerekkoromban Péntek Vera, egy utcánkbeli kamasz lány az eperfa alatt, a sziklán üldögélve szokott ölébe venni engem, és duruzsolt ott nekem, vagy inkább magának, mindenféle szomorú dolgokról.

Hát ez a Péntek Vera is mesélhetne ezt-azt a gyermekkoráról. Szerelemgyerek volt, az anyja lányfejjel szerezte, aztán, hogy férjhez ment az anyja, képzelheti, miket kellett eltűrnie a vétke miatt, ezért akármilyen semmiségért megverte azt a szegény lányt, aki alig várta, hogy elszökhessen hazulról a házunk elé, leült a sziklára, ölébe vett engem, duruzsolt mindenfélét, és néha sírt is. De most nem erről van szó, hanem a kutyáról.

Szóval a kutya ott feküdt a szikla mellett, és nyalogatta magát. Messziről néztem, nem tetszett, hogy pont a sziklám mellé telepedett, meg félttem is tőle. Később odajött Burai J. Burai J. akkoriban nagyon jó barátom volt, utálta Povazsánszkit, akárcsak én, és szerette Péntek Verát velem együtt, emellett természetesen még közösen utáltunk egy csomó embert, és szerettünk néhányat, amint az már lenni szokott. Burai J. az állatokat is szerette, ahol csak tehette, istápolta őket. Így hát közelebb ment a szenvedő kutyához, megnézte minden oldalról, aztán megállapította:

– Hasonlít Fodó tanár úrra.

– Igen, hasonlít rá – mondtam még mindig messziről. – Éppen olyan bánatos pofája van, mint Fodó tanár úrnak.

– Hozzál neki valami ennivalót – mondta Burai J.

Bementem a házba, kerestem egy kenyérdarabot, aztán visszaballagtam, és odaadtam Burai J.-nek. Ő pedig a kutya elé dobta, és biztatta:

– Egyen, Tanár Úr.

Nehogy azt higgye, hogy Burai J. ezt gúnyosan mondta. Dehogyan. A lehető legkomolyabban tanárurazta a kutyát. Csakhogy Fodó Tanár Úr nem nagyon akart enni. Kedvetlenül szagolgatta a kenyérdarabot, bele is harapott, de aztán megint csak a sebeit nyalogatta.

– Egyen, Tanár Úr – nógattam én is, kevesebb komolysággal, mint Burai J. – A tökein már úgysem segíthet.

Burai J. dühösen horkantott rám, leült a sziklára, és simogatni kezdte Fodó Tanár Urat. A kutya hálásan felnézett ránk, nagy bajában igazán méltányolt minden kedvességet, pedig egy nappal ezelőtt még bizonyára rávicsorított mindenkire. Burai J. később csontokat és vizet hozott neki. Fodó Tanár Úr a vizet megitta, enni a csontokból sem akart. Viszont ott maradt a szikla mellett, ott ápolgatta magát, éjszakánként hallottam, amint keservesen vinnyog álmában, csúnya álmai lehetek, talán Povazsánszki-ról, a halászlóról álmodott. Három nap múlva már evett is, mi meg ültünk a sziklán, és simogattuk. Később megpróbáltuk becsalni az udvarunkba, de oda egy istennek nem volt hajlandó bejönni. Nem volt hajlandó bemenni egyetlen házba sem. Pedig egyébként elkísérgetett bennünket mindenhová, szaladt mellettünk, ha iskolába mentünk, eljött egészen a folyóig, ott azonban megállt, távol Povazsánszki házatól, tovább nem mert jönni, általában ott várt meg bennünket, amikor jöttünk haza. Szeretett bennünket nagyon ez a Fodó Tanár Úr, és már nem volt mindig olyan bánatos, csak éjszakánként nyüszített fájdalmasan, a rossz álmai megmaradtak.

Eljött a tél, leesett a hó, Fodó Tanár Úr lyukat kapart a szikla alá, bebújít, mint egy ürge, csak az orrát dugta ki néha, és most éjszakánként tompábban halatszott a nyüszítése. Enélkül a nyüszítés nélkül talán már aludni sem tudtam volna nyugodtan. És egy éjszaka, tél vége felé, amikor már olvadni kezdett a hó, tényleg a csendre ébredtem fel. Nem hallottam Fodó

Tanár Úr hangját. Nyugtalanul ültem fel az ágyban, csönd volt mindenütt. Halványan visszaemlékeztem, hogy féltalomban egyszer mintha hallottam volna, hogy Fodó Tanár Úr dühösen csahol, de hát ez előfordult már máskor is, általában megugatta a késői járókelőket, bár nem bántott senkit. Nyugtalanul virasztottam reggelig, akkor rohantam ki a sziklához. Fodó Tanár Úr nem volt az odújában. Rohantam Burai J.-hez. Előbb nem akart hinni nekem, aztán majdnem sírva fakadt. Szaladgáltunk le-föl az utcában, ke-restük mindenfelé Fodó Tanár Urat, de nem volt sehol.

Elkeseredetten és tanácstalanul álltunk a sziklánál, Burai J. állandóan mozgatta a száját, mintha imádkozna, lehet, hogy imádkozott is. Akkor megjelent Péntekné. A templomból, kismiséről jött a vén szentfazék. Ezt a Pénteknét is utáltam, mert olyan komiszul bánt Verával, egyszer a bordáját is eltörte, amikor seprűnyéllel verte. Szóval utáltam, bár sajnáltam is. Férjét is, fiát is elvesztette. Férjét a háborúban lőtték le, a fia pedig, akit imádozt, mert azt már nem lányfejjel szerezte, és aki tényleg rendes fiú volt, kútba fulladt. A kútásókkal dolgozott, és egyszer, amikor a kút oldalát falazta, fejére esett egy téglá, vízbe bukott, és mire lemásztak érte, megfulladt. Péntekné két napig sikoltozott, a haját és a ruháját tépte, azt mondta, ő is kútba ugrik, de aztán mégsem ugrott a kútba, viszont rendszeres templomba járó lett. Lényeg az, hogy nem ugrott a kútba. Ezt is csak azért mondtam el, hogy tegye le végre azt a vacak kést...

No mindegy. Elég az hozzá, hogy odajön a sziklához ez a Péntekné, és azt mondja:

– A jégen egy vak kutyát láttam.

– Miféle vak kutyát? – kérdezzük.

– Alighanem az a kutya, amelyik innen szokott ugatni, ebből a lyukból. Kihullottak a szemei.

Mint az örültek futottunk le a folyóhoz. A folyó közepén, a lucskos jégen, mert a jég is olvadni kezdett, Fodó Tanár Úr forgolódott. A szeme helyén két véres üreg sötétlett.

– Tanár Úr! Tanár Úr! – ordítoztunk, és rohantunk le a jégre.

Fodó Tanár Úr a füleit hegyezte, a levegőbe szimatolt, felénk fordult. Amint a jégre értem, mindkét lábam kicsúszott alólam, hanyatt vágódtam. Ez volt a szerencsém. Burai J. tovább futott, és amikor már vagy tíz méterre volt a kutyától, beszakadt alatta a jég. Egy pillanatra eltűnt Burai J., aztán előbukkant a feje, és megint csak azt ordította:

– Tanár Úr! Tanár Úr!

Fodó Tanár Úr pedig odavánszorgott hozzá, és beleloccsant a jég hideg vízbe. Akkor már én is talpon voltam, mentem feléjük, mint egy alvajáró, holott tudtam, hogy nem lenne szabad a közelükbe mennem. Uram, én láttam már embert jég alá csúszni és megfulladni. Borzalmas látvány. Az ember alatt beszakad a jég, ő megpróbál felkapaszkodni, darabokra töri a jeget maga körül, lassan meggémberedik a keze, lába, és szép csendesen a jég alá csúszik. Vége. És

én láttam a Kuglic testvéreket is fuldokolni. Az egyik alatt beszakadt a jég, a másik ki akarta menteni, ő is elmerült. Próbáltak kimászni, végül már eszelősen egymást nyomkodták le a víz alá. Az utolsó pillanatban húzták ki őket félholtan. És én mégis mentem, mint egy félhülye, Burai J. felé. A jég már recsegett alattam, menthetetlenül beszakadt volna, de akkor rám kiáltott valaki:

– Állj meg, te kis hülye!

Persze hogy Povazsánszki volt. És persze hogy tudta, mit kell ilyenkor csinálni. Hosszú pányvakötél volt a karján, a kötél végére hatalmas csomót hurkolt, megforgatta a feje felett, és Burai J. felé hajította. A kötél csúszott a jégen, és Burai J. meg Fodó Tanár Úr mellett csobbant a vízbe.

– Kapaszkodj bele, te kis hülye – kiabálta Povazsánszki.

De Burai J. ügyet sem vetett a kötéltre, Fodó Tanár Urat tartotta a feje fölé, próbálta kituszkolni a jégre. Végül már én is azt ordítottam:

– Kapaszkodj bele, te kis hülye!

És vízbe fulladt volna Burai J., ha a kutya ki nem kecmereg a kezéből, és be nem csúszik a jég alá. Akkor Burai J. megragadta a pányvakötelet, bár még továbbra is ordította, hogy:

– Tanár Úr! Tanár Úr!

Burai J. hason csúszva érkezett a partra. Povazsánszki tempósan húzta kifelé, aztán a hóna alá nyúlt Burai J.-nek, és becipelte a házába.

Mire én is beértem Povazsánszki házába, Burai J. meztelenre volt vetkőztetve, pokrócba csavargózva ült a kemence mellett, és olyan kék volt, mint a tavaszi ibolya. Vacogott a foga, és valami furcsa hangon, mintha én nem tudnám, közölte velem:

– Fodó Tanár Úr jég alá csúszott. Megfulladt. De előbb kihullottak a szemei.

– Nem tehettem mást – mondta Povazsánszki mentegetőzve. Pedig ő igazán ritkán mentegetőzött.

– Teljesen megvadult. Már az utcasarkon rám támadt, a házig kísért, a húst akarta lemarni rólam. Itt a ház előtt fejbe csaptam. Kiesett mindkét szeme. Agyon akartam ütni, hogy ne szenvedjen, de kiszaladt a jég-re. Nem mertem utána menni, olvad már a jég.

Rám nézett Povazsánszki, és egyre nagyobbak lettek a szemei.

– Neked meg mi bajod? Te nem merültél el. Még is olyan kék vagy, mint ez a másik kis hülye. Olyan kékek vagytok, mint a tavaszi ibolya.

Tényleg olyan kékek voltunk. Nem láttam magam, de tudtam, hogy kék vagyok, mint a tavaszi ibolya. Mert szerettem volna meghalni akkor.

Ezt csak azért meséltem, mert ahhoz képest, ön, uram, egészen jó színben van. Úgyhogy leteheti nyugodtan a kést. Vagy talán még mindig nem győztem meg? Kár. Igazán kár.

Meséljek talán valami mást?

Ma éjjel...

Akkor hát mesélek valami mást. Mondjuk, hogy hideg, nyirkos őszi éjszakáról és egy még hidegebb téli éjszakáról. Esetleg egy régi nyári éjszakáról is. Majd meglátjuk. És természetesen mesélek Péntek Veráról, róla nagyon szeretek beszélni, és hallani is fog róla még éppen eleget, uram, ha sokáig itt ül az asztalomnál, és meglehetősen szomorú dolgokat fog hallani, bár a végén minden jóra fordul, vagy legalábbis majdnem minden, amennyiben lesz türelme kivárni.

Kezdjük az ősszel... Csúnya ködös éjszaka volt, és Péntek Verát az anyja kizavarta a házból. Megtette ezt máskor is a vén boszorkány, de főleg nyáron, és akkor nem volt különösebb baj, mert én nyaranként puszta vágyankodásból a góréban aludtam – száraz szénán és egy szakadozó subán, amit apám a háborús bolyongásai közben szerzett valahol, lópokróccal takaróztam, a fejem fölött pedig füzérek dohánylevelek száradtak, egyrészt mert amúgy is száradniuk kellett, másrészt hogy elűzzék a szúnyogokat – és oda behúzódhatott Péntek Vera is, és ő ott is éjszakázott ilyenkor, üldögélt mellettem a szénán, néha sírdogált, de leginkább az álmait mesélte, én meg elaludtam, mert mindent tudtam Péntek Vera álmairól, tulajdonképpen mindig ugyanazt álmodta: hideg télről álmodott és hóhullásról, ő kint állt a hóesésben, a hó pedig már a térdéig, a derekáig, sőt a válláig ért, ő meg egyre

jobban fázott, érezte, hogy meg fog fagyni, de akkor mindig feltűnt két férfi, egy szép szál magas ember és egy alacsonyabb termetű, jöttek feléje, ők nem süppedtek bele a hóba, mintha a hó fölött jártak volna, most már minden rendben volt, Péntek Vera tudta, hogy megmenti őt a két férfi, kihúzzák a hóból, meleg holmiba bugyolálják, és egy nagyon meleg szobába viszik, csak hogy ő mindig felébredt, mire azok odaértek volna hozzá, vacogva ébredt, és fázott az ágyában. Lehet, hogy fázott ott a góréban is, mert a végén ő is elaludt, behúzódott mellém a lópokróc alá, de mire reggel felébredtem, sohasem volt mellettem, és sohasem mondta, hogy álmodott-e azokon a rövid éjszakákon. No mindegy, az volt a fontos, hogy aludhatott egy kicsit, akkor ősszel viszont már nem lehetett behúzódni a góréba, szegény Vera kiült a házunk elé az utcasarokra a sziklára, ott gubbasztott, és nem tudott mit kezdeni magával. Burai J. és én persze kiszöktünk hozzá, leültünk melléje, de nem sokat segíthettünk rajta, legfeljebb levághatta volna a körmeinket, de ahhoz sötét volt azon a borongós éjszakán, meg aztán a körmeink amúgy is rendben voltak, így hát az álmait mesélte igen részletesen, és a végén azt mondta:

– Tegnap éjjel egészen közel jöttek hozzám. Majdnem felismertem őket. Azt hiszem, fel is ismertem őket.

– Kik voltak? – kérdezte Burai J.

– Az a szép szál, magas férfi a mostohaapám volt, legalábbis úgy rémlett, az alacsony pedig az öcsém, az biztos, láttam, hogy sárga agyag van a körmei alatt.

Az öccsének tényleg mindig sárga agyag volt a körme alatt, még akkor is, amikor kútásás közben megfulladt és hazahozták. Pedig lemosták az asszonyok, ünneplőruhába öltöztették és úgy ravatalozták fel a házuk kertjében a diófa alatt, két kezét keresztbe rakták a mellén, és akkor látszott, hogy megke-ményedett agyag van a körmei alatt. Vera órák hosz-szat ült a koporsó mellett, és miközben az anyja ott zokogott és sikoltozott, ő nem sírt, csak néha halkan azt mondta:

– Nagyon csúnyák a körmei.

Nem emlékszem már pontosan, de lehet, hogy az-után kezdte Péntek Vera olyan gondosan vagdosni a körmeimet, szinte naponta vizsgálta a kezemet, és még a felszálkásodott bőrdarabkákat is mindig lenye-segette. Később azután, amikor Burai J. az utcánkba költözött, az ő körmeit is rendben tartotta Vera.

– Ma éjjel talán még közelebb jönneek hozzám – mondta Vera azon a nyirkos, sötét estén ott a szik-lán. – Jó lenne elaludnom valahol.

– Aludj nálunk – mondta Burai J. – Vagy máshol. Akárki befogad az utcában.

– A góréban most már nagyon hideg van, ugye? – kérdezte tőlem Vera.

– Persze hogy hideg van – mondtam. – Meg aztán tele van kukoricával.

– Nagyon szép az a magas és az az alacsonyabb férfi – mondta Vera. – Olyanok, mintha élnének. És olyan könnyedén járnak a hó tetején.

Burai J. a sötétbe meresztette a szemét, és az utca túlsó végére, a folyó felé mutatott.

– Ott jön egy magas és egy alacsonyabb férfi.

Valóban felbukkant két emberalak, lassan közeledtek felénk a fehérre meszelt házak mellett, de egyáltalán nem lépkedtek olyan könnyedén, mint Pén-tek Vera álmaiban. Különösen a magasabb férfi járt nehézkesen, időnként dülöngélt is, és én már akkor tudtam, hogy az a Sheriff. Kicsit csodálkoztam, mert a Sheriff ritkán járt mifelénk. Ő általában a mozi és a szövetkezeti otthon környéki kocsmákban tanyázott, azon a tájon ő volt a legismertebb iszákos, míg mifelénk, a folyó mellett Rozmaring Bandi, és ők ketten nem nagyon szerették egymást. Mert a Sheriff valahogy előkelőbb alkoholista volt. Ő kocsmasztalnál rúgott be, Rozmaring Bandi pedig legtöbbször a pálinkafőző kazánoknál. És emellett a Sheriffnek állandó lakása is volt, méghozzá az első és akkor a faluban még egyetlen emeletes lakóház pincéjében. Ez az épület a mozi mellett állt, földszintjét egy vegyesbolt foglalta el, az első és a második emeleten lakások voltak, a pincében pedig a Sheriff lakott, azaz éjszakánként ott aludt egy sodronyos vaságyon. A vaságyat régi, filéres cowboyregényekkel bélelte ki, és amikor reggelenként morózan ébredt, azokat a cowboyregényeket olvasgatta, és ettől leginkább jobb kedvre derült. Most pedig itt ballagott a Sheriff a mi utcánkban, elég messze a vaságytól és elég részegen. Aztán felismertük az alacsonyabb termetű férfit is. Szlimák Mihály

volt, a kútásó- és birkanyírómester. FÜRGE mozgású, göcsörtös kis ember volt, majdnem az egész esztendőben jó kedélyű, csupán április végén és májusban vált boldogtalanná, akkor kezdődött ugyanis a birkanyíró idény, és neki ott kellett hagyni a kutakat, pedig nagyon szeretett kutakat ásni, és értett is hozzá, igaz, értett a birkanyíráshoz is, és azt is szerette csinálni, bizonyára azért volt annyira boldogtalan, mert nem csinálhatta egyszerre mind a kettőt. Azokon a szép tavaszi napokon ingerült és rosszkedvű szokott lenni, ilyenkor ősszel azonban jókedvű volt, nem kellett tépelődnie, hogy a két munka közül melyiket végezze, így hát halkán füttyörészve lépkedett a dülöngélő Sheriff mellett, és amikor a közelünkbe ért, akkor láttuk, hogy egy szamarat húz maga után.

A sarkon megálltak, a Sheriff nekidőlt a házunk falának és elbóbiskolt, Szlimák Mihály meg a szamar sörényét simogatta.

– Hogy kerül ide a Sheriff? – kérdeztem Szlimák Mihálytól.

– Nem tudom – mondta. – A hídon állt és köpködött a folyóba. Azt mondja, hogy a határból jött, de én nem hiszem.

– Én sem hiszem – mondta Burai J. – Mi a fenét csinálna kint a határban? Ott nincs egyetlen kocma sem.

– Ti miért nem alusztok már? – kérdezte Szlimák Mihály. – Miért üldögéltek itt ezen a kövön?

– Verát kizavarta az anyja a házból – mondtam.

– Még mindig olyan bolond az az asszony? – kérdezte a kútásó.

– Még mindig – bólintottunk.

Szlimák Mihály elgondolkodva simogatta az arcát, nyilván eszébe jutott, amikor Péntekné üvöltözve összekarmolta. Ez akkor történt, amikor Vera öccsét felravatalozták a kertben a diófa alatt. A pap is ott volt már, meg rengeteg ember, ahogy az már lenni szokott, ha valaki fiatalon hal meg, nem is fért be mindenki a kertbe, az utcán is álltak, Szlimák Mihály azonban a kútásóival a koporsó közelébe furakodott, és akkor felgrott sikoltozva Péntekné, és azt kiabálta:

– Te ölted meg a fiamat!

Ez nem volt igaz. Vera öccsének véletlenül esett egy tégl a fejére, miközben a kút oldalát falazta, és éppen Szlimák Mihály volt az, aki elsőnek ereszkedett le a kútba, ő emelte ki a fiút a víz alól, de az akkor már halott volt, az anyja meg gyilkosnak nevezte a kútásómestert, és véresre karmolta az arcát. Szlimák Mihály lefogta az asszony kezét, próbálta megnyugtatni, de az csak sikoltzott és átkozódott, végül a kútásó meguntta, a koporsó melletti székre csapta Pénteknét és ráfördedt:

– Nyughassál már, te bolond asszony. Nézd a fiadat, és sirasd el, mert nagyon rendes ember volt.

Mások is közbeléptek, még Berecz plébános is, Péntekné végül megnyugodott, aztán már csak sírt, de nem átkozódott, és senkit sem vádolt gyilkossággal, bár Szlimák Mihályhoz azóta sem szólt egy szót sem.

– Meddig akartok ülni itt ezen a kövön? – kérdezte tőlünk a kútásó. – Nagyon hidegek mostanában az éjszakák.

– Nem enged be az anyám a házba – mondta panaszosan Péntek Vera.

A Sheriff felhorkant a fal mellett, úgy látszik, felébredt Vera hangjára, mert azt mondta:

– Ha akarjátok, kihajítom azt a vén ringyót a házból. Szívesen lekötelezlek vele benneteket.

– Majd kitalálunk valamit – mondta Szlimák Mihály, de akkor hirtelen nem tudott kiötleni semmit.

– Vera tegnap éjjel látta a mostohaapját és az öcscsét – mondta Burai J. – Egészen közel jöttek hozzá.

– Igazán? – élénkült fel a Sheriff. – Láttad a mostohaapodat? Hogy nézett ki?

– Mintha élne.

– Ennek örülök – mondta a Sheriff. – Jó barátom volt a Péntek Lajos. Együtt katonáskodtunk a háborúban. Mi ketten voltunk a legmagasabbak a szakaszban, mindig a sor elején masíroztunk. Abban az időben leköteleztem őt néhány dologgal.

– Mi a fenével kötelezted le? – kérdezte kissé ingerülten Szlimák Mihály, mert még mindig nem találta ki, hogyan segítsen Péntek Verán.

– Én támogattam a bukfacezések után, és vittem helyette a fegyverét. Mert olyankor nagyon legyöngült.

– Miféle bukfacezések után?

– Azzal büntették szegény Péntek Lajost, mert hogy igen makacs ember volt. Egy istenért nem volt

hajlandó énekelni azt a nótát, hogy „Bajtárs, ma még tán csak öt perc az élet...” Minden más katonanótát szívesen énekelt, tudott is énekelni, szép érces hangja volt, de azt, hogy „Bajtárs, ma még tán csak öt perc az élet...”, azt nem énekelte, mert ő legalább száz évig akart élni, és nem volt hajlandó azt énekelni, hogy még tán csak öt perc az élet. Mi az, hogy öt perc az élet? Nos, akkor jött a büntetés. Nagyon szép nevű szakaszvezetőnk volt, úgy hívták, hogy Püspöki Zsolt, és ez a Püspöki leállította a menetelést, kiszemelt egy közeli dombot – ilyenkor mindig akadt egy rohadt domb a közelben –, megparancsolta Péntek Lajosnak, hogy másszon fel a dombtetőre, és csináljon húsz bukfencet lefelé. Péntek Lajos felment, bukfencezett húszat, és azután már nem tudott megállni, úgy legurult, mint a görögdinnye, és nyomban ki is adta a belét. Vagyis okádott, mint a kutya. És persze hogy ezután elgyöngült, alig állt a lábán, és ilyenkor én támogattam, és vittem a fegyverét, de továbbra sem volt hajlandó azt énekelni, hogy „Bajtárs, ma még tán csak öt perc az élet...” Meg is szökött abból a hadseregből, és átállt a másikba, ahol viszont azt énekeltek, hogy „Eltárs, ma még tán csak öt perc az élet...” Péntek Lajosnak itt is meggyűlt a baja, mert ő természetesen itt sem énekelt. De itt, amennyire tudom, nem kellett bukfenceznie, elnézték a makacsságát, viszont kapott a szeme közé egy golyót valamelyik ütközetben, és már nem éri meg a száz évet, ami nagy kár, mert ha most itt lehetne, ez a lány nem fagyoskodna

az utcán, hanem bent aludna a meleg szobában. De ha akarjátok, én is szívesen kihajítom azt a vén ringyót a házából. Ennyivel tartozom Péntek Lajosnak és a lányának.

– Mostohalánya – jegyezte meg Szlimák Mihály.

– Mindegy. Péntek Lajos derék ember volt, szeretete a mostohalányát is. Igaz?

– Igaz – mondta Péntek Vera.

– Hát akkor? – tárta szét a kezét a Sheriff. – Kihajítsam? Vagy csak törjem be az ablakot, hadd fázzon ő is odabent?

– Maradj nyugton – csillapította Szlimák Mihály.

– Majd kitalálunk valamit.

– Hát akkor találj már ki valamit – mondta rosszkedvűen a Sheriff. – És egyébként is, hogy kerül ide ez a számár, és kié?

– Az enyém – mondta Szlimák Mihály. – Már a hídon megmondtam, hogy az enyém.

– Nem mondtál semmit – rázta a fejét a Sheriff. Aztán alaposabban szemügyre vette a jámboran álldogáló számarat. – Meg aztán nem a tied a számár, hanem a Csibri juhászé.

– Nekem adta – mondta Szlimák Mihály.

– Birkanyírás fejében?

– Nem. Egyszerűen nekem adta. Azt mondja, ez egy idegbajos számár.

– Idegbajos számár nincs – szögezte le a Sheriff.

– Ez állítólag idegbajos. Holdfénynél megvadul, és nem lehet vele bírni.

– Nagyon szelíd számárnak látszik – vizsgálgatta az állatot a Sheriff. – Mit kezdesz vele?

– Magam sem tudom. Lehet, hogy levágom, és szalámit csinállok belőle.

– Kár lenne a szegény állatért – mondta a Sheriff.
– Ő is szeret élni. Mindenki szeret élni. Péntek Lajos is mennyire szeretett élni, pedig akkor háború volt, és ő utálta a háborút. De most nincs háború, és nekem pont egy ilyen számár kellene.

Szlimák Mihály legyintett, tudta jól, hogy részeg a Sheriff, ezért csak annyit mondott:

– Dőlj neki a falnak, és aludj tovább.

De a Sheriff nem akart aludni. Egyre hevesebben kezdte bizonygatni, hogy neki szüksége van a számárra. Végül kibökte:

– Téltre kiköltözöm a határba.

– Kiköltözöl a fenét – mondta Szlimák Mihály.
– Ott van a pincéd, annál jobb helyet úgysem találsz magadnak.

– Betonfalak – mondta elkeseredetten a Sheriff.
– Nem embernek valók. Húzzák az ember fejét.

– Hogyhogy húzzák az ember fejét?

– Húzzák az ember fejét – bizonygatta a Sheriff.
– Lefekszel a betonfalak közé, és egyszer csak azt érzed, hogy a beton húzza a fejed. Főleg olyankor, amikor hideg van. Nekem elhíhetitek, tavaly ott teleltem át. A vaságyat minden éjszaka a pince közepére toltam, lefeküdtem, és nyomban éreztem, hogy a hideg beton húzza a fejemet. Álmomban is éreztem. Reggel

pedig a fejem a betonfalnál volt. Éjszaka ágyastul odahúzott a beton, mint a mágnes.

– Nem hiszem – mondta Szlimák Mihály.

– A határban fogok áttelelni – mondta a Sheriff.

– A disznóhizlalda őrházában. Králik Pali, az igazgató átengedi nekem télire, de lehet, hogy későbbre is.

– Azt az őrházat, amelyikben a Kalmár Gyuri lakott valamikor? – kérdezte Szlimák Mihály.

– Azt hát. Most úgyis üresen áll, és a Králik Palit én lekötöttem néhány dologgal. Egyszer megkéselték volna a kocsmában, ha én nem vagyok ott. Szóval azért kellene nekem az a számár, hogy bejárhassak rajta a faluba. Jól bánnék vele, szereznék neki élelmet, és még énekelnék is neki katonanótákat, vagy régi szép slágereket. Együtt lakna velem.

Szlimák Mihály mogorván hallgatott. Akkor este minduntalan rossz emlékek merültek fel benne. Előbb Péntekné, most meg Kalmár Gyuri. Kalmár Gyurit ugyanis egyszer megverte Szlimák Mihály. Ez régebben történt, egy nyári estén, és én akkor véletlenül éppen ott voltam. Sohasem felejttem el, mert akkor következett életem egyik legszörnyűbb éjszakája. No nem a verekedés miatt, hanem a bolhák miatt. Majd ezt is elmondom a maga helyén, de előbb megpróbálok rendezni a történetet, hogy ön is megértse, uram.

Szóval a falutól úgy öt kilométerre volt egy kis kendergyár, és ennek egy vert falú, kocka alakú őrháza. Ebben az őrházban lakott Kalmár Gyuri, innen őrizte a kendergyárat éjjel-nappal, derekán piz-

toly lógott, amire nagyon büszke volt, azonkívül volt egy lova és egy kordéja, ezzel hetente egyszer-kétszer bejárt a faluba beszerezni a szükséges élelmet és meg egymást. A lovával már nem büszkélkedhetett, hajlott hátú, kimustrált igásló volt, és a nyelve oldalvást állandóan kilógott a szájából. Vannak ilyen lógó nyelvű lovak, higgye el. Nem sok, de azért akad. És Kalmár Gyuri lova ilyen volt. Erről a lógó nyelvű lóról eszembe jut... De ne menjünk túl messzire, maradjunk az őrháznál és a kendergyárnál. Az őrház a betonút mellett állt, a kendergyár pedig beljebb a földeken. Sajnos még így is elég közel esett az úthoz, hogy az a gyehennabűz, amit árasztott, eljusson odáig, sőt néha még a faluig is. A kendergyárok időnként nagyon büdösek tudnak lenni. Emellett még évente legalább egyszer a kendervizet beleengedték a folyóba, amitől aztán elkábultak a halak, és feljöttek a víz tetejére, ilyenkor a felnőttek minket, gyerekeket lezavartak a vízhez, és mi hordtuk kosárszámra a halakat, és legalább két hétig csak halat ettünk, mert körülbelül ennyi időbe tellett, amíg ismét kitisztult a folyó. Más szóval, utáltuk rettentően a kendergyárat, számtalanszor megátkoztuk, az átok pedig szép lassan megfogta, fuldokolni kezdett a saját bűzében, aztán be is döglött. Akkor valakik elhatározták, hogy a kendergyár helyébe disznóhizlalót csinálnak, és az egészet azzal kezdték, hogy kiküldték oda Szlimák Mihályt és csapatát, hogy ássanak még egy szép nagy kutat, merthogy a disznóknak majd sok vízre lesz szükségük.

Abban az időben én imádtam a lovakat, és nagyon szerettem volna megtanulni lovagolni, ami elég ostoba kívánság volt, tekintettel, hogy akkor, a háború után igazán nem bővelkedtünk lovakban. Kívánságomat azonban többször elnyafogtam Péntek Verának, ő pedig szólt az öccsének, aki akkor még nem fulladt a kútba, és aki tényleg nagyon rendes fiú volt, mert egy szép nyári napon magával vitt engem a lepusztult kendergyárba, és megígérte, hogy felültet a lógó nyelvű lóra. Csakhogy aznap Kalmár Gyuri lovastul, kordéstul bent volt a faluban, és csak este jött vissza az őrházba, onnan meg átballagott a kendergyárba. Sötét volt már, a kútásók lefekvéshez készülődtek, ők csak hétvégén jártak haza, hét közben egy pajtafélében aludtak, ahová szalmát szórtak, és abba fészelték be magukat, és akkor este én is velük maradtam, hogy legalább másnap felülhessek a lóra. Alighogy leültem a szalmára, éreztem, hogy legalább száz bolha kezd mászkálni rajtam. Piszkos, törekes szalma volt ez, tele bolhával. Ijedten néztem körül, láttam, hogy a kútásók is vakaródnak, de csak úgy ímmel-ámmal, mint akik már hozzászoktak a dologhoz. És le is feküdt szépen mindenki, aludni készültek, de akkor viharlámpával a kezében bejött a pajtába Kalmár Gyuri.

– Hol van a Szlimák? – kérdezte.

Szlimák Mihály lerázta magáról a szalmát, felült, és azt mondta:

– Itt vagyok.

Kalmár Gyuri odament hozzá, az arcába világitott, és megkérdezte:

– Te csak olyan embereket fogadsz fel kutat ásni, akik a birkanyíráshoz is értenek?

– Igen – mondta Szlimák Mihály.

– Kutat ásni még csak megtanulnék, de birkát nyírni soha.

– Nem is kell – mondta Szlimák Mihály. – Jó helyed van itt neked.

– Már nincs – mondta mérgesen Kalmár Gyuri.

– Megszüntettétek a kendergyárat, disznókat hoztok ide, és nem kell majd semmiféle őr, mert a kanászok éjjel-nappal vigyáznak a disznókra. Meg egyébként sem bírom a disznóbűzt.

– Mi csak egy kutat ásunk – mondta szelíden Szlimák Mihály. – És különben a kendergyár is elég bűdös volt.

– Én szeretem a kender szagát – mondta Kalmár Gyuri. – És a napraforgóvirág illatát is szeretem. De utálom a disznóbűzt és a birkaszagot.

– A te dolgod – hagyta rá Szlimák Mihály, és visszafeküdt a szalmába. – Hagyjál most már aludni bennünket.

– Nektek is birkaszagotok van – mondta Kalmár Gyuri. – Lehet, hogy egyszer fogom magam és lelövöldözöm a disznókat és a birkákat.

Furcsa csönd lett egyszerre a pajtában, még a száraz szalma sem zizegett, és akkor nagyon kezdtem félni.

– Pisztoły van nálam – mondta fenyegetően Kalmár Gyuri. – Csőre töltve. Nem hiszed, hogy csőre van töltve?

– Elhiszem – mondta a szalmából Szlimák Mihály.

– Majd mindjárt megmutatom, ha nem hiszed – mondta Kalmár Gyuri, és gombolgatni kezdte a pisztolytáskát, és már húzta elő a pisztolyt.

Szlimák Mihály úgy pattant fel a szalma alól, mint egy keljfeljancsi, az öklét szinte a bokájától lendítette fölfelé, és állon csapta Kalmár Gyurit. Az hanyatt vágódott, a pisztoly az egyik oldalra repült, a viharlámpa a másikra. Mindenki felült, csodálkozva bámultak, nyilván nem hitték, hogy ekkora erő van a kis Szlimák Mihályban, hiszen a kövér Kalmár Gyuri jóval fiatalabb volt nála, és legalább kétszer olyan súlyos, és most ott feküdt kinyúlva. De nem sokáig csodálkozhattak, mert a viharlámpa összetört, és tüzet fogott a szalma. Mindjárt fel is csaptak a lángok. Rohantak a kútásók, oltották, taposták a tüzet, de ez nem ment olyan könnyen, a száraz, törekes szalmát szinte falták a lángok. Aztán mégiscsak elaludt a tűz, tele lett füsttel a pajta, mindenki kiment, és kihúzták Kalmár Gyurit is, aki kint az udvaron tért magához... Felállt, megtapogatta az állát, és krákgva megkérdezte:

– Hol van a pisztolyom?

Szlimák Mihály visszament a pajtába, és kihozta a pisztolyt, odanyújtotta Kalmár Gyurinak.

– Te ütöttél le? – kérdezte Kalmár Gyuri.

- Én – bólintott Szlimák Mihály.
- Egy ilyen kis görcs ember – mérte végig Kalmár Gyuri, azzal lassan visszadugta táskájába a pisztolyt.
- Milyen semmi ember lett belőlem, úristen.

Keservesen sóhajtozva elindult az őrház felé. A lógó nyelvű lova a kendergyár és az őrház közötti keskeny út mellett legelészett békésen.

Állogáltunk még egy ideig az udvaron, végül elszívárgott a füst a pajtából, akkor visszamentünk, és mindenki lefeküdt. A bolhák meg mintha megvadultak volna a füsttől és a túztól, dühösen elárasztottak bennünket. Félálomban kínlódtam végig az éjszakát, izzadtam, vakaródtam, és legszívesebben üvöltöttem volna... Folyton az volt az érzésem, hogy ég alattam a szalma, és hogy minden ég körülöttem, engem is a lángok perzselnek, és közben még álmodtam is, azt álmodtam, hogy én gyújtottam ezt a hatalmas tüzet. Azóta is az a rögeszmém, hogy egyszer még rettentő nagy tüzet fogok gyújtani valahol, anélkül hogy igazából akarnám, vagy legalábbis tüzet okozok nemtörődömségből, aminek ki tudja, milyen következményei lesznek. És mindezek ellenére mégis imádom a tüzet. De hagyjuk most az én rögeszméimet.

Reggel valamennyire helyrerázódtam, egyrészt azért, mert a kútásók meglepően jókedvűen ébredtek, úgy viselkedtek, mintha mi sem történt volna az éjjel, másrészt meg igazán szép reggelünk volt, a nap szépen sütött a bedöglött kendergyárra, madarak röpködtek az égen, méhek zümmögtek a napraforgótablák sárga

virágain, a lógó nyelvű ló pedig most is ott legelészett a bekötőút mellett. Kalmár Gyurit nem láttuk sehol. Két kútásó felrakott engem a ló hátára, aztán otthagytak, elmentek kutat ásni, én meg belekapaszzkodtam a ló sörényébe, és megrugdostam a két oldalát. Az öreg igásló elindult a búzatarlók felé, jámbor, jóindulatú állat volt, hajlott hátán úgy ültem, mint egy vályúban. Lassan poroszkáltunk, ha maradtak az ingemben bolhák, most lerázódtak a földre, a tarlókon fehéren burjánzott a tisztesfű, kétoldalt pedig kenderföldek és napraforgótáblák sorakoztak, furcsa illatok kavarogtak a levegőben, és egyáltalán, egyre szebb lett a világ. A lovat nem kellett irányítani, nehézkesen bólogatott a fejével, és ment előre, mint akinek határozott úti célja van, és ez nyilván így is volt, mert levitt engem a folyóhoz, és ott teleszívta magát vízzel, mint a púposteve. Ezt az utat bizonyára mindennap megtette, olyankor is, amikor senki sem ült a hátán. Sokáig állt ott a folyóparton az öreg jószág, a csillogó vizet nézte, meg a túlsó partot, de túl sok látnivaló nem akadt, a víz simán elfeküdt, és a túlsó parton sem mozdult semmi. Aztán otthagytuk a folyót, hosszú bolyongásba kezdtünk a búzatarlókon. A nap egyre melegebben sütött, a madarak lassanként eltűnedeztek, csak a méhek zümmögtek továbbra is serényen, én meg izzadni kezdtem, de azért le nem szálltam volna a ló hátáról, nagyon jól éreztem magam, mintha csak egy magas toronyban lennék, messzire elláttam a napraforgótáblák és a kenderföldek fölött.

Már majdnem a fejünk fölé ért a nap, amikor valami mozgolódást észleltem az egyik napraforgótáblában. Megveregettem a ló nyakát, és arrafelé irányítottam. Odaértünk a virágzó napraforgókhoz, és akkor láttam, hogy Kalmár Gyuri lépked a sorok között, és egy sarlóval csapkodja le a napraforgók fejét. Szeme véres volt, dühös arccal suhintott a sarlóval jobbra-balra, a szép sárga tányérok puffanva hullottak le a földre. Igen hátborzongató látvány volt, gondoltam, szóltanul elkotródom onnan, de Kalmár Gyuri észrevett engem, rám meresztette véres, kialvatlan szemét, azt hiszem, nem tudta, hogy ki vagyok, a lovát azonban talán felismerte.

– Na mi van? – mordult rám.

– Ennyire utálja a napraforgót? – kérdeztem.

– Szeretem a napraforgót – mondta –, különösen ilyenkor, amikor szépen virágzik. És a kendert is szeretem. Te nem szereted a napraforgót?

– Dehogynem – mondtam ijedten. – Különösen ilyenkor, amikor virágzik.

– Errefelé mindig napraforgó és kender nőtt – mondta Kalmár Gyuri. – De ezentúl majd kukoricát vetnek ide, és disznóktól fog bűzleni az egész határ.

– Miért vagdossa le a napraforgófejeket? – kérdeztem.

Közelebb jött hozzám a sarlóval, és kezdtem igen kellemetlenül érezni magam.

– Az éjjel leütött az öreg Szlimák – mondta. – Láttad? Bólogattam, hogy igen, láttam.

– Egy ilyen kis görcs ember leütött engem – sóhajtott, akárcsak az éjjel. – Nem vagyok való már semmire. Semmi ember lett belőlem.

Azzal sarkon fordult, és ismét elkezdte kaszabolni a napraforgófejeket.

Én is igyekeztem minél gyorsabban megfordítani a lógó nyelvű lovat, és megrugdostam az oldalát, hogy minél előbb érzünk a kendergyárba. Ott aztán lecsusszantam a ló hátáról, és azonnal eliramodtam a betonút felé. Még a kútásóktól sem búcsúztam el, csak messziről integettem nekik. Kíértem a betonútra, és futni kezdtem a falu irányába. Elegem volt a kendergyárból, meg a lovaglásból is, mert nagyon rossz sejtelmeim támadtak. És beigazolódtak a sejtelmeim. Kalmár Gyurit néhány nap múlva halálra gázolta egy teherautó. A faluba tartott a kordéján, és amikor mögéje ért egy teherautó, ő keresztbe állt az úton, és a teherautó elütötte. A kordé darabokra hullott, Kalmár Gyurinak szétloccsant a feje a betonon, a lógó nyelvű lovának nem lett semmi baja.

Sokan azt mondták akkor, hogy Kalmár Gyuri szándékosan állt a teherautó elé, öngyilkos akart lenni, mert annyira elkeserítette, hogy leütötte őt Szlimák Mihály, az a kis görcs ember. Mások viszont tudták, hogy nem ez az igazság. Megvadult a lógó nyelvű ló, az út közepére lökte a kordét, és ezért halt meg Kalmár Gyuri. Tudniillik azon a napon másutt is megvadultak az állatok... De ez már egy egészen más történet, jóformán semmi kö-

ze sincs ahhoz a nyirkos őszi éjszakához, amikor mi ott fagyoskodtunk az utcasarkon, és hallgattuk Szlimák Mihály és a Sheriff vitatkozását, merthogy Szlimák Mihálynak egyáltalán nem tetszett, hogy a Sheriff télire ki akar költözni az egykori kendergyár üresen álló őrházába.

– Átok van azon az őrházon – mondta Szlimák Mihály.

– Nincs átok rajta – legyintett a Sheriff. – Kalmár Gyuri évekig vígan élt ott.

– Aztán elütötte egy teherautó – mondtam.

– Én nem félek a teherautótól – mondta a Sheriff.
– Meg az átoktól sem félek.

– Nem adom a szamarat – jelentette ki határozottan Szlimák Mihály.

– Hát jó – mondta a Sheriff, és elindult visszafelé az utcán.

Néztünk utána, ő meg odament Péntekné háza elé, és beleöklözött az ablaküvegbe. Hangosan csörömpölt a betört üveg, aztán pedig Péntekné kezdett még hangosabban sikoltozni.

Szlimák Mihály otthagya a szamarat az utcasarkon, és rohant a Sheriffhez. A szamarat csakhamar otthagytuk mi is, Burai J. és én, és futottunk Szlimák Mihály után. A Sheriff odahajolt a törött ablakhoz, és bekiabált Pénteknének:

– Ne visítozz, mint a malac, te vén ringyó! Engedd be azt a lányt a házba, ha nem akarod, hogy betörjem a másik ablakodat is.

Péntekné abbahagyta a sikoltozást. Szlimák Mihály közben odaért, és dühösen rángatta a Sheriff vállát.

– Mit csináltál, te részeg bolond?!

A Sheriff ügyet sem vetett rá, ismét bekiabált az ablakon:

– Beengeded a lányt?!

– Persze hogy beengedem – nyávogta remegő hangon Péntekné.

– Akkor nyisd az ajtót! – förmedt rá a Sheriff.

Burai J. elszaladt Péntek Veráért, a vén banya meg kinyitotta az ajtót. Vera a szamarat is magával húzta, átadta Szlimák Mihálynak, aztán bement a házba.

– Szegény Verát most meg fogja verni – mondta Burai J.

– Micsoda? – kérdezte felháborodottan a Sheriff, és megint az ablakhoz hajolt. – Ne próbáld bántani azt a lányt, mert kihajítalak a házadból.

– Nem fogom bántani – mondta Péntekné.

– Adjál ki egy törülközőt, vagy valamit – mondta csöndesebben a Sheriff. – Szétvágtam a kezem.

Akkor láttuk, hogy csupa vér a keze, a csuklójából is csöpögött a vér le a földre. A törött ablakban egy pillanatra felbukkant Péntekné rémült arca, aztán kinyújtott egy kockás ruhadarabot, és gyorsan eltűnt. A Sheriff bebugyolálta a kezét, és megkérdezte tőlünk:

– Mit gondoltok, megveri azt a szegény lányt?

– Lehet, hogy ma este nem fogja bántani – mondtam. – De holnap biztosan megveri.

– Betöröm a másik ablakot is – mondta harciasan a Sheriff. – Az a szegény lány igazán nem tehet róla, hogy szerelemgyerek. Én is szerelemgyerek vagyok, ha éppen tudni akarjátok, de engem sohasem vert meg az anyám, és nem zavart ki a házból. Igaz, hogy nem is volt házunk.

– Menjünk innen – mondta idegesen Szlimák Mihály. – Holnap majd eljövök, és megcsinálom az ablakot.

– Nem megyek sehova – mondta a Sheriff. – Betöröm a másik ablakot is.

Szlimák Mihály a Sheriff elé állt, és azt mondta:

– Nem fogsz betörni több ablakot. Így is felébresztetted a fél utcát.

A közeli házakban tényleg motoszkálás hallatszott, néhol lámpák is gyúltak. A Sheriff azonban nagyon is jól tudta, hogy miért makacskodik, és tovább fenyegetőzött:

– Itt maradok, és azt hiszem, hogy kirángatom a házából a vén szenteskedő ringyót. Mit gondolsz, meg szokta gyónni Berecz plébánosnak, hogy hogyan bánik a lányával?

Szlimák Mihály végül is beadta a derekát.

– Fogd a szamarat, és tűnj el innen a fenébe – mondta rosszkedvűen.

A Sheriff elvigyorodott.

– Nekem adod a szamarat?

– Neked adom.

– Köszönöm – mondta a Sheriff. – Éppen egy ilyen számárra van szükségem. Mit adjak érte cserébe?

– Semmit – mondta Szlimák Mihály. – A juhásznak megígértem, hogy néha majd viszek csontokat a kutyáinak.

– Hány kutyája van a Csibrinek?

– Három.

– Tavasszal viszek neki két láda csirkelábat – mondta a Sheriff. – Mit gondolsz, szeretik a kutyák a csirkelábat?

– Biztosan szeretik. De hol szerzel annyi csirkelábat?

– Majd szólok Forgács Károlynak, a boltosnak, ő szerez nekem annyi csirkelábat, amennyit akarok. Leköteleztem őt néhány dologgal.

– Elég sok embert leköteleztél, úgy látom – mondta fanyarul Szlimák Mihály.

– Meghiszem azt – mondta büszkén a Sheriff.

Aztán mintha kerékpárra szállna fel, magasba lendítette hosszú lábát, és felült a számárra. Rámordult, a számár elindult, és csöndesen elkocogtak a sötétben. Szlimák Mihály savanyú arccal nézett utánuk, majd otthagytott bennünket ő is. Végre hazamehetünk Burai J.-vel.

Így végződött tehát az az őszi éjszaka, és ide tartozik még, hogy Szlimák Mihály másnap hozott egy üvegtáblát, és megcsinálta Péntekné házán a betört

ablakot, alapjában véve tehát minden rendbe jött ismét, bár Péntekné még akkor sem szolt egy szót sem a kútásóhoz, alighanem továbbra is őt okolta fia haláláért.

A Sheriff pedig beköltözött az őrházba szamaras-tul. Állítólag egész szépen berendezkedett, szalmával takarta be az őrház padlóját, a szalmára lópokrócokat terített, és száraz akácfaágakat vagdosott össze, ezzel tüzelt egy régi vaskályhában, amit még Kalmár Gyuri hagyott ott, és mire a tél beköszöntött, a cowboyregényeket is kihordta az őrházba.

Ahogy megjött a tél, én hozzákezdtem megszervezni az angyali vigasságot, vagyis a karácsonyi dalok éneklését. Az előző években is minden télen Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én esténként végigjártuk a környező utcákat, és karácsonyi dalokat énekeltünk a házak előtt, ez időben azonban Virág Péterék elmaradoztak mellőlem, és ebben nagyrészt igazuk volt, akkortájt ugyanis minduntalan valami kellemetlen dologba keveredtem, és óhatatlanul belekevertem másokat is, és igazuk volt még azért is, mert az a tél olyan lett, mint amilyenről Péntek Vera szokott álmodni, vagyis sok-sok hó esett, fehéren feltornyosult az utcákban, aztán kitisztult az ég, és keményre fagyott minden, egyszóval csikorgó hideg lett, ilyenkor igazán nem volt könnyű háztól házig vinni az angyali vigasságot. Szerencsére ott volt nekem Burai J., aki bármilyen kis nyiszlett gyerek volt, nem riadt vissza semmitől, harmadiknak pedig beugrott Szivel Sanyi,

a temetőcsősz fia, egy izgága, folyton gúnyolódó, vörös hajú fickó, aki azonban nagyon komolyan vette a karácsonyi dalokat, hiszen rendszeresen ministrált is Berecz plébános mellett. Elég az hozzá, hogy összeverődött a kis csapat, talán még jobb is volt, mint a régi, Burai J. szép csengő hangon énekelt, Szivel Sanyinak is erős hangja volt, és nem akarok dicsekedni, de a karácsonyi dalokat én is mindig szépen tudtam énekelni. Megkezdtük hát a házról házra járást, énekeltük a *Mennyből az angyalt*, a *Dudást*, a *Csor-dapásztorokat*, meg azt, hogy *Fel nagy öröme* és a többi karácsonyi dalt, amit ilyenkor illet énekelni, órák hosszat topogtunk a megfagyott havon, fázunk, de azért hősiesen kitarottunk, sőt még tetszett is a dolog, körülöttünk minden megfagyott, mintha minden meghalt volna, legfeljebb a Sheriffet láttuk néha messziről, ahogy a betonúton végigkocogott a szamarával az őrház irányába, de leginkább csak mi mozogtunk az utcán, mintha csak mi élnénk az egész környéken, és még énekeltünk is hozzá. Az emberek a házakban lapítottak, egyszer talán majd azt is elmondom, hogy ki mindenkinek énekeltünk mi akkor, de most nem ez a fontos, most csak egyetlen éjszakáról akarok mesélni, arról az éjszakáról, amikor kivilágosodott az ég, telihold sütött rá a vastag hótakaróra, fényesen szikrázott a fehérség, még a megszokottnál is mozdulatlanabb, halottabb lett minden körülöttünk, és akkor valaki a távolból belebömbölt az angyali vigasságba. Elcsöndesedtünk, feszülten fi-

gyeltünk, és felháborodva hallgattuk, hogy valaki tele torokból azt bömböli:

*Tenyeremen
Lehozom a csillagot én
Csak a szeme rám ne vessen
És szeressen belém.*

A Sheriff énekelt. Megismertük mély bikahangját, és egyszerre nagyon dühösek lettünk, úgy éreztük, ezzel a régi slágerrel meggyalázza a szép karácsonyi dalokat. Futni kezdtünk a hang irányába, facipőink hangosan koppantak a holdfényes, fehér, megfagyott utcán, és a Sheriffet tényleg ott találtuk a betonúton, azt gondoltuk, hogy bizonyára nagyon részeg, és azért óbégat, de nem volt túlságosan részeg, kidüllesztett mellél állt a havas úton, és a szamarának énekelt. A szamar behúzódott az egyik ház árnyékába, hátán lópokróc volt, és lehajtott fejjel hallgatta a Sheriffet, aki már azt énekelte, hogy:

*Ma éjjel
Csak a két szemed csillaga ég
Ma éjjel
Ezért csillog a csillagos ég.*

– Mi baja van magának? – kérdezte Szivel Sanyi mérgezen a Sheriffetől.

A Sheriff elhallgatott, a szamarára mutatott, és panaszosan azt mondta:

– Nem akar kijönni a holdfényre. Fél.

– Hát persze – mondtam. – A Csibri megmondta szépen, hogy ez egy idegbajos számár. Teliholdkor megvadul.

– Nem idegbajos – tiltakozott a Sheriff. – Csak nagyon érzékeny. Fél a saját fülétől. A füle árnyékától.

Szivel Sanyi odament a számárhoz, megfogta a kötőféket, és húzni kezdte a szamarat ki az útra. A számár ki is jött engedelmesen a holdfényre, de akkor meglátta a füle hosszúra nyúlt árnyékát a fehér havon, megvetette lábát, és riadtan visszahátrált az árnyékba.

– Tényleg a saját fülétől fél – mondta Burai J.

– Nagyon érzékeny lelkű jószág – mondta a Sheriff. – Nem szereti a csúnya dolgokat. És úgy látszik, a fülét csúnyának tartja. Nem tudom, mit csináljak vele. Már megpróbáltam énekelni is neki.

– Hallottuk – mondtam.

– Ha esetleg elénekelnétek neki a karácsonyi dalokat... – kezdte a Sheriff, de Szivel Sanyi közbevágott:

– Karácsonyi dalokat! Szó sem lehet róla! – azután gondolkozott egy kicsit, és azt mondta: – Esetleg néhány pattogós mozgalmi dalt elénekelhetnénk.

Ez ellen viszont Burai J. tiltakozott.

– Egy számárnak nem fogunk mozgalmi dalokat énekelni.

– Akkor hát mit csinálunk? – kérdezte a Sheriff kétségbeesetten. – Reggelig megfagyunk itt.

– Sapkát kellene a szamár fejére húzni – mondta Burai J. – Akkor nem látszana a füle.

– Már megpróbáltam – mondta a Sheriff. – Nem megy a kucsmám a szamár fejére. Sajnos, túl nagy feje van.

– Vegye hóna alá a szamár fejét – javasolta Szivel Sanyi.

– A hónom alá?

– Persze – mondta Szivel Sanyi. – Eltakarja a hosszú fülét, és szépen hazaballagnak.

A Sheriff fontolóra vette a dolgot, aztán rábólintott.

– Megpróbálom.

A szamárhoz ment, megsimogatta, hóna alá vette az állat fejét, és kivezette a holdfényre. A szamár most nyugodtan állt, lenézett az árnyékára, de nem ijedt meg.

– Ugye, hogy igazam volt – mondta diadalmasan Szivel Sanyi. – Így most szépen hazaballaghatnak.

– Nagyon lassan fogunk haladni – mondta a Sheriff. – Elég messze van az őrház. Lehet, hogy megfagyunk az úton.

– Menjenek csak – biztatta Szivel Sanyi. – Előbb-utóbb odaérnek.

És elindult a Sheriff a szamárral, furcsán billegtek a betonúton, árnyékuk hosszan előrevetődött és összefonódott a havon. Tényleg elég lassan haladtak.

– Lehet, hogy megfagynak az úton – mondta vacogva Burai J. – Nem szeretném, ha meghalna a Sheriff és a szamara.

– Ott egye meg a fene – mondta Szivel Sanyi.
– Beleordított a szép karácsonyi dalokba. Menjünk énekelni.

Mentünk hát énekelni, végigénekeltük az utcákat akkor is, mint máskor, pedig rettentően fáztunk, de a Sheriff még ennél is jobban fázhatótt. Ilyenkor télen igazán messze volt az az őrház.

A Sheriff azonban túlélte ezt is. Később viszont kis híján valóban majdnem meghalt. Tulajdonképpen amiatt az érzékeny lelkű szamár miatt. Mert Forgács Károly, a boltos mégiscsak lekötelezettje lehetett a Sheriffnek, és valamikor tavasszal szerzett neki két láda csirkelábat. Meleg napok jártak már akkor, és a csirkelábak kissé bűdösen érkeztek. Forgács Károly kirakta a két ládát a bolt elé, és várta a Sheriffet. Az meg éppen akkor nem jött a faluba néhány napig, a csirkelábak egyre bűdösebbek lettek, a bolt közelébe már csak a legelszántabb vevők merészkedtek, azok is befogták az orrukat és öklendeztek. Forgács Károly tajtékzott, és mikor végre megérkezett a Sheriff az érzékeny lelkű szamár hátán, a boltos ráparancsolt, hogy azonnal vigye a francba a rohadó csirkelábat. A Sheriff nem szólt semmit, a szamarat egy fához kötötte, vállára vette a két ládát, és elindult a Devecserbe, mert Csibri Ferenc, a juhász akkor ott legeltette a birkákat. Fél falun végig kellett vinnie a csirkelábat, az emberek menekültek a Sheriff elől, mintha belpoklos lenne, a ládából bűdös lé folyt az ingére, ő meg egyre sápadtabb lett, végül már dülöngélt, mint aki

nagyon lerészegedett, végighányta a devecseri dűlő-
utat, de mégis kiért a juhászhoz, lerakta a ládákat, és
elájult. Csibri Ferenc undorodva elásta a két faládát a
csirkelábakkal együtt, aztán megpróbálta életre rázni
a Sheriffet. Ez egyáltalán nem ment könnyen. A She-
riff néha magához tért, de bármit próbált a juhász
belediktálni, ő mindent kihányt, még a pálinkát is.

Hozzánk már olyan hírek érkeztek, hogy halá-
lán van a Sheriff. És akkor érdekes módon az az un-
dok Péntekné elkezdett könyörögni nekem meg Bu-
rai J.-nek, hogy menjünk és nézzük, mi van a Sheriffel.

Módfeletl csodálkoztunk, de aztán kimentünk
Devecserbe a birkanyájhoz, igaz, csak három nap
múlva. A Sheriff a zöld fűvön hevert, még mindig sá-
padt volt, és az orra valahogy megnyúlt és kihegyese-
dett, de azért lábadozott, az aludtتهjet már meg bírta
enni. Amint meglátott bennünket, a számára felől ér-
deklődött.

– Ott áll a bolt előtt, nincs semmi baja – nyugtat-
tam meg. – Forgács Károly vele eteti meg az elfony-
nyadt zöldsalátát, amit már nem tud eladni.

– Holnap elmegyek érte – mondta a Sheriff. – Ed-
dig mozdulni sem tudtam.

– Elég rossz bőrben van még mindig – mondtam.

– Három napig haldokoltam – nyögte a Sheriff.

– Kifordult a gyomrom. Most jöttem csak rá, hogy
milyen kemény legény volt a Péntek Lajos. Ő min-
dennap lebukfencezett valami rohadt dombról, kifor-
dult a gyomra, és mindennap haldoklott. Mégis mi-

lyen sokáig bírta. Lehet, hogy nekem is el kellett volna szöknöm vele együtt a hadseregből...

Megnyugodva tértünk vissza az utcánkba, és megnyugtattuk Pénteknét, hogy a Sheriff már lábadozik, holnap elmegy a szamáráért. Így is történt. Talpra állt a Sheriff. Péntek Vera meg, ahogy sokkal később megtudtuk, akkor éjjel egészen új álmot látott. Azt álmodta, hogy meleg szobában ül, egy óriási cserépkályhában tűz duruzsol, ő meg mézes diót eszik.

A lidérc

Igen, említettem már azt a napot, amikor az állatok megvadultak, mondhatok ennél többet is, ha éppen ezt kívánja, csakhogy akkor mindenekelőtt szólnom kellene a Mozdonyvezetőről, és attól tartok, hogy ez még jobban elkedvetlenítené önt, uram, holott enélkül is meglehetősen önpusztító hangulatban van. Hogy már teljesen mindegy? Nem hiszem. Nekem semmi esetre sem mindegy, én nem vagyok közönyös ember, ezt nyilván észrevette, ezért is fecsegek itt annyit jóformán megállás nélkül, ha tényleg az a kívánsága akár a Mozdonyvezetőről is, legfeljebb majd megpróbálom minél kíméletesebben előadni a történetet.

A Mozdonyvezetőt Ábrahám Péternek hívták, és városi ember volt. A háború kitörésekor jelent meg nálunk, ott a folyó mellett, megvette a Tarnóczkiék házát, ez volt a legszebb ház és az egyetlen téglából épült ház az utcánkban, sőt, ha jobban meggondolom, a környező utcákat is ideszámíthatjuk, mindennütt csupa vert falú ház állt... Hogy miért adták el Tarnóczkiék a házukat? Ez most igazán nem lényeges, a lényeg az, hogy el kellett adniuk a házat, a Mozdonyvezetőnek meg volt elég pénze, megvásárolta hát a téglaházat, beköltöztette a családját, vagyis a feleségét és a két lányát, ő meg elment a háborúba, bizonyára a katonavonatokat húzta a mozdonyával.

Én mindezt csak hallomásból tudom, abban az időben még egészen kicsi gyerek voltam, és akkor sem lehettem több ötévesnél, amikor a háború vége felé egy téli estén ismét megjelent a Mozdonyvezető. A front akkor már eltávolodott a közelünkből, a házakban azonban még orosz katonák voltak, az asszonyok és a gyerekek pedig szinte valamennyien a Virágék házában zsúfolódtak össze, itt húzódtunk meg mi is anyámmal, igen szűkösen voltunk, de azért mégis elért mindenki, igaz, mi gyerekek jóformán reggeltől estig a befagyott folyón lógtunk, csúszkáltunk a jégen, a nagyobbak léket vágtak, és megpróbálták halat fogni, néha sikerült is nekik. Nos, egy téli este, amikor ráérősen ballagtunk haza a folyóról, az egyik kapualjból elénk lépett egy toprongyos katona. Nem ijedtünk meg tőle, sőt én határozottan megörültem neki, azt hittem, hogy az apám érkezett meg, feltételezem, hogy mások is megörültek, sokan várták haza az apjukat, és akkoriban már kezdtek hazaszállingózni a háborúból a férfiak.

– Megismertek? – kérdezte tőlünk a toprongyos katona.

Sokáig meresztettük rá a szemünket, és miután senki sem ismerte fel benne a saját apját, Dosztán Jóska, aki legidősebb volt közöttünk, visszakérdezett:

– Maga lenne a Mozdonyvezető?

– Persze hogy én vagyok – mondta, és talán ő is örült, hogy még emlékezik rá valaki. – Láttam, hogy a házamat szétlőtték. Hol van a családom?

Most már Dosztán Jóska is behúzta a nyakát, és hallgattunk mindannyian. A Mozdonyvezető felesége és két lánya ugyanis meghalt még az ősszel. Akkor ért hozzánk a front, és ott, a folyó mellett egy kisebb ütközet zajlott le, vagy talán nem is volt az olyan kicsi, hiszen estefelé kezdődött, és valamikor hajnalban ért véget. Amint elkezdődött a lövöldözés, mi valamennyien kitódultunk a házakból, és rohantunk a futóárkokba. A házak és a folyó közötti nagy füves réten néhány nappal korábban a németek futóárkokat és hevenyészett lőállásokat ástak, aztán hagyták az egészet a fenébe, visszavonultak a falu mögé, és ott ásták be magukat. Így hát a futóárkokban mi lapítottunk, főleg gyerekek és asszonyok, no meg néhány idősebb férfi, akik megjárták az első világháborút, és most éberen figyelték a fegyverropogást, és időnként parancsokat osztogattak, amire szükség is volt abban a nagy rémületben és fejvesztettségben. Szóval ott nyüszítettünk valamennyien a réten, csak a Mozdonyvezető felesége és lányai maradtak a téglaházukban, és eddig még igazuk is volt. Mert kezdetben csak a fejünk fölött röpködtek a golyók, hanem később mindkét oldalon észrevették a nyüzsgést a futóárkokban, nyilván mindkét oldalról ellenséges katonáknak vélték bennünket, és egyszerre két hadsereg kezdett lőni ránk. Robbantak körülöttünk a lövedékek, majd belüketültünk, az asszonyok sikoltoztak, megpróbálták földbe nyomni a gyerekeiket, sokan bizonyára leszámoltak az életükkel, de valami csoda folytán még

csak meg sem sérült senki. Igaz, nem is maradtunk sokáig a futóárkokban, egy horgas orrú öregember kidugta a fejét, szemrevételezte a környező házakat, aztán a Süvegiék házára mutatott, és beparancsolt bennünket. Berontottunk hát Süvegiék vityillójába. Ma sem értem, hogy miért éppen ide vezényelt bennünket az az öregember, mert a sok kis vert falú ház közül is ez volt a legszánalmasabb: rogyant nádfedeles viskó, amelyet egyetlen gránát szétporlasztott volna. De elkerültek bennünket a gránátok, még a puskagolyók is, néhány másik háznak kilőtték az ablakait, a Morvaiék és a Hodonickiék háza kigyulladt, és porig égett, és találat érte a Mozdonyvezető téglaházát is, a téglafalak állva maradtak, a tető és a plafon azonban beomlott, és maga alá temette a Mozdonyvezető családját.

– Nem tudjátok, mi van a családommal? – kérdezte a Mozdonyvezető, mi meg körülálltuk, voltunk ott vagy tizenöten, kisebb-nagyobb gyerekek, és sunyítottunk, mert hát ki a fene mondja meg neki, hogy odaveszett a családja. – És egyáltalán hol vannak az emberek az utcából?

– A Virágék házában – mondtuk erre többen is.

– Az én családom is ott van?

– Nincs – mondta Dosztán Jóska.

– Bent voltak a házban, amikor...?

Erre már hevesen bólogattunk mindannyian, a Mozdonyvezető meg elhallgatott, lenézett a lábára, sokáig vizsgálta a két lábfejét, és mi akkor vettük

észre, hogy igen furcsák a lábfejei, vastag rongyokba bugyolálta őket, és olyanok voltak, mint két medvetalp. Később halkán megkérdezte:

– Meghaltak mind a hárman?

Mi ismét csak bólogattunk, a Mozdonyvezető pedig a fejét csóválta, és szemrehányóan megjegyezte:

– Azért hoztam őket falura, hogy biztonságban legyenek.

– Senki más nem halt meg – mondta erre Dosztán Jóska, mert talán úgy érezte, hogy nekünk szól ez a szemrehányó hang.

A Mozdonyvezető újra megnézte a lábfejét, és azt mondta:

– Nekem meg lefagytak a lábujjaim.

– Jöjjön velünk a Virágékhoz, ott meleg van – mondtuk neki, és majdnem taszigálni kezdtük, hogy induljon már el.

És eljött velünk a Mozdonyvezető a Virágék házába, bevezettük őt a sok asszony közé, akik mindjárt felugráltak, és persze zavarba jöttek, suttogva kérdezték tőlünk, hogy:

– Tudja már?

Visszasúgtuk, hogy igen, tudja már. Erre sápítozni kezdtek a Mozdonyvezető körül, ahogyan azt az asszonyok szokták, egymással feleselve legalább tízen magyarázták el neki, hogyan lőtt bennünket egyszerre két hadsereg, és hogyan kapott találatot a téglaház, de a Mozdonyvezető nekik is csak azt mondta, amit nekünk kint az utcán:

– Nekem meg lefagytak a lábujjaim.

Ekkor végre leültették egy sámlira, hoztak egy lavór meleg vizet, letették elébe, és kihámozták a lábát a rengeteg fagyos rongyból, aztán a Mozdonyvezető sziszegve a meleg vízbe rakta két csonka lábfejét. Tényleg nem voltak ujjai. Sohasem láttunk ilyet, ami nem is baj, mert elég csúnya látvány volt, de azért ott tolongtunk körülötte, bámultunk a lavórba, néztük, ahogy a két ujjatlan lábfej előbb megvörösödik, aztán dagadni kezd, most már nem hasonlított medvetalp-
ra, inkább valami frissen sült lepényfélére.

– Ha velünk jöttek volna a futóárokba, meg a Süvegiék házába, akkor most élnének mind a hárman – sopánkodtak továbbra is az asszonyok, és pléhbögrekből meleg vizet öntözgettek a lavórba.

– A mozdonyban fagytak le az ujjaim – mondta a Mozdonyvezető. – Elfogyott a szenünk, és a mozdony megállt a hóban, valahol Oroszország legközepe-
pén. Napokig vesztegeltünk ottan, és nekem lefagytak az ujjaim.

– Én hívtam is őket – mondta Virágné –, de azt mondták, ők nem mozdulnak ki a házból, mert félnek odakint, ahol lövöldöznek. Persze féltek bent a há-
ban is...

– Én még jól jártam – mondta a Mozdonyvezető. – Csak az ujjaim fagytak le. Mások megfagytak tetőtől talpig. Csontkeményre fagytak...

Az asszonyok lassanként elhallgattak, a Mozdonyvezető meg szép csöndesen elaludt. Tovább me-

lengették a lábát, öntözgették a lavórba a forró vizet, és amikor már izzadni kezdett a Mozdonyvezető homloka, akkor négy asszony megfogta, és lefektette az egyik sarokba.

Reggel korán kelt a Mozdonyvezető, gondosan bepólyálta a lábát, és kijelentette, hogy ő elmegy. Az asszonyok marasztalták, nem értették, hogy miért megy máris, hiszen nincs is neki hová mennie.

– Megyek mozdonyt vezetni – mondta.

– Ilyen lábbal? – kérdezték tőle.

– Nem a lábammal vezetem a mozdonyt – mondta. – Szükség van most rám a vasútnál. Minden mozdonyvezetőre szükség van, mert sokan közülünk oda-
vesztek a háborúban.

Aztán megköszönte, hogy befogadták éjszakára, és hogy megmelegítették a lábát, és elment. Az asszonyok rosszállóan néztek utána, főleg azt rosszállták, hogy egy szóval sem érdeklődött arról, hogy hol van eltemetve a családja. De nem volt igazuk az asszonyoknak, az öreg Bangó, a temetőcsősz később elmondta, hogy aznap járt nála a Mozdonyvezető, és ő megmutatta neki a három sírt, a Mozdonyvezető ácsorgott ott egy kicsit, aztán elköszönt a temetőcsősztől, és hosszú időre eltűnt, akkor azt hittük, soha többé nem fogjuk látni.

Őszintén szólva nem is nagyon törődtünk vele. Egyre több férfi jött haza a háborúból, legtöbbször éppen olyan toprongyos és fáradt volt, mint a Mozdonyvezető, de mindenkinek nagyon örült valaki, és

az asszonyok mindegyiket odaadóan ápolgatták. Hazajött az apám is, szakadozó suba volt a vállán, lop-ta vagy cserélte valahol útközben, ő is leült a Virágék házában, meleg vízbe rakta a lábát, csúnya volt a lába, véresre törte a kemény bakancs, de megvoltak az ujjai, és ennek én külön örültem.

Az orosz katonák közben elvonultak, mentek a front után, akkor a Virágék háza is kiürült, minden család visszaköltözött a saját házába, és hozzáfogtak az emberek rendet teremteni. Kitavaszkodott, foltozgatták, javígtatták a házakat, felásták a kerteket, segítettek felhúzni a falakat, Morvaiék és Hodonickiék háza helyén mi gyerekek pedig eldobált fegyvereket, golyókat és gránátokat kerestünk, ami talán furcsán hangzik, hiszen átértünk egy szabályos kis ütközetet, ami talán nem is volt olyan kicsi, hiszen mindkét oldalról lőttek bennünket, de mi nem féltünk a löfegyverektől, sőt én személyesen azóta is szeretem a löfegyvereket, és ha akkor több eszem van, szerezhettem volna magamnak, mert találtunk mi golyókat is, puskákat is, gránátokat is, de akkor Aradi Csaba kezében felrobbant egy gránát, és elvitte a jobb keze fejét, igaz, ez nem mifelénk történt, hanem a Nagy utcában, de a híre gyorsan elterjedt, és a felnőttek nyomban elszedtek tőlünk mindent, és megtiltották a további keresgélést, bár mi titokban továbbra is kutattunk a löfegyverek után, mert egyáltalán nem féltünk tőlük. Féltünk viszont a repülőgépektől. Ami megint eléggé megmagyarázhatatlan dolog, hiszen a mi falunk-

ra soha egyetlen repülőgép egyetlen bombát nem dobott, mégis vacogva lapítottunk, ha egy-egy repülőraj megjelent a magasban, és ebben az időben gyakran megjelentek, mert valahol még mindig tartott a háború. Egyszer azonban Dosztán Jóska elmagyarázta nekünk, hogy tapasztalt katonáktól hallotta, miszerint ha a repülőraj már felettünk van, és halljuk a zúgást, nincs mitől félnünk, mert akkor tulajdonképpen már túlhaladtak rajtunk, és ha ledobnák is a bombákat, azok valahol másutt robbannának, messze tőlünk. Lehet, hogy Dosztán Jóska nem hallott senkitől sem ilyesmit, lehet, hogy ő találta ki, mi mindenesetre elhittük neki, és attól kezdve a repülőgépektől sem féltünk túlságosan. Mellesleg el is maradoztak hamarosan, mindenütt véget ért a háború, ott nálunk a folyó mellett pedig az asszonyok szép fehérre bemeszelték a vert falú házakat.

Csinosak, békések lettek ismét az utcák, csupán a Mozdonyvezető háza éktelenkedett még évekig a csupasz falakkal, a beomlott tetővel és leszakadt plafonnal. Mindenki elkerülte a romokat, mégiscsak három ember meghalt ott, valamelyik nyáron ugyan megpróbálta befészkelni magát a falak közé egy medvetáncoltató vándorcigány család két medvével, de ők is csak egy napig maradtak, mert a felbőszült falusi kutyák éjjel körülvették őket, hangosan ugattak és vonítottak, a medvék nyugtalanul morogtak, rángatták láncikat, és az egyik medve félig-meddig felnyársalta magát egy nagy rozsdás vaskampón.

Nem, nem ez volt az a nap, amikor megvadultak az állatok. A cigányok másnap sietve elotródtak, szegény sebesült medvét alig tudták magukkal vonszolni, az öreg Velezné, aki értett valamelyest a bűbájos dolgokhoz, csöndesen megjegyezte, hogy gonosz helyre épült a Mozdonyvezető háza, de ezt mondta ő már korábban is, az emberek meg vagy hittek neki, vagy nevettek rajta, mindenesetre a téglafalak továbbra is csupaszon porosodtak, az udvarban pedig háborítatlanul burjázott a gaz, és lassan, azt hiszem, mindenki belenyugodott, hogy ezek a romok időtlen időkig fognak csúfoskodni a fehérre meszelt házak között.

De visszajött a Mozdonyvezető. Méghozzá kőművesekkel és ácsokkal jött vissza. Megjavították és bevakolták a téglafalakat, tetőt húztak rájuk, egyszóval helyrepopofozták a házat, a Mozdonyvezető megtisztította udvarát a gatzól és dudvától, felásta az egész udvart, ami ujjatlan lábával elég nehéz munka lehetett, aztán hozott fél zsák cirokmagot, és azt beleszórta a felásott földbe. Végül új bútorokat hozott a házába, és egy új feleséget. Az új bútorok igen szépek voltak, az új feleség ellenben igen rozoga teremtmény. Vékony, görbe hátú, köhögős asszony, aki megérkezésekor tétován és riadtan ment végig az utcán, és talán még aznap ágyának esett, és attól kezdve jobbra ágyban is maradt, legfeljebb az udvarra ment ki időnként, megnézegette a földből előbújó cirokszálakat, de ilyenkor sem tartózkodott kint túl sokat,

sietett visszabújni az ágyába, ahol naphosszat csendesen köhécselt.

Az utcában pedig természetesen megkezdődtek a pusmogások, úgyszólván mindenki csodálkozott, hogy visszajött a Mozdonyvezető, az öregasszonyok hangosan meg is szólták ezért, lelketlenséggel, érzéketlenséggel és hasonlókval vádolták.

– Sötét lelkű ember – mondta Péntekné egy reggel, amikor a kismiséről csoszogott haza. – Vagy talán nincs is lelke. Visszajönni abba a házba, ahol három halottja van!

– Gonosz hely az, túl közel esik a temetőhöz, még a vadállatok is elszöknek onnan – mondta Velezné, és bizonyára a vándorcigányok felnyársalt medvéjére gondolt.

Vécsey Tamás azonban lehurrogta az öregasszonyokat.

– Vállalja a sorsát, és ez így is van rendjén – mondta, aztán még elismerően hozzáfűzte: – Kemény ember, aki nem ilyen kehes feleséget érdemelt. Egy életerős feleség ismét szülhetne neki gyerekeket.

Vécsey Tamásnak életerős felesége volt, már szült is neki egy szép kisfiút, és még újabb gyerekeket szándékoztak összehozni, senki sem kételkedett benne, hogy ez sikerülni fog, tekintettel arra, hogy maga Vécsey Tamás is kemény ember hírében állt, és erről majd esetleg mesélek is később, ezúttal csak annyit, hogy szavának súlya volt, és miután legorombította a vénasszonyokat, azok nyomban halkabbra fogták a szót.

Közben lassanként az is kiderült, hogy miért jött vissza ilyen hirtelen a Mozdonyvezető. A vonattal levágta egy fiatal lánynak mindkét lábát. Egy olyan téli napon történt a dolog, amikor még igen gyakran hideg marhavagonokban utaztak az emberek, sőt a marhavagonok tetején is, mert akkoriban kevés volt a vonat, és rengeteg ember utazott keresztül-kasul az országban, tehát egy ilyen hideg napon az a bizonyos lány fölkapaszkodott a mozdonyra, és kikönyörögte, hogy ott utazhasson és melegedhessen, merthogy rettentően fázott, különösen a lába. Ordító szabálytalanság volt ez, a Mozdonyvezető azonban nagyon jól tudta, hogy mit jelent, ha valakinek fázik a lába, megengedte hát, hogy a fiatal lány vele utazzon a mozdonyban. Az egyik falusi állomáson azonban a forgalmista észrevette, hogy illetéktelen személy tartózkodik a mozdonyvezető mellett, szigorúan leparancsolta a lányt, aztán elindította a vonatot, a lány pedig megpróbált befurakodni az egyik zsúfolt vagonba, de lecsúszott a lépcsőről, a vonat alá esett, és odalett mindkét lába. A Mozdonyvezető, bár nem hibáztatták a balesetért, nyomban kérte nyugdíjaztatását, kijelentette, hogy nem tudja tovább végezni a munkáját, és nyomatékosan a lefagyott lábujjaira hivatkozott.

Ennyit mondott el az embereknek maga a Mozdonyvezető. A folytatást illetően különféle találgatások keltek szárnyra. Senki sem tudta, hogy mi történt később a szerencsétlen fiatal lánnyal, meghalt-e, vagy

csupán nyomorék maradt, legtöbben azt állították, hogy meghalt, és hogy a Mozdonyvezető tulajdonképpen a lány beteg édesanyját vette el feleségül, és hozta oda a mi utcánkba, de ez már túl sok lenne egy embernek, még a tanulságos célzatú történetekben is, meg aztán meglehetősen romantikusan hangzik, legjobb lesz tehát, ha nem hisszük el. Maradjunk abban, hogy a Mozdonyvezető megunta a magányosságot, ezért elvette feleségül azt a gyöngélkedő asszonyt, aki mellesleg úgy betegen is igen sokáig eléldégtelt még az újonnan felépített téglaházban.

A Mozdonyvezető egyébként azonkívül, hogy meglepetésszerűen megjelent az utcánkban, rendezett még néhány kisebb meglepetést. Alighogy beköltözött a házba, elkezdett rendszeresen lejárni a folyó mellé a fűzfákhoz, hajlékony fűzfavesszőket gyűjtött, nyálábszámra hordta haza a vesszőket, és hozzáfogott kosarakat fonni. A jóisten a megmondhatója, hogyan tudott egy mozdonyvezető kosarat fonni, tény az, hogy tudott, igazán tetszetős szalmahordó kosarakat font, ezeket kivitte a piacra, és leginkább gyorsan túladott rajtuk. Közben magasra nőtt a cirok az udvarában, és amikor eljött az ideje, a Mozdonyvezető betakarította a termést, a magokat kicsépelte, kifésülte, a cirok bugás szárából pedig különböző nagyságú seprűket kötött. Ezen már nem is csodálkoztunk túlságosan, nyilvánvaló volt, hogy a Mozdonyvezető sok mindent megtanult az életben. Kezdetben a seprűket is kihordta a piacra, ami számára

elég fárasztó volt, puha papucsokban járt ugyan, de még így is igen óvatosan lépegetett, a lefagyott lábujjak helyén bizonyára sokszor sajgott a lábfeje, később azonban már nem kellett a piacra járnia, az emberek eljöttek hozzá seprűt és szalmahordó kosarat venni, ő már csak kényelmesen üldögélt a házában, egész évben volt munkája, kötötte a seprűket és fonta a kosarakat, beteg felesége meg szelíden köhécselt az ágyában az egyik sarokban.

Ne idegeskedjen, uram, eljutunk hamarosan a megvadult állatokhoz, tudom, hogy kicsit hosszúra nyúlt a bevezető, de ez okvetlenül szükséges, és ha mindvégig odafigyelt, észrevehette, hogy nem volt egészen érdektelen. Örülök, hogy egyetért velem, ezért a továbbiakban mellőzöm a hosszadalmas előkészítést, annál is inkább, mert tulajdonképpen elértünk az események kezdetéhez.

Még csak annyit hadd mondjak el: mivel a Mozdonyvezető felesége ilyen beteges asszony volt, nem tartottak semmiféle jószágot, még baromfit sem, sőt még házőrző kutyát sem. Az egész környéken az ő udvara volt a legcsöndesebb, és egészen az ugyancsak csöndes temetőig nyúlt.

Nos, egy napon a temetőből egy kis fekete csirke jött be az udvarba. A Mozdonyvezető cirokmagot szórt neki, egy darabig elnézegette, ahogy csipegeti a magot, aztán leült seprűt kötni, és nem sokat tördölt a csirkével, várta, hogy jöjjön érte a gazdája. Mert a szomszédos baromfiudvarokból a tyúkok elég

gyakran kiszöktek a temetőbe, ott a bokrok és a magos fű között tojtak, néha elültek, és ki is keltették a tojasokat, aztán már a csirkékkel tértek vissza a baromfiudvarokba. A fekete csirke is bizonyára ilyen csirkealjból vetődött a Mozdonyvezetőhöz, és ott is maradt, mert nem jelentkezett érte senki. Csipegette hát a cirokmagot, növekedett szép lassan, a pihés fekete csirkéből tollas kendermagos csirke lett, aztán pedig vaskos kendermagos tyúk. Azazhogy kendermagos kakas. Azazhogy tyúk is meg kakas is. Így, ahogy mondom. Egy hermafrodita madár vagy baromfi, vagy minek nevezzem. A törzse tyúkra emlékeztetett, a nyaka viszont kakasnyak volt, és a feje is majdnem, a taraja magasra nőtt, de valahogy szögletes maradt és csipkék nélküli, a vérvörös lebeny végül is olyan lett, mint egy beteges daganat, amely minden pillanatban szétpattanhat. Szóval módfelett ronda volt ez a felemás furcsa szerzet, és furcsán is viselkedett. Időnként kárált és kotkodácsolt, mint a tyúkok, aztán meg minden átmenet nélkül kukorékolni kezdett, de valahogy egyik sem ment neki úgy, ahogy kellett volna, fülsértő, rekedt, elcsukló hangok törtek elő a torkából, mi gyerekek betegre röhögtük magunkat, amikor hallottuk rikácsolni, a felnőttek meg inkább szánakozva nézték, hiszen nagyon csúnya volt szegény. A Mozdonyvezetőt azonban ez egyáltalán nem zavarta, vett egy zsák kukoricát, és abból is szórt az udvarra, hogy ne csak ciroktagon éljen egyetlen szárnyas jószág.

Aztán eljött a nap, amikor megvadultak az állatok.

Reggel arra figyeltünk fel, hogy a kendermagos kakas, illetve tyúk szinte megállás nélkül és a szokásosnál hangosabban rikácsolt. Kárált, kotkodácsolt és kukorékolt, időnként a földet csapkodta szárnyával, egész porfelleget kavart fel a Mozdonyvezető udvarában. Persze hogy jókat röhögtünk rajta, és alig vetjük észre, hogy egyre nagyobb a nyugtalanság a baromfiudvarokban, a tyúkok, kakasok futkároznak, és riadtan kémlelik az eget, de amikor észrevettük, akkor is azt gondoltuk, talán héja vagy karvaly kering a magasban, és attól ijedtek meg. Sőt még akkor is nevtünk, amikor a Csorbáék kecskéje, a világ legszelídebb állata, amelyik naphosszat békésen legelészett a réten, hirtelen felkapta a fejét, nagy bakugrásokkal végigszáguldott az utcán, és nekirentott a templomból hazatérő Pénteknének, aki felvisított, és rohant haza, de amíg hazaért, a kecske háromszor fellökte. Mondom, még ezen is nevtünk, merthogy nem szerettük Pénteknét, hiszen folyton verte Péntek Verát, a lányát, Verát pedig mindannyian szerettük, és ezért még örültünk is, hogy a kecske háromszor felöklelte a vénasszonyt. De később elmúlt a nevetetnénkünk. Tóth Imréék kakasa ugyanis egyszer csak abbahagyta a kapirgálást az utca közepén, és megtámadta a kis Vécsey Jánoskát. Nekirepült az arcának, csőrével a kisgyerek fejét csapkodta, körmeivel pedig kivérezte az arcát. A szemét is kivájhatta volna Vécsey Jánoskának, de szerencsére előkerült a gyerek

apja, Vécsey Tamás, megragadta az őrjöngő kakast, és egyből kitekerte a nyakát. Ez már nem volt tréfadolog, most már gyanakodva néztek szét maguk körül az emberek, és időnként az eget kémlelték, mint a megriadt tyúkok is a baromfiudvarokban. A Mozdonyvezető udvarában pedig még mindig rikácsolt az a kendermagos furcsa jószág, de senki sem figyelt rá, mert közben éktelen lármával a libák is egymásnak estek a folyón. Arra mifelénk jóformán minden udvarban voltak libák, ezeket reggel a vízre terelték, és csak este jöttek haza fehéren és méltóságteljesen, és általában jól megfértek egymással, legfeljebb a gunarak csaptak össze néha, de ez sem tartott sokáig. Most viszont nemcsak a gunarak, hanem a ludak is összeálltak verekedni, egymás tollába ragaszkodtak, és verdestek szárnyaikkal, fehér tollak röpködtek, és fehér tollak úsztak a vízben, mi meg rohantunk le a folyóhoz, kiabáltunk és göröngyökkel dobáltuk a libákat, így is alig tudtuk szétválasztani őket, mert továbbra is módfelett ingerültek voltak, megtépázott nyakukat a vízre fektették, és sziszegtek egymásra, mint a kígyók. Aztán elterjedt a hír, hogy patkányok árasztották el az utcát. Ez azért túlzás volt, mindössze három girhes patkány futott ki Majorosék udvarából a kocsiótra, és ott a porban vinnyogva elkezdtek marni egymást, persze ennyi is elég volt, hogy az embernek borsózzék a háta, úgyszólván mindenki megkönnyebbült, amikor Serfőző András, aki akkortájt öltötte magára a rendőregyenruhát, hatósági közeghez illően

rendet teremtett, vagyis szétrugdosta a patkányokat, mire azok még mindig vinnyogva visszafutottak Majorosék udvarába. A rend azonban korántsem állt helyre, mert délutánra még a jámbor birkák is megvadultak, illetve csak a kosok. Csibri Ferenc, a juhász akkor éppen ott a mi rétünkön a folyó mellett legeltette a birkanyáját, dél felé kényelmesen leheveredett egy fa alá, a birkák meg egymás oldalához, az árnyékba dugták a fejüket. Három kos volt a nyájban, egy görbe szarvú hatalmas állat, és két jóval kisebb és jóval fiatalabb, ezeknek még éppen hogy mutatkozott a szarvuk, és ebből kifolyólag még közelébe sem mertek menni az öreg kosnak. De aznap délután, amikor a juhász még mindig a fal alatt heverészett, az egyik fiatal kos kivált a nyájból, és szembefordult az öreg görbe szarvúval. Csibri Ferenc már csak arra figyelt fel, hogy messzire elhátrál egymástól a két kos, lendületet vesznek, és rohannak egymásnak, és mielőtt a juhász bármit tehetett volna, összecsattant a két fej. A fiatalabb kos megállt ott egy helyben, az öreg azonban ismét hátrált, és újból nekirontott a másiknak. Újabb csattanás, a juhász akkor már futott oda a kutyáival együtt, de mire odaért, a fiatal kos az utolsókat rúgta a földön. Csibri Ferenc még magához sem tért az ámulattól, amikor Oláh Jóskának, a kocsmárosnak a feleségét az istállóban almozás közben a kérődző tehenük úgy gyomron vágta a szarvával, hogy az asszony alig tudott kitámolyogni az udvara, és ott véreset köpött. Később az orvoshoz is el kellett vin-

ni. Ekkor már sötét tekintettel méregették egymást az emberek, és még komorabban figyelték az állatokat, majdnem mindannyian kint ácsorogtak az utcán, és nem értették, hogy mi történik körülöttük, a kutyák meg valahogy furcsán nyüszítettek az udvarokban, és erre még megjelent Morvai Pál is, Kalmár Gyuri lógó nyelvű lovával. A határból jött, húzta maga után a hajlott hátú, lógó nyelvű öreg lovat, az utcasarkon, a mi házunk előtt a kötőféket az egyik eperfára hurkolta, és nagy hangon közölte velünk:

– Ez a dög megölte a Kalmár Gyurit.

Percek alatt köréje csődült mindenki, zajongtak az emberek, és kérdezték:

– Hogyhogy megölte? Ez a kimustrált gebe?

– Saját szememmel láttam mindent – mondta fontoskodva Morvai Pál. – Kalmár Gyuri a kendergyár őrházából jött be a faluba a kordéján, ez a dög húzta a kordét, csöndesen poroszkált a betonúton, egyszer csak megbokrosodott, felágaskodott, jobbra fordult, le az útról, és így a kordét az út közepére lökte, ekkor ért mögéjük egy teherautó, és telibe találta a kordét. Kalmár Gyuri lezuhant a betonra, és szétlocschant a feje.

– Ez a gebe legalább tíz éve nem bokrosodik meg már semmitől – mondta Serfőző András, az újdonsült rendőr. – És fel sem tud ágaskodni két lábra, hiszen a négy lábán is alig áll.

– Saját szememmel láttam – mondta kissé sértődötten Morvai Pál. – Bármikor megesküszöm rá.

A rendőröknek is elmondtam, akik kijöttek megnézni Kalmár Gyuri hulláját.

– Lehet, hogy megijedt a teherautótól – mondta Serfőző András.

– Nem félt ez sohasem a teherautóktól – mondta Morvai Pál. – Szerintem nem is hallotta, hogy teherautó jön mögöttük, öreg és süket ló ez, a nyelve is ki-lóg. Egyszerűen megbokrosodott minden ok nélkül. És ezzel megölte a Kalmár Gyurit.

Az emberek hallgattak, nézték a lógó nyelvű lovat, az meg lehajtott fejjel álldogált az eperfánál, mint aki-nek elege van mindenből.

– Hívjuk ide Veleznét – javasolta végül Süvegi Balázs, a harangozó, és erre nagyon sokan helyeseltek.

Engem küldtek el Veleznéért, mert abban az időben bejáratos voltam a házukba, ugyanis csúnya sömör jelent meg a karomon és a mellemen, és a kiütéseket az öreg Velez János kenegette naponta pipamocsokkal, mivelhogy a környékünkön egyedül ő pipázott. Pipázott most is, amikor bementem hozzájuk az udvarba, felhúzta a szemöldökét és megkérdezte:

– Még nem múlt el a bőrről a sömör?

– De elmúlt – mondtam. – Nem azért jöttem.

Előbújt a házból Velezné, és önelégülten azt mondta:

– Értem jöttél, igaz?

– Megvadultak az állatok – mondtam.

– Hát igen – mondta Velezné. – Máskor kiröhögnek, de amikor nagy baj van, akkor szaladnak utánam.

– Mi az a fene nagy baj? – kérdezte Velez János.

– Lidérc van valahol a közelben – mondta az aszszony.

– Lidérc van a te fejedben – förmedt rá Velez János. – Bizonyára időváltozás lesz, és attól nyugtalanok az állatok. Lehet, hogy vihar jön.

– Persze hogy vihar jön – mondta Velezné. – De csak akkor, ha elpusztítjuk a lidércet. Akkor a gonosz szellemek majd elsiratják.

Velez János dühösen szívtá a pipáját, és nem szólt semmit. Azt hiszem, nagyon elege lehetett az ilyen gyanús bűbájosságból, hiszen nővére, Velez Márta néni, aki aszott vénlányként halt meg, boszorkány hírében állt, és erre most öregkorára felesége is mindenféle vajákossággal kezd foglalkozni. Kedveltem Velez Jánost, már csak azért is, mert a pipamocskokkal eltüntette a kiütéseket a bőrömről, és együttéreztem vele, de ezúttal mégis inkább a feleségére volt szükség, őt kérték az emberek, ezért hát én is őt sürgettem.

– Velem jön az utcasarokra? – kérdeztem.

– Most jó vagyok nekik – dohogta Velezné, de azért elindult velem ki az udvarból, Velez János pedig rosszalló arccal ballagott utánunk.

Az utcasarkon Velezné az embereknek is azt mondta, amit nekem:

– Lidérc van valahol a közelben. Meg kell találni és el kell pusztítani.

– Akkor hát keressük meg – mondták az emberek.

– Várjunk, amíg besötétedik – intette le őket Velezné. – Sötétben majd megmutatja magát.

Így aztán megvártuk, amíg besötétedik. Akkor Velezné nekivágott a nagy füves rétnek, mi meg mentünk utána. Megállt a rét közepén az egykori futóárkok mellett, megálltunk mi is, itt voltunk jóformán valamennyien, akik valamikor a futóárkokban lapítottunk az ütközet idején, sőt még többen voltunk, mert azóta régen hazajöttek a férfiak is a háborúból. Várakozva néztünk Veleznére, ő meg a környező házakat nézegette. Nem szemlélődött sokáig, felemelte a kezét, és valahová a magasba mutatott.

– Ott van a lidérc!

Odanéztünk, de nem láttunk semmi szokatlant, néhány denevér röpködött csupán az éjjeli bogarak után a csillagos ég alatt.

– Hol van? Hol van? – kérdezgették az emberek.

– A Mozdonyvezető háza felett – mondta Velezné. – Az a pici mozgó láng.

– Lángol a te hülye fejed – dünnyögte Velez János, mert sem ő, sem más nem látta a mozgó lángot.

– Nem láthatja azt mindenki – mondta Velezné.

– Én azonban látom. A lidérc a Mozdonyvezető házában van.

– Miért lenne pont a Mozdonyvezető házában?

– kérdezte Serfőző András. – És tulajdonképpen mi az a lidérc?

– Ha fekete kakas és fekete tyúk tojását valaki a hóna alatt melengeti, fekete madár kel ki belőle, ez

a lidérc – magyarázta Velezné. – És mindenféle gonoszságot csinál, amit csak a gazdája parancsol neki. Egyébként is gonosz helyre épült az a ház.

– A Mozdonyvezetőnek nincs fekete madara – mondta Morvai Pál. – Egy kendermagos tyúkjá van, amelyik néha kárál, néha meg kukorékol.

– Az a lidérc – mondta Velezné. – Nappal kendermagos, de éjszakára biztosan feketévé változik. El kell pusztítani, ha nem akarjátok, hogy megrontsa az állataitokat.

– A Mozdonyvezető ugyan nem költötte ki a tojást a hóna alatt – mondta Serfőző András. – Állandóan kosarat fon vagy seprűt köt.

– És a felesége? – tette fel diadalmasan a kérdést Velezné. – Az folyton az ágyban fekszik.

– Ágyban fekszik, mert beteg – mondta Velez János.

– Kikölthette hóna alatt a lidércet – mondta Velezné.

– Pusztítsuk el – mondta Péntekné, akinek még mindig fáj a dereka, ahogy felöklelte a kecske.

– Nem hiszek én ezekben a hülye babonákban – mondta Serfőző András.

– Az embereket is megronthatja a lidérc – mondta vészjóslóan Velezné.

– Pusztítsuk el, mire várunk – mondták többen is, és azzal elindult mindenki a Mozdonyvezető háza felé.

– Szegény Mozdonyvezető – morogta csöndesen Morvai Pál –, neki még pont egy lidérc hiányzott.

Odaértünk a házhoz, de az udvarba csak az asszonyok mentek be, a férfiak kint maradtak az utcán, mintha szégyellnék magukat, egyedül Süvegi Balázs, a harangozó tartott az asszonyokkal. A mozgolódásra kijött a házból a Mozdonyvezető, és nem értette, hogy mit keres ennyi ember a háza előtt és az udvarában.

– Ebben a házban lidérc van – közölte vele zordan Velezné.

– Lidérc? – hápogott a Mozdonyvezető. – Miféle lidérc?

– Az a kendermagos csúfság – mondta Süvegi Balázs. – Ma megvadította az állatokat.

– Mert csak nappal kendermagos – mondta Péntekné. – Éjjelre koromfeketévé változik.

– Várjatok – mondta a Mozdonyvezető. Bement a szobába, ahol a kosarakat fonta és a seprűket kötötte, és ahol éjszakánként, úgy látszik, a felemás madár is tanyázott, kihozta a hermafrodita tyúkot, és a magasba emelte. Persze hogy kendermagos volt ennek a tolla most is, egyáltalán nem feketedett meg. Megint mindenki várakozóan Veleznére nézett, ő pedig kijelentette:

– Csak olyankor változik feketévé, amikor senki sem látja.

– És megrontja az állatokat? – kérdezte hitetlenkedve a Mozdonyvezető.

– Ma minden állat megvadult tőle – mondta Süvegi Balázs. – Kalmár Gyuri bele is halt abba, hogy megvadult a lova.

– El kell pusztítani a lidércet – káromta Péntekné.
– Sajnálám megölni – mondta szomorúan a Mozdonyvezető. – Igaz, hogy nagyon csúf szegény, de már megszoktam, és jól megvoltunk együtt.

– Az embereket is megronthatja – mondta Velezné. – Mindenképpen el kell pusztítani. Baltával kell lecsapni a fejét.

– Akkor megnyugszanak az állatok? – kérdezte a Mozdonyvezető.

– Egész biztosan – mondta Velezné.

– Ti is megnyugszotok?

– Mi is – mondták az asszonyok.

A Mozdonyvezető ekkor engedelmesen elment a fészkerbe, és kihozott egy baltát.

– Majd én levágom a fejét – ajánlkozott Velezné.

– Nem – mondta a Mozdonyvezető. – Ha már meg kell ölni, akkor én ölöm meg.

Lefektette a földre a kendermagos tyúkot, és lecsapta a baltával a fejét. A csúnya kakasfej messze repült, a fejetlen törzs még vergődött egy ideig, és vért fröcskölt a Mozdonyvezető lábára.

– A szemétdombon kell elásni – mondta Velezné.

– Külön a fejét és külön a testét.

A Mozdonyvezető ásót hozott, és szó nélkül elásta a szemétdombon külön a fejet és külön a törzset.

– Megint nagyon csöndes lesz az udvarom – jegyezte meg bánatosan.

Visszamentünk valamennyien az utcasarokra, Velezné biztosított bennünket, hogy most már nem

lehet semmi baj, a lidérc nem árthat többé sem nekünk, sem az állatoknak.

– Ezzel a vén gebével mit csináljunk? – mutatott a lógó nyelvű lóra Morvai Pál.

– Legyen a tied – mondták neki. – Vezesd haza.

– Vezesse a rosseb – ijedezett Morvai Pál. – Hátha megint megbokrosodik.

– Majd én hazavezetem – mondta Velez János.

– Szó sem lehet róla – tiltakozott Velezné. – Lógó nyelvű ló szerencsétlenséget hoz az emberre.

– Nagyobb szerencsétlenség az, ha egyáltalán nincs lova az embernek – mondta Velez János, és elköötötte a lovat az eperfától.

– Én a kútba ugrok, ha ez a ronda dög belép az udvarunkba – fenyegetőzött Velezné.

– Márpedig be fog lépni – mondta Velez János, és már vezette is a lovat hazafelé, a felesége pedig dohogva ment utána.

Aztán szétszéledtek az emberek és hazamentek.

Másnapra megváltozott az idő, vihar ugyan nem jött, viszont zuhogott az eső, és esett két-három napig, ami jól is jött abban a kánikulában, és külön jól tett a kukoricának. Emberek, állatok megnyugodtak, Tóth Imréék megfőzték a kitekert nyakú kakast, Csibri Ferenc szétmérte a hetvenkedő fiatal kos húsát, a libák egyetértő gágogással mentek le a folyóra, Oláh Jóska felesége kapott valamilyen kanalas orvosságot, amit lelkiismeretesen szedett, meggyógyult tőle, és nem köpött véreset, az eső elvonultával pedig a Csorbáék

kecskéje ismét békésen legelészett a réten, akárcsak Csibri Ferenc birkanyája, Velez János befogta egy rozoga szekérbe a lógó nyelvű lovat, és kimentek a hátrába szénáért. A patkányokat, azokat Povazsánszki, a halász intézte el. Hozott Majorosék udvarába néhány halfejet, gondosan lerakosgatta a patkánylyuk közelébe, és megszórta őket pocokméreggel. Nem tudom, miért, de a patkányok állítólag nagyon szeretik a halfejet, ettek is belőle mohón, és természetesen felfordult mind a három girhes patkány.

Szóval minden a legnagyobb rendben volt, azazhogy mégsem egészen. Mert a Mozdonyvezető körül mintha megritkult volna kicsit a levegő. Az emberek nem mutatták ki nyíltan gyanakvásukat, de azért bizalmatlanul figyelték a házát, és valahogy a látogatói is megfogyatkoztak, időnként már ismét magának kellett kihordani a seprüket és kosarakat a piacra. És ez az állapot elég sokáig eltartott. Azon a télen ért véget, amikor mi hárman, Burai J., Szivel Sanyi és én a karácsonyi dalokat énekeltük az embereknek.

Egy este, ahogyan vittük az angyali vigasságot háztól házig, Velezné, aki gyakran az utcán várt bennünket, gondterhelten azt mondta:

- Az éjjel mintha ismét lidércfényt láttam volna.
- Hol? – kérdeztem rosszat sejtve.
- A Mozdonyvezető háza fölött.
- Nem létezik – mondtam. – Megölték a lidércet, és eltemették a szemétdombon.

– Mintha kis lángokat láttam volna a háza fölött
– mondta Velezné. – Két vagy három kis lángot.

Gyorsan elénekeltük neki a karácsonyi dalokat, és mentünk a következő házhoz. Siettünk az énekkel, hogy minél előbb a Mozdonyvezetőhöz érjünk. Bekopogtunk hozzá, és amikor kinyitotta az ablakot, oda-súgtam neki:

– Velezné ismét lidércfényt látott.

– Az én házam fölött? – kérdezte szomorúan a Mozdonyvezető.

– Igen.

– Gyertek be – mondta.

Bementünk az udvarba, onnan a konyhába, onnan meg a szobába. A szoba tele volt cirokszárral és seprűvel, a beteg asszony csöndesen feküdt az ágyban, a Mozdonyvezető egy sámlin ült, mellette három kendermagos csirke keresgélt valamit a bugás cirokszárak között. Meghökentünk mind a hárman, egymásra néztünk, aztán az ágyban fekvő asszonyra, nem mondhatnám, hogy túlságosan tetszett nekünk a dolog.

A Mozdonyvezető a három csirkére mutatott.

– Késő ősszel jöttek be hozzám a temetőből. Valamelyik bolond tyúk eltévesztette a naptárt.

– A tyúkok nem kotlanak ősszel – mondta ellenségesen Szivel Sanyi.

– Valami bolond tyúk lehetett – mondta egyre szomorúbban a Mozdonyvezető.

– Velezné két-három kis lángot látott a ház felett
– mondtam.

– Mit csináljak velük? – tárta szét a karját a Mozdonyvezető. – Csapjam le a fejüket baltával?

– Ne bántsa őket – mondta Burai J. – Nem vétettek ezek senkinek. Szép kis kendermagos csirkék...

– Nektek adom őket, ha akarjátok – mondta megkönnyebbülten a Mozdonyvezető.

– Kell a rossebnek – emelte fel a kezét Szivel Sanyi. – Nem viszek haza lidércet.

– Hülye vagy – förmedt rá Burai J. – Meg gyáva is. Majd én hazaviszem mind a hármat.

– Egyet hazaviszek én – mondtam.

– Nem vagyok gyáva – mondta vörös arccal Szivel Sanyi. – Ha kell, hazaviszek én is egyet.

Így hát akkor este egy-egy kendermagos csirkével tértünk haza. Beraktuk a tyúkólakba a többi baromfi közé, és sorsukra bíztuk őket. Tavaszra felcseperedtek, megerősödtek, aztán tovább nőttek, és szép nagy kendermagos kakas lett mindegyikből. Peckesen járkáltak az udvarban és a réten, hangosan kukorékoltak hajnalonként, vörös tarajuk csipkésen díszítette a fejüket, felkunkorodó sarkantyúikkal szétrúgták a szomszéd kakasokat, és megbúboltak minden útjukba eső tyúkot. Hogy úgy mondjam, igazán férfiasan viselkedtek, és ott a folyó mellett egyre több lett a kendermagos csirke.

A Mozdonyvezető pedig még a télen, amint elhoztuk tőle a csirkéket, annyi megrendelést kapott, hogy alig győzte a munkát. Soha többé nem kellett neki az ujjatlan lábával a piacra gyalogolni. Az embe-

rek házhoz jöttek a kosarakért és seprűkért, és nagyon barátságosan beszélgettek a Mozdonyvezetővel. Igaz, az udvara továbbra is a legcsöndesebb udvar maradt azon a környéken.

Okos, fekete varjak

Arról a télről egyébként mindig szívesen mesélek. Mert olyan fehér, tiszta és szép volt akkor a világ, és mert az emberek esténként az ablakokhoz húzódtak, kinéztek a hóra, és várták, hogy elhozzuk nekik az angyali vigasságot, és mi mentünk is minden este háztól házig, és énekeltük a karácsonyi dalokat. Sokat meséltem már erről máskor is, a varjakat viszont még sohasem említettem. Pedig ott voltak a varjak is, a nagy fehér világban csak ők maradtak meg feketének. Kezdetben egyenként szállingóztak be a mezőről a házak közé, de aztán egyre nagyobb csapatban jöttek, ellepték az akácfákat és az eperfákat, és időnként gúnyosan belekárogtak a karácsonyi dalokba. Megpróbáltuk elriasztani őket, de nem ijedtek meg tőlünk, és az angyali vigasságot sem vették komolyan. Nagy szél jön, és hóvihar lesz hamarosan, mondogatta az öreg Velezné, a rengeteg varjú azt jelenti, hogy valaki hirtelen meggazdagodik. A napok azonban csendesen múltak, nem jött a szél, a hóvihar, és nem gazdagodott meg senki sem azon a környéken. Velezné pedig egyre szomorúbb lett, aggódva kémlelte az eget, és szemrehányóan nézte a fekete varjakat. Gömbölyű öregasszony volt, egyébként is leginkább szomorú, ami elég ritka a kövér öregasszonyoknál, Velezné azonban ilyen volt, talán azért, mert annyi mindent tudott az emberekről, varjakról és másról is, mindenfélét meg-

jövendölt már életében, igaz, néha nem teljesedtek be jóslatai, ilyenkor nagyon elkeseredett, előfordult, hogy azzal fenyegetőzött, hogy kútba ugrik, sőt talán bele is ugrott a kútba. Nem is egyszer. De mindig kihúzták időben, sohasem történt komolyabb baja, és ő volt az egyetlen, aki azokon a téli estéken a háza előtt várt meg bennünket, ott hallgatta végig az angyali vigasságot, és miközben Velez János, a férje a sötét szobában az ablak mögött szívta a pipáját, újból és újból azt bizonygatta nekünk, hogy hóvihar közeleg.

Egy este Oláh Jóska kocsmájából kijött Vécsey Tamás és Serfőző András, a rendőr, meghallották, mit jövendöl Velezné, megnézték maguknak az eget, és Vécsey Tamás azt mondta rendőr barátjának:

– Nem hiszem, hogy hóvihar lesz. Lőj oda néhányat ezek közé az átok varjak közé, menjenek innen a pokolba, különben az a vén boszorkány megint a kútba ugrik.

– Szolgálati fegyverrel nem lövöldözhetek varjakra – mondta önérzetesen Serfőző András, és bizonyára neki volt igaza.

Visszamentek a kocsmába, és azt már nem hallották, hogy Velezné tovább jövendöl, mármint hogy valaki hirtelen meg fog gazdagodni.

– Ti fogtok meggazdagodni – mondta. Közelebb jött hozzánk, alaposan megnézett bennünket. Kissé szégyenkezve álltunk ott, három facipős gyerek, Burai J., Szivel Sanyi és én, az öregasszony meg mélyen a szemünkbe nézett, és megint azt mondta:

– Ti fogtok meggazdagodni. Nektek hoz szerencsét ez a rengeteg fekete varjú. A szemetekem látom.

Nem hittünk neki, elmentünk onnan, halkan kuncogtunk, mert nem akartuk megbántani, aztán a következő háznál ismét rázendítettünk az angyali vigasságra.

Elmúlt még két nap, nem jött a nagy szél, sem a hóihar, és mi sem gazdagodtunk meg. Velezné pedig beleugrott a kútba. Méghozzá éppen akkor, amikor ismét a házuk elé értünk az angyali vigassággal. Velez János jött ki az utcára, szívta a pipáját, és elég nyugodtan közölte velünk:

– Már megint beleugrott.

Rohantunk be az udvarra, egyenesen a kúthoz. Beleléztünk, de nem láttunk semmit, sötét volt odalent.

– Élek, nem fulladtam meg – hallatszott az asszony hangja.

– Akkor meg mi a fenének ugrottál a kútba? – kérdezte fentről a férje.

– Öngyilkos akartam lenni – vacogta az öregasszony.

– Tudod jól, hogy nincs elég víz ebben a vacak kútban – dohogta a pipája mögül Velez János.

– Húzzál ki – kérlelte az asszony. – Megfagyok itt.

– Nem bírlak egyedül kihúzni – mondta Velez János, aztán hozzánk fordult. – Hívjatok valakit a kocsmából.

Burai J. és én átszaladtunk Oláh Jóska kocsmájába, és hírül adtuk, hogy Velezné a kútba ugrott. Az

emberek egykedvűen tudomásul vették, csak Vécsey Tamás mondta szemrehányóan Serfőző Andrásnak:

– Ez lett a vége. Nem akartál a varjak közé lőni.

– Gyerünk! – ugrott fel Serfőző András.

Vécsey Tamással együtt átmentek Velezék udvarába, kerítettek egy ruhaszáritó kötelet, leengedték az egyik végét, és mondták az öregasszonynak, hogy hurkolja a kötelet a derekára. De az annyira elgémberedett, hogy nem volt képes megkötni a kötelet, Vécsey Tamás akkor a padlásfeljárótól elhozta a létrát, óvatosan leengedte a kútba, ő maga is lemászott, az öregasszony derekára hurkolta a kötelet, aztán tolt az asszonyt maga előtt a létrán, Serfőző András meg húzta felülről a kötéllel.

Csikorgó hideg volt, azonnal keményre fagyott a ruha Veleznén, aki már nem tudott a lábán állni, úgy kellett bevinni a házba. Szomszédasszonyok jöttek át, hogy levetköztessék és forró vízbe mártsák.

Mi egy ideig még ácsorogtunk az udvaron, mint ha várnánk valamire, pedig már nem volt ott semmi keresnivalónk. Ugyanígy ácsorgott ott Vécsey Tamás és Serfőző András.

– Bolond, vén boszorkány – mondta Vécsey Tamás. – Túlságosan büszke a tudományára.

– Lehet, hogy csak komédiázik – mondta Serfőző András.

– Büszke a tudományára – mondta Vécsey Tamás.
– Megjósolt ő már jégesőt és dögvészt is. Meg gyermekáldást. Néha azonban becsapódik. Ezek az átok

varjak alaposan rászedték. Nem hozták meg a hóvihart.

Serfőző András kicsatolta a pisztolytáskát, elővette a pisztolyt, megcélozta az egyik akácfát, és kilőtt három golyót. Nagyokat dörrent a rendőrségi pisztoly a csöndes téli estén. De a varjak okos madarak. Felröppentek ugyan dühös káromgással, de mintha megéreztek volna, hogy nem sörétes puskával, hanem csak pisztollyal lövöldöznek rájuk, csakhamar vissza-telepedtek a helyükre.

– Ágyúval kellene elriasztani őket – mondta csalódottan Vécsey Tamás.

– Nagy szél jön, és hóvihar lesz – jelentette ki Bura J. – Egész biztosan hóvihar lesz.

Serfőző András bánatosan nézegette szolgálati fegyverét, és halkán motyogta maga elé:

– Bajba kevertem magam egy bolond vénasszony miatt. És most majd alaposan lehordanak a rendőrségen. Örülhetek, ha nem veszik el a pisztolyomat.

Nem vették el a pisztolyát, de alighanem lehordták alaposan, mert másnap nagyon morózusan róttá a havas utcákat, alig köszönt vissza az embereknek, este pedig beült Oláh Jóska kocsmájába, és a szokásosnál jóval több bort ivott, és még mindig igen rosszkedvű volt. Csak akkor élénkült fel, amikor megérkeztek az idegenek.

Hárman jöttek, ütött-kopott dzsippel érkeztek, nem is igen értették, hogyan tévedtek a mi keskeny, kanyargós utcánkba. Ők sem érthették, amikor ki-

szálltak, elveszetten, tétován báméskodtak, látszott rajtuk, hogy eltévedtek. Vastag irhabunda volt rajtuk, és idegesen topogtak a hóban. Olyanok voltak, mint a háromkirályok, csak nem olyan szelídek és jószágosak. Benyitottak a kocsmába, de mindjárt vissza is rántották az ajtót, és inkább Velezék házához siettek, és bekopogtak az ablakon. Ott is idegesen topogtak, a meleg bundákat összehúzták magukon, az egyik degeszre tömött bőrtáskát szorongatott a kezében. Mi Opana háza előtt énekeltünk éppen, éneklés közben figyeltük az idegeneket, akik olyanok voltak, mint valami ingerült háromkirályok.

Velez János lassan és körülményesen kinyitotta az ablakot, az idegenek megkérdezték tőle, hogy merre van a Z. felé vezető út. Velez János megmagyarázta nekik, mire azok gyorsan beültek a kocsijukba, és a havon csúszkálva elhajtottak.

Akkor jött ki a kocsmából Serfőző András, a pisztolytáskáját gombolgatva jött felénk, és azt kérdezte:

– Igaz, hogy itt járt a Burcsár? Azt mondják, az előbb benézett a kocsmába.

– Járt itt három ember – mondtuk. – Olyanok voltak, mint a háromkirályok. De ki az a Burcsár?

– Nemrégén kirabolta a b.-i postát – prüszkölt Serfőző András. – Merre mentek azok hárman?

Megmondtuk, hogy a Z. felé vezető útról érdeklődtek, és akkor Serfőző András elsietett a rendőrség irányába, mi pedig vállat vontunk, és énekeltük tovább a karácsonyi dalokat. Így érkeztünk Velezék felé.

Sötét volt már, Velezné, aki nagyon átfázott előző este a kútban, nem várt bennünket a ház előtt, ellenben az ablak alatt egy degeszre tömött bőrtáskát találtunk. Szivel Sanyi felemelte, megvizsgálta, és azt mondta:

– Disznóbőr.

– Nyissuk ki – javasoltam.

Szivel Sanyi babrált egy ideig a zárral, aztán kinyitotta a táskát. Tele volt pénzzel. Tátott szájjal álltunk ott a hideg téli éjszakában, néztük a töméntelen pénzt, és Szivel Sanyi úgy nyögött, mint egy igásló.

– A hétszentségét – hajtogatta.

– Gazdagok vagyunk – mondtam, és felnéztem a fákön gubbasztó varjakra. – Hirtelen meggazdagodtunk.

– Gazdagok vagyunk – mondta Szivel Sanyi is.

– Ennyi pénzzel elutazhatnánk akár Ausztráliába.

– Vissza kell adnunk ezt a pénzt – mondta Burai J.

– Kinek? – förmedt rá Szivel Sanyi. – A Burcsárnak? Hiszen lopta, hallottad!

Kissé kábult voltam, és megint csak annyit tudtam mondani:

– Gazdagok vagyunk.

– Világ körüli útra mehetnénk – mondta Szivel Sanyi. – Luxushajóval utazhatnánk.

Ekkor a sötét ablak mögött egy pillanatra mintha megjelent volna Velezné sápadt, kíváncsi arca. Mosolygott. Összerezcentünk, és a következő pillanatban elkezdtek énekelni a *Mennyből az angyalt*. Az arc eltűnt, mi pedig hűségesen végigénekeltek a kötelező

angyali vigasságot, aztán elkotródtunk. Éppen jókor, mert a háromkirályok már jöttek is vissza, megállították a viharvert dzsipet, kiugráltak, és egyenesen Velezék házához mentek, dühösen bezörgettek az ablakon. Velez János ezúttal is lassan és körülményesen nyitotta ki az ablakot, és amikor azok hárman a táskáról kérdezték, csak a fejét rázta, és rendületlenül szivta a pipáját.

És akkor megjelent Serfőző András másik két rendőrrel, és letartóztatta a három bundás embert. Bekísérték őket a rendőrségre, az egyik rendőr a dzsipet is elhajtotta.

Mi pedig ott maradtunk a disznóbőr táskával és a rengeteg pénzzel. Gazdagok voltunk. Akkor este gyorsabban, pattogósabban énekeltük a karácsonyi dalokat, mint máskor. Közben Burai J. és Szivel Sanyi állandóan veszekedtek. Burai J. erősködött, hogy a pénzt vissza kell szolgáltatni a postának, amit Szivel Sanyi határozottan ellenzett, ő azt akarta, hogy menjünk világ körüli útra luxushajóval. Végül is úgy döntöttünk, hogy holnapig még gondolkozunk a dolgon. Egyikünk sem merte hazavinni a táskát, így hát elástuk a hó alá a Süvegiék háza előtt az egyik eperfa mellé. Ennél nagyobb hülyeséget nem is csinálhattunk volna. De hát még mindig nem hittünk a varjaknak, holott már gazdagok voltunk.

Pedig a varjaknak lett igazuk. Azon az éjszakán nagy szél jött, bömbölő hóvihar kerekedett, letördelte a fák ágait, megemelte a tetőkön a cserepeket, és

felsöpörte az utcákat. A disznóbőr táskának nyoma veszett, magával vitte a hóvihar, akkor legalábbis úgy gondoltuk. Később megtudtuk, hogy helyettünk más gazdagodott meg, de ez már nem tartozik ide... Szóval azt hittük, hogy a hóvihar vitte el a pénzünket, és akkor majdnem sírva énekeltük a karácsonyi dalokat. És megint kiállt a ház elé az öreg Velezné, mosolygott, cinkosan hunyorított, és azt mondta:

– Ugye, hogy gazdagok lettetek.

– Szegények vagyunk, mint a templom egere – morogta dühösen Szivel Sanyi.

– Hogyhogy szegények? – álmélkodott Velezné.

– Átkozott vén boszorkány – mondta Szivel Sanyi, és vittük tovább az angyali vigasságot, és még mindig sírhatnánkunk volt.

Aztán Velezné egy szép napon eltűnt, egész télen hiába keresték, pedig az egész utcában megvizsgálták a kutakat. Povazsánszki, a halász találta meg tavasszal, a nádas szélében, a vízben lebegett Velezné hullája. Összefutottunk ott sokan, és Velez János, aki még mindig a pipáját szívta, kissé szomorúan azt mondta:

– Itt aztán talált magának elég vizet.

Tényleg sok víz volt akkor a mi kis folyónkban. De nem sokáig. Már tavasz végén apadni kezdett, és nyár elejére jóformán csak iszap maradt benne. A folyó fenekéről rozsdás fazekak, lyukas lavórok és horpadt pléhteknők bukkantak elő, sok-sok kacat, amiket az emberek éveken keresztül a vízbe dobáltak. A halak felfordultak, az égre meresztették fehér hasukat,

és döglesztően búzlóttek. Csúnya és bűdös lett a mi folyónk, soha azelőtt ilyenek nem láttuk.

Lehet, hogy ez is a varjak miatt volt? A varjak. Okos, fekete madarak, természetesen elszöktek a bűdösségtől, régen kivonultak a házak közül, és valahol a mezők és a búzatáblák fölött röpködtek.

Gazdagon álmodni

Általában ráérzek arra, hogy mi érdekli az embereket, tehát leginkább olyan dolgokról beszélek nekik, amire időnként odafigyelnek, mint ahogy most ön is, uram, mert figyel rám kétségtelenül, még ilyen erősen megromlott idegállapotban is, és én bízom benne, hogy továbbra is figyelni fog rám, egyszerűen azért, mert majdnem egészen biztos vagyok benne, hogy tudom, jelenleg mi érdekli önt legjobban. Természetesen a pénzzel degeszre tömött disznóbőr táska, amelyet egy téli estén találtunk Burai J., Szivel Sanyi és én, és amit még akkor éjjel elfújta a hóvihar, amiből kifolyólag csak egészen rövid ideig voltam gazdag, bár ez az egészen rövid idő is untig elegendő volt ahhoz, hogy összeálmodhassak mindenfélét, és azóta azzal vigasztalom magam, hogy a mai időkben ilyesmire is viszonylag kevés embernek adódik lehetősége. Hogy később soha többé nem lettem gazdag? Nem. Azazhogy egyszer majdnem. Egyszer ugyanis kaptam egy vaskos pénzköteget, olyan szép vaskos volt, hogy majdnem őszintén meghatódtam tőle. Nem, azt nem találtam, nem is törvénytelen úton jutottam hozzá, becsületesen megdolgoztam érte, talán azért nem hatódtam meg úgy igazából, de így is jólesett a kezemben tartani a sok pénzt; mérlegettem a súlyát, többször átszámloltam, bámultam rá órák hosszat, és arra gondol-

tam, hogy ha még néhány hasonló köteget szerez-
nék, akkor gazdag és boldog ember lennék, az alap-
adva van, íme az alkalom, hogy most azonnal neki-
vágjak a gyűjtögető munkának, a lényeg persze az,
hogy ne nyúljak a már meglevő pénzkötegehez, jól el
kell rejtteni, néha, ünnepélyes pillanatokban előven-
ni, megnézni és átszámolni, aztán megint elrejtteni.
Azt hiszem, minden komoly gyűjtögető munka így
kezdődik. De akkor eszembe jutott a szánta Dukay
János mondása, miszerint a boldogságot nagyon ol-
csón meg lehet szerezni, csak éppen sok pénz kell
hozzá. Dukay Jánost én módfelett nagyra becsül-
tem, mivel a háborúban kétszer is szétlőtték a lábát,
utána mégis kuglibajnok lett belőle, és rengeteg ki-
tüntetéset kapott a háborúban meg később is, szóval
nem mindennapi ember volt ez a Dukay János, és
én nyilván azért nem felejtettem el soha, hogy mit
mondott egyszer a boldogságról. Így hát kissé el-
kedvetlenedve a pénzköteget beraktam a szekrénybe
egy Lídia nevű lány fehérneműi alá. Ez a Lídia ne-
vű lány valamikor nálam lakott, de azután faképnél
hagyott, mint annyian mások, a fehérneműi azon-
ban a szekrényben maradtak, amit én biztató jelnek
vélttem, és reménykedtem, hogy visszatér még hoz-
zám. És Lídia tényleg visszatért, de engem jóformán
figyelemre sem méltatott, összepakolta a fehérne-
műit, természetesen rábukkant a pénzkötegre, néze-
gette egy ideig, aztán meg énám nézett igen furcsa
tekintettel. Megjegyzem, a pénzkötege már koránt-

sem volt olyan vaskos, mint eredetileg, kissé rossz érzéssel, de azért hozzányúltam, megvettem a hatkötetes világirodalmi lexikont, továbbá a katolikus bibliát igen díszes kiadásban és a református bibliát kevésbé díszes kiadásban, és vettem még valami ismeretlen márkájú whiskyt, két és fél literes palackba volt töltve, egy csempész ismerősöm hozta, állítólag jutányos áron szerezte egy németországi amerikai támaszpont katonáitól, és nekem is állítólag jutányos áron adta tovább, de a vaskos pénzköteg ettől is megrogyant, Lídia azonban mégis furcsán nézett rám, mint aki végleg elvesztette velem kapcsolatos illúzióit. Jóformán szó nélkül otthagytam, ezúttal végleg, később hallottam, hogy férjhez ment egy vegyészmérnökhöz, aki fiatal korában párbajtőröző volt, és sikeresen szerepelt az olimpián. Engem persze nagyon elszomorított, hogy Lídia végleg elhagyott, az ismeretlen amerikai márkájú whisky is elfogyott már, így hát felbontottam egy üveg sört, kiálltam vele az erkélyre, iszogattam, és mélabúsan nézegettem két öregasszonyt, akik három ölebet sé táltattak lenn az utcán a gesztenyefák között. Másnap pedig vettem egy faliszőnyeget, egy olvasólámpát és egyéb haszontalanságokat. Ennyit Lídiáról, a fehérneműiről és a meggazdagodás lehetőségéről.

Ennél sokkal érdekesebb az a gyermekkori téli éjszaka, amikor tényleg gazdag voltam. Mert rengeteg pénz volt abban a disznóbőr táskában, amit mi egy este elrejtettünk a magas hó alá a Süvegiék háza

előtt, és akkor jóformán egész éjjel ébren hánykolódtam az ágyamban, hallottam, amint odakint feltámad a szél, egyre erősebben és hangosabban fújt, igazi hóvihár kerekedett, megroppantak az alvó eperfák csupasza ágai, a ház előtt pedig az odújában keservesen vinnyogott Fodó Tanár Úr, a kiherélt kóbor kutya, a szokásosnál is csúnyább álmokat látott. Én viszont szebbnél szebb álmokat láttam, hiszen ébren álmodtam, és tudtam, hogy gazdag vagyok. Végigálmodtam egy világ körüli utat pálmafákkal, narancsligetekkel és barna bőrű lányokkal, akik nélkülöznek minden fehérműt, és egy haldokló indiánfőnökről is álmodtam, aki utolsó perceiben egy aranybánya hollétééről tájékoztatott, minek következtében elképzelhetetlenül gazdag lettem, egész életemben utazhattam volna a világ körül, de én lemondtam erről, mert alapjában véve megvettem a léha és tartalmatlan életet, egy világ körüli út még belefért álmaimba, de ezt követően már komoly emberbaráti, nemzetmentő és világmegváltó terveket dolgoztam ki, amiket most, engedelmével, nem részletezek, mert félok, hogy kiröhögne, ami nekem módfelett rosszul esne, mivel ezeket az álmaimat még ma is dédelgetem, tudniillik nagyon szépek, és érdemes lenne megvalósítani őket.

A disznóbőr táskát a rengeteg pénzzel, amint tudja, elvitte a hóvihár, reggelre ismét szegény lettem, és szegény lett Burai J. és Szivel Sanyi is. De egyéb kellemetlenségek is vártak még ránk azon a napon.

Dél körül, amikor az iskolából jöttünk haza, megállított bennünket Serfőző András, a rendőr, és szigorúan ránk parancsolt, hogy ebéd után menjünk be a rendőrségre. És mi ebéd után igencsak riadtan el is mentünk a rendőrségre. Jól tudtuk, hogy miért hívatnak bennünket, és Burai J. útközben szemrehányóan megjegyezte:

– Szépen mondtam, hogy adjuk oda a rendőröknek a pénzt, de ti nem hallgattatok rám.

– Inkább jobb helyre kellett volna elrejtenuünk a táskát – mondta Szivel Sanyi. – Akkor most gazdagok lennénk, és nem félnénk senkitől. A rendőröktől sem.

– Az éjjel kigondoltam egy szép világ körüli utat – mondtam. – Luxushajóval utaztunk volna szebbnél szebb helyekre.

– A világ körüli út az én ötletem volt – mondta Szivel Sanyi.

– Az igaz – hagytam rá. – Csakhogy nem mindegy, hogy milyen világ körüli útra megy az ember.

– Börtönbe fogunk menni, nem világ körüli útra – mondta Burai J.

– Nem hiszem, hogy börtönbe csuknak bennünket – próbáltam megnyugtanni Burai J.-t, s magamat is. – Legfeljebb kapunk néhány pofont. Főleg, ha az a Palkovics nevű rendőrtiszt is ott lesz.

– Palkovicsnak sérve van – mondta Szivel Sanyi. – Egészen kis fogaskerekeket szereltetett fel a biciklijére, mert nagy fogaskerékkal már nem bírta hajtani.

Hallottam, amikor mondta Bartának, a szerelőnek, hogy sérve van.

– Attól még megpofozhat bennünket – mondta Burai J.

– Semmit sem szabad bevallanunk – figyelmeztettem őket. – A táskához nem nyúltunk, nem is láttuk. Szóval letagadni mindent, még akkor is, ha pofoznak bennünket. De lehet, hogy Palkovics nem is lesz bent, Serfőző András meg nem fog bántani bennünket, ő mégis a mi utcánkából való.

Csakhogy Palkovics benn volt. Mégpedig a rendőrség legnagyobb termében, amely olyan volt, mint egy vasúti állomás váróterme, a fal mellett fapadok sorakoztak. Palkovics azonban nem a fapadokon ült, hanem egy széken a terem közepén. Töpörödött, kedvetlen öregembernek látszott, lehajtott a fejét, merengve vizsgálgatta a padlót, mint aki nagyon elárvultnak érzi magát. Pedig nem volt egyedül a teremben, a fapadon az egyik sarokban Serfőző András ült feszes egyenruhában, mellette pedig egy rossz arcú, szőke fiatalember, aki főleg azért volt rossz arcú, mert a szája felrepedt, az orra vörösre és nagyra dagadt, és az egyik szeme is szinte teljesen bedagadt, a másikat viszont annál inkább tágra nyitotta, és ránk meresztette. És ott ült még a közelükben az öreg Velez János is, az ő arcát még nem dolgozták meg, sőt még a pipája is a szájában volt, igaz, hogy kialudt, és csak hidegen szortyogott a fogai között.

– Gyertek ide – mondta Serfőző András, és mi odamentünk, és megálltunk előtte és a rossz arcú fiatalember előtt, aki az ölében tartotta a kezét, és akkor láttuk, hogy meg van bilincselve.

– Bejöttünk, mert... – kezdte dadogni Szivel Sanyi, de Serfőző András félbeszakította, oldalra biccentett, és azt mondta:

– Jól nézzétek meg.

Megnéztük a szőke fiatalembert, aki fenyegetően visszanezgett ránk, tágra nyílt fél szemével.

– Ismeritek? – kérdezte Serfőző András.

– Nem ismerjük – ráztuk a fejünket.

– Dehogynem ismeritek – mondta Serfőző András. – Tegnap este láttátok az utcánkban. Két cimborájával járt ott egy dzsippel.

– Bundában és kucsmában voltak – mondtam. – Olyanok voltak, mint a háromkirályok. Az arcukat nem láttuk.

– Lehet – hagyta ránk Serfőző András. – Akkor majd bemutatom nektek. Ő a Burcsár. Az a szokása, hogy lop, rabol és időnként megkésel valakit. Legutóbb a b.-i postát rabolta ki a cimboráival. Elvittek egy nagy csomó pénzt, belerakták egy bőrtáskába, beültek a dzsipjükbe, és nekivágtak ennek a havas világnak. Aztán eltévedtek, így kerültek a mi utcánkba tegnap este. Megálltak, kiszálltak a kocsiból, bezörgettek Velezékhez, hogy megérdeklődjék, merre kell menniük. Velez János bácsi megmagyarázta nekik. Ők beugráltak a dzsipbe és elhajtottak. A táskát a pénzzel Velezék háza előtt hagyták.

– Az a hülye Szabó Miki hagyta ott – mondta ferde szájjal, kissé nehézkesen Burcsár. – Fázott a keze, letette a táskát a hóra, aztán otffejeltette. Miért nem őt pofozzák inkább?

– Majd sor kerül rá – mondta Serfőző András, aztán megint hozzánk fordult. – Szóval a táska ott maradt a ház előtt. Ti hárman éppen a közelben énekel-tétek az angyali vigasságot.

– Mit énekeltek? – kérdezte unottan Palkovics, és a fejét még mindig bánatosan lógatta a padló felé.

– Karácsonyi dalokat – mondta Serfőző András.

– Ezek még hisznek a Jézuskában? – kérdezte Palkovics.

– Úgy látszik – mondta Serfőző András.

– Azt hittem, hogy sokkal felvilágosultabb a fiatal nemzedék – mondta Palkovics. – Úgy látszik, baj van a nevelésükkel. És egyáltalán nem helyeslem, hogy karácsonyi dalokat énekelnek esténként. És azt sem helyeslem, hogy lopnak.

– Nem lopnak – mondta Serfőző András. – Alapjában véve rendes gyerekek, jól ismerem őket. Csak hát találtak egy gazdátlan táskát...

– Nem találtunk gazdátlan táskát – mondtam.

– Nem is láttunk semmiféle táskát.

– Egészen biztosan ők találták meg a táskát – motyogta gyűlölködve Burcsár.

– Mi az angyali vigasságot énekeltek – mondtam.

– Egyébként is sötét volt...

– Miért kínoztok engem, gyerekek? – kérdezte ekkor Palkovics, és végre felemelte a fejét. – Nézzetek rám! Fáradt, beteg öregember vagyok, ágyéksérvem van. Már pofozkodni sincs kedvem.

– Nincs a fenét – mondta Burcsár.

Palkovics azonban nem törődött a dagadt képű Burcsárral, továbbra is hozzánk beszélt:

– Mondjátok el, hogy hol van a pénz, mi elme-
gyünk érte, behozzuk, megszámloljuk, aztán haza-
megyünk.

– Nem tudjuk, hol van a pénz – mondtam.

– Ne kínozzatok engem – mondta panaszosan Palkovics. Felállt a székről, nyújtózkodott, aztán felém intett. – Gyere be velem az irodába. Úgy látom, te vagy a legbeszédesebb.

Elindult az egyik ajtó felé, én meg kullogtam utána, és magam is csodálkoztam, hogy nem vagyok jobban megijedve, persze féltem egy kicsit, de nem annyira, mint ahogy illett volna egy nagy pofozás előtt, merthogy pofozás következik, abban egy pillanatig sem kételkedtem, de hát úgy látszik, megedződtem már, Fodó tanár úr az iskolában ugyanis éppen elégszer megpofozott bennünket az utóbbi időben, és azt is eltűrtük zokszó nélkül, valahogy kezdtük megszokni. Bementünk hát Palkovics irodájába, és ő becsukta az ajtót. Az iroda sokkal kisebb és sokkal zsúfoltabb volt, mint a váróterem, két ormótlan szekrény állt ott, aztán egy nagyobb és egy kisebb íróasztal papírokkal borítva, néhány szék, az egyiknek le volt törve a tám-

lája, azután egy priccs szürke pokróccal letakarva és végül egy hatalmas cserépkályha, amely úgy ontotta a meleget, hogy mindjárt szétgomboltam a télikabátomat, nehogy megfulladjak. Palkovics rosszállóan megnézte a letört támlájú széket, aztán félresöpörte a papírokat, és felült a kisebbik íróasztalra.

– Ül le valahová – mutatott tétován körül az irodájában.

Lekuporodtam a priccsre, mert az esett legmeszszebbre Palkovicstól és a tüzelő kályhától, de még így is elég közel volt ahhoz, hogy izzadjak, mint a ló.

– Szeretnél egy ilyen lyukban dolgozni? – kérdezte Palkovics.

– Nem szeretnék – mondtam. – Meleg van itt és rendetlenség.

– Én sem szeretek itt lenni – mondta Palkovics. – Legszívesebben otthon heverésznék, és hallgatnám a rádiót. Te is szívesebben otthon heverésznél, nem igaz?

– De igaz – hagytam rá.

Ez tetszett Palkovicsnak, egy kicsit mintha felderült volna az arca, aprókat bólogatott, aztán megkérdezte.

– Mi szeretnél lenni, ha felnősz?

– Kútásó és birkanyíró – mondtam, mert valahogy ez jutott eszembe, tudniillik Palkovics engem leginkább Szlimák Mihályra, a kútásó és birkanyíró mesterre emlékeztetett, aki szintén ilyen nyamvadék kis ember volt, de hatalmas pofonokat tudott adni, egyszer alkalmam volt látni.

– Kútásó és birkanyíró – morfondírozott Palkovics. – Az sem lehet valami könnyű munka.

– Nem. Egyáltalán nem könnyű munka.

– Én mindig rendőr akartam lenni – vallotta be Palkovics, és levetette zubbonyát, mert már verítékezett a homloka, de azt nem mondta, hogy én is vessem le a télikabátomat. – Mit gondolsz, hány éves vagyok?

– Ötven.

– Alig múltam negyven – sóhajtotta. – Megöregedtem ebben a lyukban. És most még ágyéksérvem is van. Mit gondolsz, miért kaptam ágyéksérvet?

– Nem tudom.

– Segítettem egy asszonynak. Egy kofának. Cipekedett a tojással megpakolt kosarakkal, és én elvettem tőle az egyik kosarat. Akkor valami megroppant a hasamban, de nem vettem komolyan, hiszen valamikor a síneket cipeltem a vasútépítésnél, és nem volt semmi bajom. Otthon aztán észrevettem, hogy egy kis dudor jelent meg itt lent, alig borsószem nagyságú. Elmentem az orvoshoz, ő megkérdezte, hogy fáj-e. Mondtam, hogy nem fáj. Majd akkor jelentkezzem, ha fáj, mondta az orvos, és elküldött. A kis dudor aztán egyre nagyobb lett, és szép nagy ágyéksérvvé fejlődött, és bizony fájni kezdett. Nem érdemes segíteni a kofaasszonyoknak. Különben sem szeretem a kofákat, mert felverik a piaci árakat.

– Nem könnyű rendőrnek lenni – mondtam.

Palkovics szomorúan és kissé gyanakodva méregetett, talán azt hitte, hogy gúnyolódok vele, pedig

eszem ágában sem volt gúnyolódni, a meleg elkábított, izzadtam rettenetesen, alig tudtam, hogy mit beszélek.

– Be kell feküdnöm a kórházba – mondta a kis, szomorú rendőrtiszt. – Minél előbb megoperáltatom magam, annál jobb. Ha sokáig várok, mindenféle komplikációk jelentkezhetnek. Amint megtalálom azt a táskát a pénzzel, azonnal befekszem a kórházba. Segíthetnél nekem.

– Miben? – kérdeztem.

– Hol van a pénz?

– Nem tudom.

Palkovics még jobban magába roskadt ott az íróasztal tetején, kigombolta és lassan felgyűrte az inge ujját a bal karján, aztán felgyűrte az ingét a jobb karján is. Alaposan megvizsgálta csupasz karját, mintha ott is borsószem nagyságú dudort keresne, amiből esetleg majd egy ágyéksérv lehet, végül megkérdezte tőlem:

– Mikor pofoztak meg utoljára?

– Három napja – mondtam, és ez igaz is volt.

– Kicsoda?

– Fodó tanár úr, az osztályfőnökünk.

– Miért?

– Csak úgy – tártam szét a karomat. – Néha berúg esténként, aztán másnap reggel felpofozza a fél osztályt.

– Szeret verekedni?

– Nem szeret – mondtam. – Nagyon bánatos olyankor, amikor felpofoz bennünket.

– A részeges tanárokat ki kell rúgni az iskolából
– mondta Palkovics.

– Ő a legjobb tanárunk – védtem Fodó tanár urat csuromvizesen és kábán. – Csak hát nagyon bánatos.

– Én is nagyon bánatos vagyok – mondta Palkovics. – És én vagyok itt a legjobb rendőr.

– Tudom – mondtam.

– Hát akkor menj, és küldd be azt a cingár gyereket hozzám.

Azt hittem, rosszul hallok, nem gondoltam volna, hogy ilyen olcsón megúszom, de jól hallottam, Palkovics még türelmetlenül integetett is csupasz jobb karjával. Így hát felálltam, kimentem a váróterembe, és beküldtem Burai J.-t az irodába. Én meg mindjárt fázni kezdtem, mert a nagy váróteremben sokkal hidegebb volt, mint Palkovicsnál.

Vacogva ültem a fapadon, Szivel Sanyi ijedten és sápadtan nézte felhevült arcomat, nem mert kérdezni semmit, és én sem mertem szólni, Serfőző András az egyenruhájában túl közel volt hozzánk. Burcsár meg haragosan nézegetett bennünket a fél szemével. Kínosan feszengtünk, én még fáztam is, nagyon szerettem volna valahol másutt lenni, és akkor az öreg Velez János végre megtömte és meggyújtotta a pipáját, és ettől valamelyest barátságosabb lett a váróterem. Később azonban bejött még két rendőr, szigorú arccal, ahogy az illik a rendőrökhöz, néhányszor végigsétáltak előttünk, semmi mást nem csináltak, csak sétálgattak ott, aztán kimentek, de már ennyi is elég

volt, hogy megint barátságtalan hodályá változzék a váróterem.

Burai J. egy jó fél óra múlva bújt elő az irodából, ő is kimelegetett és megizzadt, intett nekem, hogy menjek be.

– Miért én? – kérdeztem felháborodva. – Én már voltam.

– Megint veled akar beszélni.

Bementem hát másodszor is az irodába. Palkovics most a priccsen ült, és én kénytelen voltam megállni a felhevült kályha mellett. Persze hogy egyből csurom-vizes lettem.

– Szóval te kútásó és birkanyíró szeretnél lenni? – kérdezte Palkovics.

– Igen.

– Még akkor is, ha egyszerre sok pénzt szereznél valahonnan?

– Akkor is.

– És a pénzzel mit csinálnál?

– Elmennék világ körüli útra.

– Mivel?

– Hajóval – mondtam. – Luxushajóval.

– Dögunalmas lenne – legyintett Palkovics. – Nincs unalmasabb hely, mint egy luxushajó. Az ilyen luxushajókon nyüzsögnek a burzsuj naplopók, akik a szegény emberek fosztogatásából gazdagodtak meg. Ilyen emberekkel akarsz te együtt utazni?

– Nem törődnek a burzsujokkal – mondtam. – Én a tájat nézném.

– Ugyan már – horkant fel Palkovics. Most látszott először ingerültnek. – Főleg a tengert látnád. Azt a rengeteg vizet. Az a rengeteg víz meg háborogni kezdene, és te leokádnád a szép luxushajót. Teljesen tönkremenne a gyomrod.

– Elég erős gyomrom van.

– Tehát mindenképpen elmennél világ körüli útra?

– Igen.

– Önfejű vagy – sóhajtotta keservesen Palkovics – A cingár barátod is önfejű. Az is világ körüli útra szeretne menni. De azért nem annyira önfejű, mint te. Ő bevallotta, hogy már meg is van a pénzetek a világ körüli útra.

– Nincs egy vasunk sem – mondtam határozottan, mert tudtam, hogy Burai J. nem vallott be semmit. Akármilyen cingár, gyöngé gyerekek látszott, állta a szavát mindenkor, akárhogyan ijesztgették. Meg aztán tényleg nem volt már egy vasunk sem.

– Bevallotta, hogy tegnap este már elosztottátok a pénzt – próbálkozott tovább Palkovics. – Rengeteg pénzt.

– Nem volt mit elosztanunk.

– Szeretnél már hazamenni? – kérdezte Palkovics.

– Hamarosan bealkonyodik – mondtam. – És nekünk még el kell énekelni az angyali vigasságot.

– Nem helyeslem azt az angyali vigasságot – mondta szenvedő arccal. – A luxushajót sem helyeslem. Mi-nek keveredjen az ember rossz társaságba, ha nem muszáj. Igaz?

- Igaz – hagytam rá.
- No, küldd be azt a harmadikat.

Kiszédelegtem onnan a kályha mellől, leroskad-
tam a padra a váróteremben, és most Szivel Sanyi
ment be a meleg irodába.

És tényleg alkonyodni kezdett már, mire Szi-
vel Sanyi visszatámolygott hozzánk. Mögötte jött
Palkovics igen rosszkedvűen, és ráförmedt Velez
Jánosra:

– Maga miért nem megy már haza! Akar még va-
lamit mondani talán?

– Elmondtam már mindent – dünnyögte Velez
János.

– Azóta nem jutott semmi sem az eszébe?

– Nem.

– Akkor menjen – mondta Palkovics.

Velez János nagyot szívott a pipáján, felállt, meg-
emelte a kucsmáját, elköszönt, és lassan elballagott.

Palkovics most minket nézett, az arca kicsit nyú-
zott volt, őt is megviselte a hőség odabent a túlzsúfolt
irodában.

– Menjetek ti is – mondta végül. – Menjetek éne-
kelgetni.

– Megvan a pénz? – kérdezte ekkor Burcsár.

– Nem ők vitték el – mondta Palkovics.

– Ők vitték el, egész biztos! – kiabálta Burcsár.

– Vezesd ezt a trógeret vissza a cellájába – mondta
Palkovics Serfőző Andrásnak, aztán bement az irodá-
jába, és magára csapta az ajtót.

Mi pedig indultunk kifelé a rendőrségről, sietünk vissza a folyó mellé, mert ott már vártak ránk, hogy hozzuk az angyali vigasságot. És ez volt az az este, amikor majdnem sírva énekeltük a karácsonyi dalokat az ablakok alatt, elkeseredtünk akkor nagyon, mert nemcsak hogy ismét szegények lettünk, de még a rendőrségen is megnyomorgattak bennünket.

Ettől kezdve a történet kétfelé ágazik. Egyik ágon a gonoszsággal telített Burcsár vergődik két hasonlóan gonosz cimborájával együtt, rövid időre még ugyan felbukkannak az életünkben, de azután végérvényesen messzire sodródnak tőlünk, a másik ágon a pénz futja be a maga útját. Önt természetesen a pénz érdekli, uram, igaz? Mindjárt gondoltam.

Tehát a pénz. Eltűnt, és több mint fél évig nem bukkant fel. Ezt az időszakot most valami semleges szöveggel kellene áthidalni, de én mindig utáltam az üres fecsegést. Ezért intézzük el azzal, hogy belenyugodtunk, miszerint ismét szegények vagyunk, a pénzt elfújta a hóvihár egy téli éjszakán, soha nem lesz már senkié. Újabb események jöttek, melyeket itt nem részletezek, elmúlt a kemény tél, elmúlt a tavasz is, megérkezett a nyár, és már jóformán az is múltófélben volt, amikor megtudtuk, hogy mi történt a pénzünkkel. A templomban tudtuk meg. A templomba a moziból futottunk be. Tudniillik Tarzan-filmet vetítettek a moziban, és mi egy délután elmentünk megnézni, számolva azzal, hogy mozi után bizonyára megtámad bennünket Toma Gyuri bandája, a mozi környékét

ugyanis ők uralták, és mi abban az időben igen rossz viszonyban voltunk Toma Gyuriékkal. És ők ránk is támadtak, mikor kijöttünk a moziból, körülvettek bennünket, de mivel nem voltak sokkal többen, mint mi, felpofoztuk őket, hanem azután egyre többen összegyűltek, ami még nem lett volna túlságosan nagy baj, de az akkor épülő szövetkezeti otthon hulladék kupacaiból felszerelkeztek mindenféle vastag lécekkel és egyéb huságszerű fadarabokkal, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy befakasztják a fejünket. Erre már elfutottunk, ők meg üldözőbe vettek bennünket. A templom és az iskola előtti térig szaladtunk, akkor már nagyon a sarkunkban lihegték Toma Gyuriék, és mivel éppen vecsernyére harangoztak, bementünk a templomba, mint ahogy azt valamikor régen a pártütők, gyilkosok, útonállók és egyéb cégéres gazemberek tették, ha nem volt más választásuk.

A templomban a padokban jobbra fekete ruhás öregasszonyok ültek, mormolták imáikat, és áhítattal nézték Berecz plébánost, aki az oltár előtt hajlongott. Mi belemártottuk kezünket a szenteltvízes tálba, térdet hajtottunk, és keresztet vetettünk, azután felmentünk a kórusra a lelógó harangkötelek közé, és meghúzódtunk az orgona mellett, hogy kilihegjük magunkat. Öten voltunk, Burai J., Szivel Sanyi, Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én, azazhogy hatodiknak, csak ő tudta, miért, hozzánk sodródott a félkezű Aradi Csaba is, bár őt nem hiszem, hogy bántották volna Toma Gyuriék, hiszen Aradi Csaba a Nagy ut-

cában lakott, és nem tartozott a mi csapatunkba, meg aztán félkezű volt. Most azonban ott kapkodta a levegőt velünk együtt az orgona mellett, miközben Tojzán Mihály, a kántor rosszalló pillantásokat vetett ránk, és ugyanúgy rosszallóan nézett bennünket Süvegi Balázs is, a harangozó, aki az orgona fújtatóját taposta. Így hát, mikor kiszuszogtuk magunkat, elkotródtunk az orgonától, és felmentünk a toronyba a harangok alá, ahonnan az egyik rácsos ablakon keresztül lelátunk a térre. A téren, a Szentháromság-szobor korlátján ott ültek Toma Gyuriék, tizenvalahányan lehettek, kezükben fenyegetően mozgatták a vastag léceket, mintha tudták volna, hogy nézzük őket a templomtoronyból. Tanácstalanul gubbasztottunk ott a harangok alatt, jóval feljebb, a harangok fölött pedig morogni és cincogni kezdtek a denevérek, nyitogatták szemüket a nyári alkonyatban.

Aztán véget ért a vecsernye, Berecz plébános megáldotta a hívőket, Süvegi Balázs meghúzta háromszor a középső harang kötelét, a harang nagyot kondult a fejünk fölött, mire a denevérek kiröpültek a toronyból, hogy végigcsinálják szokásos nyáresti röpködésüket, az öregasszonyok is kicsoszogtak a templomból, Toma Gyuriék pedig továbbra is vártak bennünket a Szentháromság-szobornál. A templom elcsöndesedett, hallottuk, ahogy Süvegi Balázs, a harangozó bezárja a templomajtót, de az nem izgatott bennünket, tudtuk, hogy a kulcsot belülről a zárban hagyja, kimehettünk tehát, csak éppen Toma Gyurié-

kat kellett kiböjtölnünk. Virág Péter leosont a kórusra, hogy megnézze, elment-e már a harangozó, aztán gyorsan visszakapaszkodott a toronyba, és riadtan azt mondta:

– Süvegi Balázs ránk zárta a kórusajtót.

Erre már lementünk mindannyian. A kórusajtó tényleg zárva volt, ott rekedtünk a harangkötelek és az orgona sípjai között, mélyen alattunk békésen sorakoztak a kopott fapadok.

– Nem maradhatunk itt reggelig – mondta Hodonicki Oszkár. – Engem agyonvernek otthon, ha egész éjjel elmaradok.

– Ha pedig kimész a templomból, akkor Toma Gyuriék vernek agyon – mondta Szivel Sanyi.

Akkor Aradi Csaba felemelte csonka jobb kezét és megkérdezte:

– Mit gondoltok, Toma Gyuriék tudják, hogy mit szoktam én csinálni a bottal?

Aradi Csabának a háború utáni napokban egy kézigránát elvitte a jobb keze fejét, és azóta a jobb karját gúnyosan botnak nevezte. Mások is csak botnak neveztek, és Aradi Csaba ezt egyáltalán nem bánta, egyszerűen tudomásul vette, hogy nincs többé jobb keze feje, bárkinek szívesen elmesélte, hogy hogyan találta meg a kézigránátot, amit addig piszkált, amíg felrobbant a kezében, így lett a jobb karjából bot, amivel, amint később rájött, kiválóan lehetett verekedni. Mert akit Aradi Csaba a bottal gyomron vágott, az garantáltan legalább negyedórát összegörnyedve

nyöszörgött a földön. A csonka jobb kéz a gyomron keresztül szinte a hátgerincig benyomódott. Nem tudom, hogy erre mikor jött rá Aradi Csaba, tény azonban, hogy amíg megvolt mind a két keze feje, addig igen békés természetű fiúnak ismertük, a balesete után viszont egyre izgágábban viselkedett, és később híres verekedő lett belőle. Talán akkor, azon a nyári estén is azért csatlakozott hozzánk, mert áhítozott egy jó verekedésre.

– Verekedtél már Toma Gyuriékkal? – kérdeztem.

– Nem – mondta Aradi Csaba.

– Akkor lehet, hogy nem tudják, mire képes a bot.

– Akkor viszont nincs semmi baj – mondta vidáman Aradi Csaba. – Én kimegyek a templomból, és felmutatom a nyomorék kezemet, mire mindannyian megsajnálják. Odaballagok Toma Gyurihoz, megmondom, hogy nem tartozom közetek, meg különben is nyomorék vagyok, és akkor a hasába nyomom a botot. Erre természetesen összeesik, mire a többiek zavarba jönnek, én meg elpucolok. És eközben ti is kirohantok a templomból és hazaszaladtok.

– Nem rossz – mondtam. – Meg lehetne csinálni.

– De hogy megyünk le a kórusról? – kérdezte Virág Péter.

– Elvágthatnánk az egyik harangkötelet, és azon leereszkednénk – mondta Szivel Sanyi.

– Van valakinél bicska? – kérdeztem.

Senkinél sem volt bicska, és most ezen valamenyien nagyon sajnálkoztak.

– Nadrágszíjakon fogunk leereszkeszteni – mondtam.

Nadrágszija mindenkinek volt, és már csatolták is le a derekukról és adták át nekem, én meg sorra egymásba kapcsoltam a szíjakat. Csakhogy abban az időben a bőrkarikás nadrágszíjak voltak használatban, és ezek nem látszottak valami erősnek. A kövér Hodonicki Oszkár aggódalmasan meg is jegyezte:

– Alattam el fog szakadni.

– Ne izgulj, majd elkapunk, ha leesel – nyugtatta meg Szivel Sanyi. – De szerintem kibírja a te súlyodat is.

Én már nem bizakodtam annyira, mint Szivel Sanyi, de azért az összecsatolt szíjak egyik végét a kórus korlátjára hurkoltam, és óvatosságból Burai J.-t küldtem előre, mert ő volt a legkisebb és legsoványabb közöttünk. Burai J. baj nélkül le is ért a templom kőpadlójára, a kopott fapadok közé. Azután leereszkedett Virág Péter és Szivel Sanyi, majd Aradi Csaba, ő kissé nehezebben, mint a többiek, mert csak bal kézzel kapaszkodhatott. Hátra voltunk még Hodonicki Oszkár és én.

– Le fogok esni – nyafogta Hodonicki Oszkár.

– Menjél csak nyugodtan – noszogattam kissé bizonytalanul. – Nem lesz semmi baj.

Elindult hát lefelé Hodonicki Oszkár, amazok négyen odalent készenlétben várták, hogy elkapják, ha esetleg az ölükbe hullik. De Hodonicki Oszkár szépen lelépelt, bár a szíjak nagyon megfeszültek, nem szakadtak el.

Ezek után én már bátran kapaszkodtam a bőrkarikás nadrágszíjakba, ellöktem magam a korlától, és abban a pillanatban elpattant az egyik bőrkarika és lezuhantam. Lent erre nem számított senki, csak Burai J. kapta el a derekamat, de aztán mindjárt hanyatt is esett, fejét a kőpadlóba csapta, én meg végighemperedtem a padok között, és szinte nyomban talpra ugrottam, hogy aztán gyorsan leüljek, mert nem tudtam ráállni a bal lábamra, iszonyatosan fájta a bokám. Burai J. feltápáskodott, tapogatta a fejét, aztán odajött hozzám, és odajöttek a többiek is.

Szivel Sanyi megvizsgálta, megtapogatta a bokámat, és azt mondta:

- Ez bizony kificamodott.
  - Orvost kell hívni – mondta Hodonicki Oszkár.
  - Keszler doktor majd helyre rakja a bokádat
- nyugtatgatott Burai J.

– Állítsatok talpra – nyögtem, és igyekeztem férfiasan viselkedni. Amolyan vezérféle voltam ebben a kis csapatban, s úgy gondoltam, bármikor helyt kell állnom, még ha kificamodott a bokám, akkor is.

Hónom alá nyúltak, felemeltek, és én kicsit imbolyogva megálltam fél lábon. Így adtam ki az utasításokat:

- Mindent úgy csinálunk, ahogy megbeszéltük.
- Én itt maradok a templomban, ti azonban elpucoltok. Valaki menjen el Keszler doktorért.

– Keszler doktor a mozi közelében lakik – mondta Virág Péter. – Ott biztos elkapnak bennünket Toma Gyuriék.

– Hát akkor menjetek be az iskolaudvarba – mondtam idegesen. – Fodó tanár úr biztosan ott sakkozik Berecz plébánossal, a sánta Dukay János meg kibicel nekik. Ők majd kitalálnak valamit.

– Rendben van – mondta Szivel Sanyi. – Mehetünk?

Odamentünk hát a templomajtóhoz, engem két oldalról támogattak. Szivel Sanyi elfordította a kulcsot, és óvatosan kinyitotta a széles ajtót. Toma Gyuriék mindjárt elmozdultak a Szentháromság-szobortól, és megindultak a templom felé. Aradi Csaba kilépett az ajtón, felemelte csonka jobb kezét, a nyakát pedig behúzta, hogy minél szánalmasabbnak látszék, így ment előre irgalmat kérően, Toma Gyuriék tanácstalanul megálltak, és várták, hogy mi fog történni. Aradi Csaba odament hozzájuk, panaszos hangon magyarázott valamit, aztán villámgyors mozdulattal benyomta a botot Toma Gyuri hasába. Toma Gyuri térdre esett, aztán a fejét a földre hajtotta, Aradi Csaba pedig megugrott, és futni kezdett, mint a nyúl. Néhányan utána vetették magukat, mások Toma Gyuri köré gyülekeztek, a templomra senki sem figyelt. Ekkor Szivel Sanyiék kiugrottak az ajtón, és futásnak eredtek. Láttam, hogy Virág Péter és Hodonicki Oszkár a folyó irányába, tehát hazafelé szalad, tőlük mást nem is várhattam, Burai J. és Szivel Sanyi azonban az iskolaudvar felé kanyarodott, erre megnyugodtam, becsuktam és bezártam a templomajtót, fél lábon visszaugráltam a padokhoz, és beültem az utolsó sorba.

Alighogy leültem, motoszkálást hallottam a sekrestye felől, azután halványan meggyulladt egy gyer-tya. Ijedten elfeküdtem a padban, sejtelmem sem volt, hogy ki járkaíhat ilyenkor a templomban, hiszen Fodó tanár úrék még nem érkezhettek meg az iskola-udvarból. Lapítottam hát és hallgatóztam, és hallot-tam, hogy valaki lassú léptekkel közeledik felém. Ak-kor már tudtam, hogy ez Süvegi Balázs, a harangozó. Megismertem a lépteiről. Süvegi Balázs lassú járású és körülményes beszédű ember volt. Csak hogy egy példát mondjak: amikor Fodó tanár úréknak meg-született a gyerekük, Süvegi Balázs éppen az egész-ségsházban téblábolt, és vállalta, hogy közli az öröm-hírt Fodó tanár úrral, aki már egész nap idegesen rágta a körmét az iskolában. Süvegi Balázs a körülbe-lül húsz perces távot egy óra alatt tette meg, és akkor a maga módján hozzáfogott beszámolni az esemény-ről, olyanformán hogy: „Nagy örömökre szolgál és különleges megtiszteltetés számomra, hogy elsőként jelenthetem a tanár úrnak, hogy ma délután fél ötkor az Egészségsházban, ahol egészen véletlenül tartózkodtam, merthogy egy vérvizsgálat kapcsán...” – és így mondta Süvegi Balázs vagy negyed óráig a szöve-get, miközben Fodó tanár úr a haját tépte, és kis híján üvöltött kínjában, és meg akarta fojtani a harango-zót, de aztán mégsem fojtotta meg, mert végül még-iscsak közölte, hogy Fodó tanár úr felesége egész-ség fiúgyermeknek adott életet, és hogy az asszony is egészséges. Fodó tanár úr erre nagyon megörült, nem

gyilkolta meg a harangozót, az egészséges fiúgyereknek később is örülhetett még sokáig, az egészséges feleségének viszont már annál kevésbé, tekintettel, hogy az asszony csakhamar elszökött valakivel, aztán visszajött, Fodó tanár úr ostobán visszafogadta, mire az asszony ismét elszökött, és többé már sohasem jött vissza, Fodó tanár úr pedig esténként vég nélküli sakkpartikba bocsátkozott az iskolaudvaron, előbb Ácsi Lajossal, a lecsúszott gróffal, Ácsi Lajos halála után pedig Berecz Máté plébánossal, és mindenkor Dukay János kibicelt, miközben valamennyien sokat ittak, legtöbbit Fodó tanár úr, aki aztán az italozás után módfelett szomorú lett, és másnap igen gyakran megpofozott bennünket az iskolában.

De térjünk vissza Süvegi Balázshoz, aki talán nem is tudta, hogy halálos veszélyben forgott, amikor az örömhírt előadta Fodó tanár úrnak, és most ugyancsak lassan és megfontoltan ballagott a templomban a padosrok között, kezében hatalmas gyertyát tartott, nyilván az oltárról vette le, és kellett is a gyertya, mert odakint beesteledett, és megszürkült minden, a templomban meg majdnem tök sötét lett. Szóval jött Süvegi Balázs a gyertyával, már egészen a közelembé ért, gondoltam, szólok neki, hátha segíthet rajtam, aztán magam sem tudom, miért, mégsem szóltam, ő pedig továbbment egészen a szenteltvíztartóig. A szenteltvíztartó tál egy alacsony, karcsú oszlop tetején állt, Süvegi Balázs letette mellé a gyertyát, ujjait megmártotta a szenteltvízben, térdet hajtott az oltár felé, és ke-

resztet vetett. Aztán felállt, s egy könnyed mozdulattal leemelte a szenteltvíztartó tálat az oszlopról. Már ezen meglepődtem, mert nem tudtam, hogy a kőtál lejár az oszlopról. Aztán még jobban meglepődtem, hogy a kőoszlop üreges. A harangozó ugyanis belenyúlt, és szép vastag pénzkötegeket szedett elő onnan. Rengeteg pénzköteget. Ezt követően egy összehajtogatott fehér vászonzacskót húzott elő a zsebéből, megrázta néhányszor a zacskót, mint a szárításra váró nedves ruhát, letérdelt, de ezúttal nem vetett keresztet, hanem a pénzt belerakta a zacskóba, akkurátusan bekötötte a zacskó száját, a kőtányért visszahelyezte az oszlopra, fogta a gyertyát, boldogan elmosolyodott a sárga fényben, és elindult visszafelé. Mosolyogva ment végig a templomon, a nagy gyertyát az oltárra tette, elfújta a lángot, és eltűnt a sötétben.

Én meg nagyjából úgy éreztem magam, mint Fodó tanár úr, akinek negyed óráig kellett végighallgatni Süvegi Balázs beszédét, mire végül megtudta, hogy egészséges fiúgyereke született. Vagyis legszívesebben üvöltöttem volna kínomban. Mert az a rengeteg pénz az enyém volt. Pontosabban hármunké, Burai J.-é, Szivel Sanyié és az enyém. Tudtam, hogy ez a mi pénzünk, s azt is sejtettem, hogyan szerezte meg a harangozó. Majdnem megfulladtam a keserűségtől, de akkor mégsem üvöltöttem, csak könnybe lábadt a szemem és csuklani kezdtem, és csuklottam egészen addig, amíg egyszerre hirtelen fény árasztotta el a templom belsejét.

Megérkeztek Fodó tanár úrék, és meggyújtották a villanyt. Ők is az oltár felől jöttek, elől Burai J. és Szivel Sanyi, mögöttük Fodó tanár úr és Berecz plébános, leghátul pedig a nagydarab Dukay János sántikált. Odajöttek a leghátsó padsorhoz, megálltak, és kicsit szánakozva néztek rám, én meg könnybe lábadt szemmel a nagy semmit bámultam.

– Veled aztán mindig történik valami – mondta fanyarul Fodó tanár úr. – Még a lábodat is hajlandó vagy kitörni, csak hogy bosszantsd az embertársaidat.

– Nem tört el a lába – mondta Dukay János, aki a bokámat vizsgálgatta. – És nem kell ide a Keszler doktor. Ezt én is helyrerántom.

– Egyszer láttam, amikor Ácsi Lajos helyrerángatta Rozmaring Bandi bokáját – mondtam. – Rozmaring Bandi úgy üvöltött, mint akit nyúznak.

– Te is üvölteni fogsz – nyugtatott meg Dukay János. – No, hunyd be a szemed.

Lehunytam a szemem, Dukay János meg nagyot rántott a lábfejemen.

Behunyt szemmel is valami fényességet láttam, amikor belém nyilallt a fájdalom, és persze hogy üvöltöttem, mint akit nyúznak. Aztán kinyitottam a szemem, csorogtak a könnyeim, Fodó tanár úr meg csúfondáros arccal odahajolt hozzám, és azt mondta:

– Tán csak nem sírunk, nagyfiú?

Szerettem Fodó tanár urat, de most hirtelen nagyon dühös lettem rá, fáj a bokám, meg a pénz is eszembe jutott ismét, ezért azt mondtam:

– Volt egy kutyánk. Kiherélt kóborkutya. Fodó Tanár Úrnak hívtuk.

– Kiherélt kóborkutya? – kérdezte Fodó tanár úr.
– És azért neveztétek el rólam, mert ki volt herélve?

– Nem – mondtam kissé megenyhülve. – Azért, mert nagyon szomorú pofája volt.

– Nekem is nagyon szomorú pofám van? – kérdezte Fodó tanár úr.

– Néha – mondtam.

– Főleg olyankor, amikor másnaposan felpofoz bennünket az iskolában – mondta Szivel Sanyi.

Fodó tanár úrnak elkomorodott az arca, nyilván ő sem szívesen emlékezett ezekre a pofozásokra, így hát megkérdezte:

– Mi történt a kutyával?

– Fejbe csapták, és kihullott mind a két szeme – mondta Burai J. – Aztán a jég alá süllyedt.

– Máskor szebb neveket adtak a kutyátnak – mondta Fodó tanár úr. – Nevezzétek el Berecz Máténak vagy Dukay Jánosnak.

– Aztán majd megsántul, mint én – morogta Dukay János.

Ekkor odafordultam Szivel Sanyihoz és Burai J.-hez, a szemem még mindig könnyezett, és azt mondtam nekik:

– Láttam a pénzünket.

Csak néztek rám, és nem értették, hogy miről beszélék, Fodó tanár úr még megannyira sem értették.

– Itt a templomban láttam a pénzünket.

– Miről van szó? – kérdezte Berecz plébános.

– Télen találtunk egy disznóbőr táskát, tele pénzzel – kezdtem, mire Szivel Sanyi hevesen integetett, hogy fogjam be a számat, de már késő volt, elhatároztam, hogy elmondom azt, amit a rendőrségen nem tudtak kiprészélni belőlem. – A pénzt a Burcsárék rabolták el a b.-i postáról, aztán valahogy betévedtek a mi utcánkba, és a táskát a Velezék háza előtt felejtették, mi pedig megtaláltuk, amikor az angyali vigasságot énekeltük. Rengeteg pénz volt a táskában, hirtelen nem tudtuk eldönteni, hogy mit csináljunk vele, ezért aztán a táskát elástuk a hóban a Süvegiék háza előtt. Akkor éjszaka nagy vihar jött, elfújta a havat a házak elől, és eltűnt a táska is a sok pénzzel.

– Űristen – sóhajtott Fodó tanár úr. – Micsoda elmebajos tanítványaim vannak. Hó alá rakják a pénzt, hogy elázzon.

– Nem ázott el – mondtam. – A disznóbőr táska nagyon jól zárt.

– Így is eltűnt a pénz – legyintett Fodó tanár úr.

– Tudom, hogy hol van – mondtam.

– Hol? – kérdezte Szivel Sanyi és Burai J.

– Süvegi Balázsnál, a harangozónál.

– Micsoda?! – kiáltott fel Berecz plébános.

Erre elmeséltem, hogy mit láttam a templomban, amíg a sötétben várakoztam. Jó ideig senki sem szólt semmit, csak Szivel Sanyinak rángatózott az orra, majdnem elbőgte magát. Aztán Fodó tanár úr és Dukay János odamentek a szenteltvízhez, le-

emelték a kőtányért, és belenéztek az üreges oszlopba. Visszajöttek, és akkor végre megszólalt Dukay János:

– Azt hiszem, tudom, hogy történt a dolog. Karácsony előtt, a hajnali misék idején a harangozó kel fel legkorábban a faluban. Így lehetett az után a viharos éjszaka után is, és persze hogy megtalálta a táskát, már csak azért is, mert az ő háza előtt volt. A táskától bizonyára gyorsan megszabadult, a pénzt pedig a lehető legjobb helyre rejtette el. Ügyes ember az a Süvegi Balázs.

– Ezt az aljasságot – rebegte felháborodottan Berecz plébános. – Rablott pénzt rejtegetett a szenteltvíz alatt.

– Talált pénzt – csillapította Dukay János.

– Ki fogom rúgni a templomból – háborgott tovább Berecz plébános.

– Elmegy az magától is, nem fog már neked sokáig harangozni – mondta Dukay János. – Eddig nagyon okosan rejtegette a pénzt, de most előszedte, tehát kezdeni akar vele valamit.

– Feljelentem a rendőrségen – mondta Berecz plébános.

– Abból a gyerekeknek is bajuk lesz – mondta Fodó tanár úr.

Dukay János most hozzám fordult.

– Nagyon boldog volt a harangozó, amikor a pénzt vitte?

– Nagyon boldognak látszott – mondtam.

– Lám, lám, milyen olcsón meg lehet szerezni a boldogságot – morfondírozott Dukay János. – Mindössze sok pénz kell hozzá.

– Mégiscsak aljasság, amit művelt – mondta még mindig a magáét Berecz plébános, de a nagydarab Dukay János leintette.

– Hagyjuk ezt, szentatyám. Tartani fogjuk a szánkat, és ezzel egy boldog embert adunk a világnak, és ettől a világ mindjárt szebb lesz. Márpedig ez igazán megér egy rakás pénzt.

Ennyiben maradtunk hát, kimentünk a templomból, Burai J. és Szivel Sanyi engem hazatámogatott, Fodó tanár úrék meg visszamentek az iskolaudvarba sakkozni.

A lábam gyorsan rendbe jött, Dukay János értette a dolgát, s emellett jövedölni is tudott, mert a harangozó kezében tényleg megmozdult a pénz. Először csak óvatosan, alig észrevehetően. Süvegi Balázs mindenekelőtt eladta a kis nádfedeles házát a mi utcánkban, és vett egy téglaházat jókora gazdasági udvarral a Nagy utcában. Az emberek felkapták a fejüket, és valahogy hihető volt, hogy egy kisebb ház árából és némi spórolt pénzből meg lehet venni egy nagyobb házat. Ezt követően azonban kissé elsiette a dolgot Süvegi Balázs. Megvásárolt egyszerre hét láncc földet. Erre aztán már a rendőrségen is felkapták a fejüket, és Süvegi Balázs heteken keresztül mindennap bejárt a rendőrségre, és dagadt képpel jött ki onnan. Palkovics ágyéksérvét ugyanis megműtötték, és a kis nyiszlett

rendőrtiszt makkegészséges volt. De Süvegi Balázsból még Palkovics sem tudta kiverni a pénzt, végül is békében hagyták. Ő pedig felhagyott a harangozással, nekiállt a földjét művelni, aztán jószágot is vásárolt és még több földet, és rengeteget dolgozott. Hogy boldog volt-e? Nem tudnám pontosan megmondani. Beszéde és a járása mindenesetre gyorsabb lett, de ez még nem jelent semmit. Időnként láttuk, hogy gondterhelten szekerezik végig a falun, és megráncosodott a homloka. És reggelenként továbbra is ő kelt fel legkorábban a faluban, pedig nem kellett hajnali misére harangoznia. Vasárnap járt csupán templomba, mindig nagymisére ment, és ilyenkor, ha belemártotta ujjait a szenteltvízbe, leginkább elmosolyodott. Lehet, hogy mégis boldog volt.

Füstszagú karácsony

Karácsony estéjén Szivelék házából indítottuk az angyali vigasságot. Burai J. és én már délután odamentünk, és Szivel Sanyival együtt leültünk az ablakhoz, és vártuk, hogy megérkezzen a Sheriff a számmárral. Az ablakból a temetőre láttunk, a hófödte sírok nagyon elhagyatottan álltak egymás mellett, de ez egyáltalán nem szomorított el bennünket, békés, csöndes temető volt a mienk, szerettük így hóborítottan is, meg aztán karácsony estéjén amúgy is mindig jókedvűek voltunk. Szivelék házában a papírdíszekkel teleaggatott fenyőfa és a köréje szórt szalma jelezte, hogy közeledik a karácsony. Más nemigen jelezte, mert a népes Szivel család tagjai buzgón végezték a rájuk kiszabott munkát, minket jóformán észre sem vettek. Az idősebb fiúk kapanyelet faragtak, a kisebbek pedig tököt reszeltek, miközben apjuk, Szivel András kukoricalisztból tésztát gyúrt, mert tökös görhét készült sütni karácsony estéjére. A kemencében már régóta izzott a parázs, kellemes meleget és valami jóleső renyhe füstszagot árasztott. Hogy mondja, uram? Hogy a tökös görhe egyáltalán nem karácsonyesti étel? Hát persze hogy nem. Tudom én azt nagyon jól, és jól tudta azt Szivel András is. De Szivel András hétgyerekes özvegyember volt és sírásó. Amikor az öreg Bangó halála után beköltözött fiaival a temetőcsőszház-

ba, az összes vagyona legfeljebb három-négy csirke volt, és később sem lett sokkal gazdagabb, a sírásók ugyanis általában ritkán gazdagodnak meg. Vagyis csupán tökök görhére tellett neki karácsony estéjén, ami úgy önmagában elég lehangoló, ennek ellenére azonban az apróbb Szivel gyerekek egészen jókedvűen reszelték a tököt, a nagyobbak pedig gondosan csiszolgatták a kapanyelet, hogy a sírok ásásánál ne törje fel a tenyerüket, amivel csak azt szeretném illusztrálni, hogy a Szivel család nem volt egy elkényeztetett család, és ugyanúgy örült a karácsonynak, mint bárki más.

Szóval valamennyien jó hangulatban üldögéltünk ott a Szivelék házában, mi hárman vártuk a Sheriffet, és ő meg is érkezett szamarával együtt úgy alkonyatát. A szamarat megállította a ház előtt, letakarta egy lópokróccal, hogy ne fázzon a szegény jószág, ő pedig bejött a házba, és azt mondta:

– Füstszag van az egész faluban. Eszeveszettül fűtenek az emberek, mindenki melegben akar lenni karácsony estéjén. És mákoskalács-szag van. Mintha mindenki mákos kalácsot sütné. Kár, hogy én nem szeretem a mákos kalácsot.

– Mi tökök görhét sütünk – mondta Szivel András.

– A tökök görhét sem szeretem.

– Pálinkánk sajnos nincs – mondta Szivel András.

– Kár – mondta csalódottan a Sheriff. – De a gyerekek majd szereznek egy kis pénzt az anyagi vigasággal. Talán még pálinkára is jut.

– Rád is fér majd egy kis pálinka – mondta megértően Szivel András. – Meg fogsz gebedni ott kint a hidegben. Te is meg a szamarad is.

– A szamarat majd állandóan járkáltatom – mondta a Sheriff. – Akkor majd nem fog fájni. Nemrégien olvastam az egyik cowboyos könyvben, hogy egy fickót a vadnyugaton egyszer befűtt a hó fenn a hegyekben. Őt és a lovat...

Nem figyeltünk oda, hogy mi történt a vadnyugati fickóval, Burai J., Szivel Sanyi és én odamentünk a karácsonyfához, száraz szalmát tömtünk a facipőnkbe, aztán lábunkra szorítottuk a facipőket, és mentünk kifelé, Szivel Sanyi egy üres zsákot hozott a hóna alatt, a Sheriff pedig jött utánunk, és közben befejezte a vadnyugati történetet. Odakint valóban füstszag és mákoskalács-illat terjengett, mintha nem is az utcára léptünk volna Szivelék házából, hanem valami óriási nyugalmas szobába, ahová belefér az egész világ, és ahol nagyon szépen megvannak együtt az emberek. Még a Sheriff samara is szinte meghatódott ezen a füstszagú békességen, könnyes szemmel lépegetett nyomunkban a ragyogó fehér hóban.

Szivel Sanyi ötlete volt, hogy karácsony estéjén, amikor utoljára énekeljük ezen a télen az angyali vigasságot, vigyük magunkkal a Sheriffet is és a szamarát, mert így igazi karácsonyas látványt nyújtunk, főleg a számárnak köszönhetően, és akkor az emberek is bizonyára adakozóbbak lesznek. Burai J. és én abban egyetértettünk Szivel Sanyival, hogy a számárral

karácsonyasabb látványt nyújtunk, mégis elleneztek a dolgot, nagyon jól megvoltunk mi a Sheriff és a samara nélkül is, csakhogy akkor történt valami, ami kicsit gondolkodóba ejtett bennünket. Néhány nappal karácsony előtt ugyanis felborult az a rabszállító kocsi, amely Burcsárt és két cimboráját vitte a z.-i börtönbe. A kocsi alighogy elhagyta a falunkat, lecsúszott a havas útról, és felbukfencezett az árokban, minek következtében a két kísérő rendőr elájult, a rabok közül egy Banai nevezetű eltörte mindkét kulcscsontját, amiért később kártérítést követelt a rendőrségtől, de nem hiszem, hogy bármit is kapott, ellenben Burcsár és a Szabó Miki kitört a rabszállító kocsiból és megpuolt. Hát ez volt az, ami kicsit gondolkodóba ejtett bennünket. Nem tartottuk ugyan valószínűnek, hogy Burcsárék a közelben ólálkodnak, ha egy kis eszük volt, igyekeztek minél messzebbre kerülni a falutól, de azért nem lehettünk egészen biztosak a dologban. Márpedig ha Burcsárék mégis a közelben vannak, abból nagy bajunk származhat, tekintettel, hogy meg voltak győződve, hogy mi loptuk el a pénzüket, amikor a rendőrség elkapta őket. Végül is ezért egyeztünk bele, hogy a Sheriff elkísérjen bennünket karácsony estéjén, a nagy langaléta Sheriff mellett biztonságban éreztük magunkat, és ő szívesen jött velünk, mert egy liter pálinka árát ígértük neki az anyagi vigasság befejeztével.

– Először Péntek Verának fogunk énekelni – mondtam.

– Persze – helyeselt buzgón Burai J. – Persze hogy Péntek Verának fogunk énekelni.

– Ott nem kapunk semmit – mondta Szivel Sanyi.

– Az anyja utálja Verát is, meg bennünket is.

– Akkor is Péntek Verának fogunk énekelni először – mondtam. – Más öröme úgysem lesz karácsony estéjén.

– Az a vén ringyó még mindig olyan komiszul bánik a lánnyal? – kérdezte a Sheriff.

– Még mindig – mondtam.

– Veri is?

– Veri.

– Betöröm az ablakát – mondta a Sheriff. – Az ősszel már betörtem egyszer, de most ismét betöröm, hadd fagyjon meg az a vén ringyó.

– Vera is meg fog fagyni – mondta Burai J.

A Sheriff ezen elgondolkodott egy kicsit, aztán felnézett az égre, és aggodalmasan megjegyezte:

– Remélem, ma éjjel nem süt ki a hold. A szamaram ugyanis fél a saját árnyékától. A füle árnyékától fél, hiszen tudjátok.

– Ma este nem süt ki a hold – mondta Szivel Sanyi. – Szép sötét füstszagú esténk lesz.

– Ilyenkor télen szeretem a füst szagát – mondta a Sheriff. – Ilyenkor tiszta a füst is, és egyáltalán nem fojtogat. Sőt még a mákos kalács illatát is szeretem.

Megérkeztünk Péntekék háza elé, megálltunk, és rázendítettünk az angyali vigasságra. A Sheriff és a szamara csöndben hallgattak bennünket, valóban

karácsonyas látvány lehettünk. Az ablak mögött egy pillanatra felbukkant Péntek Vera arca, látszott rajta, hogy örül az éneknek, de aztán gyorsan eltűnt, lehet, hogy az anyja rángatta el onnan, és mi akkor még hangosabban énekeltünk a megvakult ablaknak, és reméltük, hogy Péntek Vera jól hallja a karácsonyi dalokat.

Aztán mentünk Vécsey Jánoskához. Tudtuk, hogy ott sem kapunk semmit, hiszen a kis Vécsey Jánoska egyedül van a házban, talán még az ablakot sem tudná kinyitni, de azt is tudtuk, hogy nagyon vár bennünket, és örülni fog nekünk. És Vécsey Jánoska tényleg nagyon örült, amikor meglátott bennünket, a számár pedig különösen tetszett neki, az orrát az ablaküvegre nyomta, és végig nevetett, amíg csak énekeltünk.

Ezzel nagyjából ki is merült a jótékonykodásunk, a továbbiakban már énekünkért bizonyos ellenszolgáltatást is elvártunk, úgymint aprópénzt, aprósüteményt, kelt kalácsot, diót és egyebeket, évek óta ez volt a dolgok rendje, és ehhez tartotta magát mindenki. Lent a folyónál, Povazsánszkinak, a halásznak a háza előtt kezdtük az üzleties szellemű éneklést. Povazsánszki bentről végighallgatott bennünket, nyilván elégedett volt velünk, és mivel tudta, hogy mi illik, kijött, és pénzt nyújtott felénk, amit a Sheriff nyomban bezsebelt, a halász azonban még többet tett annál, ami ilyenkor illik, behívott bennünket, hogy megkínáljon sült hallal. Nem szívesen mentünk be, mert nem szerettük a magányos, mogorva Povazsánszkit,

meg aztán bűdös is volt nála, de hát nem utasíthatuk vissza, becsoszogtunk a főleg halbűzös konyhájába, de még a halbűzben is érződött a mákos kalács illata, a halász, amint az csakhamar kiderült, mákos kalácsot is tudott sütni, ami mindenképpen dicsérendő, az azonban már kevésbé, hogy az egyik sarokban mézcirokszárakat áztatott langyos vízben, ebből főzte magának a pálinkát, aminek viszont émelyítően rossz szaga volt. Ezenkívül még pézsmapatkánybőrök is száradtak a konyhában, szóval alapjában véve nagyon bűdös volt itt, és mi fintorogva ültünk le az asztalhoz. Mindezzel együtt a sült hal mégis kitűnő volt, és mi csakhamar jóízűen falatoztunk belőle, a Sheriff pedig megivott két vagy három pohár mézcirokpálinkát, és ettől bekottyasodott kicsit, ami meglepő volt egy ilyen edzett iszákosnál, mint a Sheriff, csakhogy a mézcirokból főzött pálinka a világ legocsmányabb itala, nem is értem, hogyan kaptak rá, ha csak rövid időre is, a mi embereink a főzésére, szerencsére hamar felhagytak vele, de azon a télen még igen sok házban ázott a mézcirok. A Sheriff tehát elbódult, és úgy bódultan kijelentette:

– Márpedig a vén ringyó nem bánhat így azzal a szegény lánnyal. Ezt nem tűrhetjük tovább.

– Miről van szó? – kérdezte Povazsánszki.

– Péntek Veráról – mondta Burai J. – Az anyja tényleg komiszul bánik vele.

– Az ő dolga – vont vállat Povazsánszki, aki sohasem avatkozott bele mások dolgába.

– Csak azért, mert szerelemgyerek – habogta a Sheriff. – Éppen a szerelemgyerekekkel nem szabad komiszul bánni. Rágyújtom a házat a vén ringyóra.

– Ezzel nem sokat segítesz a lányon – mondta Povazsánszki.

– Még karácsony estéjén sem boldog az a szegény lány – mondta a Sheriff, és majdnem elsírta magát.

– Nem eszik sült halat, és nem eszik mákos kalácsot.

Povazsánszki ekkor felállt, matatott valamit a tűzhely körül, majd egy nagy darab mákos kaláccsal jött vissza az asztalhoz.

– Ha akarjátok, vigyetek belőle Péntek Verának.

Szivel Sanyi a zsákba tette a kalácsot, és azt mondta:

– Az a vén boszorkány úgysem enged be bennünket a házba.

– Az éjféli misén találkozunk Péntek Verával – mondtam.

– Ez az – derült fel Burai J. arca. – A legjobb falatokat fogjuk elvinni az éjféli misére, és megajándékozunk Péntek Verát.

– Ezt nem tűrhetjük tovább – motyogta a Sheriff, de ekkor már Povazsánszki kitudszkolta a konyhából, és mi is kimentünk a füstszagú téli éjszakába, ahol a kint felejtett szárnak a szőre már felborzolódott a hidegtől.

Nem volt vesztegetni való időnk, még rengeteg ház előtt el kellett énekelnünk az angyali vigasságot. Az ablakok mindenütt kivilágítottak a hóra, és mi mentünk ablaktól ablakig, csengő hangon éne-

keltünk, nyomunkban lógó fejjel kullogott a Sheriff és a szamara. A hideg téli levegő kitisztította a Sheriff fejét, már nem fenyegetőzött, nem akart gyűjtögetni, szótlánul jött a nyomunkban, és gondosan betakargatta a szamarat. És igaza lett Szivel Sanyinak, valóban karácsonyias látványt nyújtottunk, az emberek ragyogó arccal hallgattak és néztek bennünket, sokkal adakozóbbak voltak, mint az előző években, a zsákban szépen gyűlt az aprósütemény, a kelt kalács és a dió, és a Sheriff is elégedetten csörgette az aprópénzt a zsebeiben.

Süvegiéknél megpihentünk egy kicsit. Süvegi Balázs, a harangozó minden karácsony estén behívott bennünket a házába, és diót tört nekünk. Most is bementünk, de csak hárman, a Sheriff ugyanis kint maradt az utcán, hogy a szamarat járkáltassa a hidegben. Süvegi Balázs leültetett bennünket az asztalhoz, ott ült már a felesége, a fia és a két lánya, akik kíváncsian méregettek bennünket, de nem szóltak hozzánk.

– Melegedjete meg – mondta a harangozó. – Két hete hordozzátok már az angyali vigasságot minden este, éppen ideje, hogy megmelegedjete egy kicsit. Mindjárt török nektek diót.

Azzal lekuporodott a földre, és diót tört kalapácsal egy fatuskón. Mi meg eszegettük a diót és melegedtünk. Szerettem itt lenni Süvegi Balázsék nádfedeles vityillójában, mert a háború alatt sokan itt húzódtunk meg, amikor lövöldöztek a fejünk felett, és életben maradtunk valamennyien, mert a golyók

elkerülték a harangozó házát. Szerencsés ház volt ez, szerencsét hozott annak, aki benne lakott, az udvarán pedig egy diófa állt, amely szépen termett minden esztendőben.

Miután megmelegedtünk, Süvegi Balázs három marék diót rakott a zsákunkba, és azt mondta:

– Ha egyszer gazdag leszek, száz diófát ültetek. És minden karácsony estéjén egy zsák diót kaptok tőlem. Akármilyen nagy zsákot hoztok, én megtöltöm nektek dióval. De most még istentelenül szegény vagyok.

Süvegi Balázs szemérmetlenül hazudott. Azon a karácsonyi estén egyáltalán nem volt szegény, nagyon is gazdag volt már. Mert ő találta meg azt a pénzes-táskát, amit előbb a Burcsárék, aztán meg mi veszítettünk el. De azt mi akkor még nem tudtuk, azt hittük, hogy egy jószívű szegény ember ajándékozott meg bennünket három marék dióval. Mellesleg, később, amikor már kiderült, hogy milyen gazdag lett, akkor sem ültetett száz diófát, és mi sohasem kaptunk tőle egy egész zsák diót, igaz, hogy többet nem is énekel-tük neki az angyali vigasságot.

– Sokáig elmaradtatok – dohogott a Sheriff. – Ha így folytatjuk, reggelig sem leszünk készek.

– Már csak két házba fogunk bemenni – mondtam. – Dosztánékhoz és Majorosékhoz. A többiek kihozzák az ajándékot.

Így is volt. Az emberek kihozták a ház elé az ajándékot, és mire ismét fázni kezdtünk volna, odaértünk Dosztánékhoz, és az öreg Dosztán Antal mindjárt be-

tuszkolt bennünket a tiszta szobájukba. Itt igen hangos és jókedvű volt mindenki, pedig a kemence mellett ott ült Rohacsek Sándor is, az atléták edzője, aki éppen egy furcsa pisztolyt mutogatott Dosztán Jóskának, a hosszútávfutónak és Csibri Károlynak, a rúdugrónak.

– Végre észhez tért a fiam – mondta sugárzó arcú Dosztán Antal. – Nem fog többé szaladgálni, mint egy őrült. Vadász lesz belőle.

– Céllövő – helyesbített Rohacsek Sándor.

Az egészből nem értettünk semmit, főleg azt nem értettük, hogy kerül az atléták edzője Dosztánékhöz. Dosztán Antal ugyanis szívből utálta Rohacsek Sándort, merthogy megrontotta a fiát, Dosztán Jóskát. Tudniillik hosszútávfutót faragott belőle. Rohacsek Sándor valamikor papnak tanult, aztán hirtelen felhagyott a teológiával és hazajött, és atlétikai klubot alakított. Hosszas utánjárással szerzett valahonnan egy ugrórudat és egy kalapácsot, összeverbuvált vagy hús kamasz gyereket, és edzeni kezdett velük a folyó melletti füves réten. A kamaszok gyorsan megkedvelték a kalapácsvetést, csakhogy védőháló nélkül dobálták, úgyhogy a kalapács életveszélyesen röpködött minden irányba, félő volt, hogy valakinek szétcsapja a fejét, úgyhogy végül ki kellett vonni a forgalomból. Erre hirtelen megcsappant az atléták létszáma, a kamaszok nem szerették a rúdugrást, egyedül Csibri Károly kedvelte meg, ő viszont született rúdugró volt, és Rohacsek Sándor szép jövőt jósolt neki. A többiek-

nek maradt a futás, de a kamaszok futni sem szeret-
tek csak úgy céltalanul, inkább elmentek futballozni
és pingpongozni, az egy Dosztán Jóskát kivéve, akit
Rohacsek Sándor szerint az isten is hosszútávfutónak
teremtett, akár Csibri Károlyt rúdugrónak. Szóval az
atlétikai klub két versenyzőre és egy edzőre apadt. Ők
viszont komolyan dolgoztak, edzettek mindennap, és
nagy reményekkel készültek a versenyekre. Csibri Ká-
rolyal nem is volt különösebb baj, ő a juhásznak a fia
volt, és birkaőrzés közben viszonylag nyugodtan ug-
rálhatott a rúddal Rohacsek Sándor felügyelete mel-
lett, Dosztán Jóskát azonban mezei munkára fogta az
apja, dolgozott reggeltől estig, és csak esténként fut-
kározhatott edzőjével a folyóparton. Csakhogy eny-
nyi edzés nem volt elegendő, ha komoly eredménye-
ket akartak elérni, így hát Dosztán Jóska futkározni
kezdett a szántóföldeken is: reggel futva ment ki a ha-
tárba, és este futva jött haza, sőt még az ebédszüne-
tekben is futott a dűlőutakon, a parasztok meg per-
sze röhögtek rajta, és meg voltak győződve róla, hogy
Dosztán Jóska megbolondult. Szegény Dosztán An-
tálnak pirosra égett az arcbőre a szégyentől, amikor
fia miatt körberöhögték a parasztok, szidta a kiugrott
teológust, amiért megbolondította a fiát, és dühében
kissé logikátlanul tüntetőleg elmaradozott a vasárna-
pi misékről. És hogy a baj még nagyobb legyen, Csib-
ri Károly és Dosztán Jóska pompásan helytállt az őszi
tartományi versenyen, mindketten szép helyezést ér-
tek el az ifjúsági kategóriában. Csibri Károly harma-

dik lett, holott kölcsönként rúddal ugrott, mivel az övé eltört verseny előtt, Dosztán Jóska pedig első lett öt-ezer méteren és második tízezer méteren. Ezek után Dosztán Jóska még többet futott a dűlőutakon, a parasztok meg még jobban nevettek rajta, az apja pedig már nem is szólt hozzá.

Karácsony estéjén azonban megtörtént a nagy kibékülés. Rohacsek Sándor ugyanis elhatározta, hogy felszámolja az atlétikai klubot, és a futásról és rúdugrásról áttérnek a céllövészetre.

– Az atlétikában elértük a maximumot – magyarázta ott akkor este. – A további fejlődésre, sajnos, nincsenek meg a lehetőségeink. Minden további erőfeszítés csak kínlódás volna. Jobb, ha megpróbálkozunk a céllövészettel.

– Helyes – mondta Dosztán Antal.

– Pisztolyt és golyókat már szereztem, céltáblákat pedig tudunk rajzolni magunk is, aztán a folyóparton a fűzfák között nyugodtan gyakorolhatunk.

– Helyes – mondta ismét Dosztán Antal. – A céllövészet az komoly sport. Azon nem röhög senki. Vadász lesz a fiamból.

– Ez gyorstüzelő versenypisztoly – mondta Rohacsek Sándor. – Nem vadászatra való.

– Majd veszek egy vadászpuskát a fiamnak – mondta Dosztán Antal. – Ő lesz a legkülönb vadász a faluban, és akkor majd senki sem röhög rajtunk.

– Előbb a gyorstüzelő pisztoly kezelését kell megtanulni – mondta Rohacsek Sándor.

Dosztán Antal megkínált bennünket szilvalek-
várral töltött aprósüteménnyel, és azt mondta:

– Jövőre, karácsony estéjén őzpecsenyével várlak benneteket. Annyi őzhúst ehettek, amennyi belétek fér. A fiam majd addig kiló néhány őzet.

Ettünk az aprósüteményből, megnéztük a gyors-
tűzelő pisztolyt, ami nem volt túlságosan érdekes, en-
nél sokkal különbeket láttunk a háborús napokban,
elbúcsúztunk Dosztánéktól, és kimentünk a Sheriff-
hez és a szamarához. Hadd jegyezzem még meg, hogy
Dosztán Jóska és Csibri Károly sohasem ért el olyan
kiváló eredményeket céllövészetben, mint hosszútáv-
futásban és rúdugrásban, a járási versenyeken időn-
ként jeleskedtek ugyan, de onnan tovább nem jutot-
tak. Ellenben Dosztán Jóska tényleg nagyon jó vadász
lett, és őzet is lőtt nemegyszer.

De térjünk vissza a karácsonyesti utunkhoz,
amelynek már több mint a felén túljutottunk és
hosszasabban még csak Majorosék házában kellett
időznünk. Hívott bennünket, igaz, a Mozdonyveze-
tő is, hogy menjünk be hozzá, de ehhez nem volt
kedvünk. Tudniillik a Mozdonyvezető kicsit szé-
gyenkezve jött ki, miután elénekeltük az ablak alatt
az angyali vigasságot, aprópénzt adott, és mentege-
tőzve azt mondta:

– Mi nem készítettünk semmit karácsonyra. A fe-
leségem beteg, én meg nem tudok sütni semmi tész-
tafélét. De szívesen adok nektek egy vadonatúj szal-
mahordó kosarat.

– Mit kezdünk egy szalmahordó kosárral? – kérdezte Szivel Sanyi.

– Belerakhattok mindenfélét – mondta a Mozdonyvezető majdnem könyörgően.

– Igaz – mondta Burai J. – Belerakhatunk mindenfélét. Egy szalmahordó kosárra mindig szükségünk lehet.

– Gyertek be, és válasszatok egyet – hívott bennünket a Mozdonyvezető.

– Sietünk – mondta Szivel Sanyi. – Hozzon ki egy szalmahordó kosarat, és már megyünk is.

Így hát a Mozdonyvezető kihozta a kosarat, és boldog volt, hogy elfogadjuk tőle karácsonyi ajándéknak. Szép szalmahordó kosár volt, a Mozdonyvezető nyugdíjaztatása óta jóformán állandóan seprűt kötött és kosarakat font, és nagyon értette a munkáját.

Ezután nemsokára Majorosék házához értünk. Ide be kellett mennünk minden karácsony estéjén. A család már várt bennünket, félrehúzódtak az asztaltól, hogy nekünk helyet csináljanak, Majoros István pedig elébünk rakott egy nagy tál mákos gubát.

– Egyetek – mondta ünnepélyesen. – Rengeteg mézet öntöttem rája. Azt akarom, hogy a fületek is beragadjon a méztől. Hiszen az életemet sajtoltam bele.

Ebben volt némi igazság. Majoros István valóban az életét kockáztatta a mézért, legalábbis az utóbbi években. Mert régebben minden baj nélkül méhészkedett, és pergette a mézet, állandóan négy-öt család méhet tartott, nagy hozzáértéssel gondozta

őket, és mindig volt méz a házában. Aztán egy csúnya nyáron, amikor rossz volt a hordás, valahonnan idegen méhek bukkantak fel, sötét rajokban jöttek, és megrohanták Majoros István kaptárait. Gyilkolták Majoros István méheit, és rabolták el a mézet. Majoros István mi mást tehetett, lezárta a kaptárokat, meggyújtott egy szalmacsóvát, és megpróbálta elűzni a jövevényeket. Lepörkölt szárnyú méhek hullottak mindenfelé, és akkor egy dühös mézrabló megcsípte Majoros István állát. Ő fel sem vette, hiszen megcsípték őt már elégszer a saját méhei is, és sohasem volt semmi baja. Most azonban rosszul lett. Kivörösödött az arca, és kivörösödött és felpuffadt az egész teste. És a nyelve is megdagadt, majdnem megfulladt. Majoros István ekkor lefeküdt a földre, és kilógatta a nyelvét. Velez Jánosnak volt egy hajlott gerincű, lógó nyelvű csúnya lova, arra emlékeztetett most Majoros István, de talán még annál a lónál is csúnyább volt. Asszonyok futottak össze, levetkőztették Majoros Istvánt, vizes lepedőbe rakták, és ecetes ruhával dörzsölték a szívét. Fél napig haldoklott, és lógott a nyelve, de azután életre kelt. A rabló méhek elégték vagy eltakarodtak, Majoros István nyugodtan méhészkedhetett tovább. Csakhogy ezentúl, ha a saját méhei csípték meg, akkor is rosszul lett, kilógott a nyelve, és vizes lepedőbe kellett forgatni. Vigyázott ő magára, dróthálót rakott az arcára, kesztyűt húzott a kezére, de még így is évente legalább egyszer megcsípték a méhek, és ő évente legalább

egyszer felpuffedt testtel haldoklott. De makacsul kitarzott a méhészkedés mellett, ha kellett, az életét is belesajtolta a mézbe.

Ezért ünnepélyesen ettük a mézben úszó mákos gubát, és később Majoros István ünnepélyesen megajándékozott bennünket még egy üveg mézzel, és ismét azt mondta:

– Az életemet sajtoltam bele.

Ezzel nagyjából végére is értünk utunknak. Még néhány ház előtt elénekeltük az angyali vigasságot, aztán visszakanyarodtunk a temetőhöz, Szivelék házához, itt akartuk elosztani az ajándékokat, és volt is mit osztani, a zsákunk megtelt mindenfélével.

– Szépen énekeltetek – mondta elégedetten a Sheriff. Előkotorta zsebeiből az aprópénzt, kiszámolta magának az egy liter pálinka árát, a többi pénzt átadta nekünk.

– Jöjjön be megmelegedni – hívta Szivel Sanyi.

– Nem – mondta a Sheriff. – Itt kint szebb. Kellemes füstszag van, és mégis tiszta fehér minden. Oláh Jóskánál majd veszek egy üveg pálinkát, aztán felülök a szamárra, és kimegyünk a kendergyár őrházába. Útközben megiszok fél liter pálinkát, hogy ne fázzak, a másik fél literből meg forralt pálinkát csinálok. Aztán lefekszem, iszogatom a forralt pálinkát, és lehet, hogy elolvasok egy cowboyregényt, és majd azt képzelem, hogy sheriff vagyok valahol a vadnyugaton. Holnap majd megint bejövök a faluba, hogy érezzem ezt a füstszagot.

– Köszönjük, hogy elkísért bennünket – mondta Burai J.

– Szép karácsonyesténk van – mondta a Sheriff.
– És ti szépen énekeltek.

Azután a Sheriff eltűnt a sötétben borzas szőrű szamarával, mi pedig bementünk a temetőcsősz házába.

A Szivel család tagjai, kicsik és nagyok valamenynyen az asztalnál ültek és kártyáztak. Megnéztek bennünket, amikor beléptünk, aztán szó nélkül folytatták a kártyázást. Későre járt már, de senki sem akart lefeküdni közülük, várták az éjfél, hogy elmenjenek az éjféli misére.

Mi lerúgtuk facipőinket, kibújtunk a télikabátokból, és mindhárman leültünk a kemence mellé a padra. Kellemes meleg volt a szobában, és sült tök szaga érződött. Elégedetten nyújtózkodtunk, mint a henyélő macskák szokták, és elégedetten néztünk a megtömött zsákra és a vadonatúj szalmahordó kosárra. Úgy éreztük, megérte hordozni az angyali vigasságot házról házra, mert csupa jószívű és barátságos emberrel találkoztunk karácsony estéjén.

És akkor hirtelen megjelent két barátságatlan ember. Csöndesen kinyílt az ajtó, és csöndesen belépett Burcsár és egy haramiaképű, sötét bőrű férfi, aki csakis a Szabó Miki lehetett. Megálltak az ajtónál, kissé mintha meglepődtek volna, hogy ilyen népes családdal találták szembe magukat, de ennek ellenére mindenre elszánt arccal álltak ott. Mi hárman telje-

sen megmerevedtünk ott a padon, és lélegezni is alig mertünk. Vagyis megijedtünk rettenetesen, pontosabban megijedtünk Burai J. és én, mert Szivel Sanyi valahogy nem látszott ijedtnak, a családi fészekben, úgy látszik, nem félt semmiféle idegentől. És nem félt az apja, Szivel András sem, nyugodtan letette kezéből a kártyalapokat, és megkérdezte:

– Maguk kicsodák?

– Ő a Burcsár – mondta Szivel Sanyi.

Szivel András felvonta a szemöldökét, aztán elvi-gyorodott.

– A Burcsár? Meg a Szabó Miki? A híres marta-lócok! Kirabolják a postát, aztán elveszítik azt a nagy rakás pénzt. Az egész falu rajtuk röhög.

– Náluk van a pénz – mutatott felénk Burcsár. – Ők találták meg.

Szivel András lassan felénk fordította a fejét.

– Tényleg megtaláltátok a pénzt?

– Nem – mondta Szivel Sanyi.

– Nincs náluk a pénz – mondta Szivel András Burcsáréknak, és felállt az asztaltól. – Az én fiam sohasem hazudik.

– Ne mozduljon senki! – kiáltotta Burcsár, és ő is meg Szabó Miki is bicskát húzott elő a zsebéből.

– Nekem ne parancsolgasson a saját házamban – mondta Szivel András, és megragadott egy kapanyelet.

Felállt a két legidősebb Szivel fiú is, és ők is kézbe vettek egy-egy kapanyelet.

Burcsár lassan az asztal irányába húzódott, és közben szemmel tartott mindenkit. Szabó Miki az ajtónál maradt, de ő nem volt elég elővigyázatos. Az egyik Szivel fiú a közelébe somfordált, és a kapanyéllel hatalmasat csapott a karjára. Szabó Miki felüvöltött, a bicska kirepült a kezéből.

Burcsár ebben a pillanatban az asztalhoz ugrott, és nyakon ragadta a legkisebb Szivel fiút.

– Ha valaki megmozdul, elvágom a gyerek torkát.

Szabó Miki halkan nyöszörgött az ajtónál, és a karját tapogatta, Szivel András pedig elindult Burcsár felé.

– Ne mozogjon, édesapám – mondta a legkisebb Szivel fiú –, mert ez az ember elvágja a torkomat.

– Nem fogja elvágni a torkodat – mondta nyugodtan Szivel András. – Mert abban az esetben én ennek az embernek apróra töröm a csontjait, és csak a legvégén fogom szétloccsantani a fejét.

Burcsár most már végleg belátta, hogy a Szivel család nem egy ijedős család, bekattintotta a bicskáját, és rezignáltan azt mondta:

– Hát jó, akkor talán egyezzünk meg.

– Miben? – kérdezte Szivel András.

– Jöjjön – intett neki Burcsár.

Félrevonultak az ablakhoz, kinéztek a temetőre, Burcsár pedig halkán magyarázott Szivel Andrásnak. Beszélgettek és alkudoztak elég sokáig. És lassan Szivel Sanyi is elkezdett félni, és volt is miért. Mert az apja Burcsárral az oldalán egyszer csak elindult felénk, és a kapanyelet még mindig a kezében szorongatta.

Megálltak előttünk, és Szivel András röviden csak ennyit kérdezett:

– Hol a pénz?

– Nem tudjuk – rebegte Szivel Sanyi.

– Hazudsz! – rivallt rá az apja, akitől már jobban féltünk, mint Burcsártól és Szabó Mikitől együttvéve.

– De én most addig verlek, amíg elő nem adod a pénzt.

– Egész biztosan ők találták meg a pénzt – mondta Burcsár. – Ott énekeltek a közelben, amikor mi a pénzesztáskát az utcán felejtettük.

– Hol a pénz? – kérdezte ismét Szivel András.

Burai J. nem bírta tovább, hirtelen kiabálni kezdett:

– Elegem van már ebből! Miért nem hagynak békén bennünket? Megtaláltuk a pénzt, de el is vesztítettük.

– Mi? – kérdezte egyszerre Burcsár és Szivel András.

– Elástuk a hó alá – mondta lehorgasztott fejjel Szivel Sanyi. – És akkor éjszaka a vihar elvitte a havat és a táskát is. Reggel már nem volt helyén a pénz.

Szivel András felemelte a kapanyelet, mintha egyetlen csapással akarna agyonütni mind a hármunkat. De előbb még megkérdezte tőlem:

– Igaz ez?

– Igaz – mondtam.

– Igaz ez? – fordult most Burai J.-hez.

– Igaz – mondta Burai J.

Szivel András most leengedte a kapanyelet, szembefordult Burcsárral, nézték egymást, és mi azt hittük, hogy mindjárt zokogva egymás keblére borul-

nak. Nagyon nagy csönd volt a szobában. De aztán mégsem borultak egymás keblére. Burcsár boldogtalanul megjegyezte:

– Az a rengeteg pénz most bárkinél lehet. Sohasem fogjuk megtalálni.

Szivel András ekkor a plafonra emelte a tekintetét, és szemrehányóan azt mondta:

– Jóságos istenem, miért büntesz engemet? Miért éppen az én fiam a leghülyébb gyerek a világon?

– Mi most mit csináljunk? – kérdezte Burcsár, és olyan szerencsétlennek látszott, hogy majdnem megsajnálta.

– Eltört a karom – nyöszörögte Szabó Miki az ajtó mellől, de vele senki sem törődött.

Szivel András eldobta a kapanyelet, felemelte a szalmahordó kosarat, és a nagy asztal közepére tette. Aztán fogta a zsákunkat, kibontotta, és mindent átrakott belőle a vadonatúj szalmahordó kosárba. A kosár megtelt karácsonyi ajándékkal.

Akkor Szivel András leült, és falni kezdte az aprósüteményeket. Fiai is gyorsan odasereglettek, és azok is enni kezdtek. És odament Burcsár is enni. Szabó Miki megtapogatta a karját, kicsit mintha megnyugodott volna, talán mégsem tört el a karja, csatlakozott ő is a többiekhez. Ettek, de hogy ettek! Tömték magukba azt a sok édességet, faltak, mint a kiéhezett vadállatok, még morogtak is hozzá, és majdnem megfulladtak. Aztán egyszerre mi hárman is megéhezünk. Mint az alvajárók, odaszédelegtünk mi is

az asztalhoz, és faltunk a többiekkel együtt. Szinte percek alatt elfogyott a sok aprósütemény és mákos kalács. Akkor feltörtük a diókat, mézbe mártogattuk a gerezdeket, és tömtük magunkba, mintha egy életre tele akarnánk tömni a gyomrunkat. Elfogyott a dió is, Szivel András pedig kihörpintette a maradék mézet. Az asztalon csak az üres szalmahordó kosár maradt és egy rakás dióhéj.

Burcsár és Szabó Miki felkelt az asztal mellől, és amilyen csöndesen bejöttek, olyan csöndesen kisorsantak az ajtón. Nem köszöntek el senkitől, és soha többé nem láttuk őket.

Bambán ültünk az asztal körül, és tényleg úgy éreztük magunkat, mintha egy életre teletömtük volna a gyomrunkat. Burai J. később megkérdezte:

– Mit fogunk vinni ajándékba Péntek Verának?

– Semmi sem maradt – mondtam.

– Azt ígértük, hogy mákos kalácsot viszünk neki – mondta Burai J.

– Miért akartok ti mákos kalácsot vinni Péntek Verának? – kérdezte Szivel András.

– Ezek ketten szerelmesek belé – mondta Szivel Sanyi.

– Nem vagyunk szerelmesek belé – mondta kipirult arccal Burai J. – De mindig levágja és rendbe teszi a körmünket. És nagyon boldogtalan lesz, ha karácsony estéjén még tőlünk sem kap ajándékot.

– Én sem vagyok túlságosan boldog – mondta Szivel András.

– Povazsánszkitól jövőre is kapunk mákos kalácsot – mondta Szivel Sanyi. – Majd akkor elvisszük Péntek Verának.

– Süvegiéktől is kapunk majd diót, Majoroséktól meg mézet – mondtam.

– Azt is elvihetjük Péntek Verának, hadd egyen egyszer mézes diót.

– Esetleg őzpecsenyét is vihetünk neki – mondta Szivel Sanyi. – Lehet, hogy jövő karácsonyig Dosztán Jóska kilő néhány őzet.

– De mit viszünk Péntek Verának ma éjjel? – kérdezte panaszos hangon Burai J.

– Vigyetek neki tökös görhét – mondta Szivel András. – Az is éppen olyan szép ajándék, mint bármi más.

Az angyali vigasság

Mégiscsak szép volt az a tél. Különösen a karácsony előtti napokon, amikor mi esténként háztól házig mentünk, bezörgettünk az ablakokon, és megkérdeztük az embereket, hogy meghallgatják-e az angyali vigasságot. Persze hogy meg akarták hallgatni, és mi akkor elénekeltük a karácsonyi dalokat, aztán mentünk tovább, és számolgattuk, hogy hány nap van még hátra karácsony estéjéig, amikor majd ajándékot és némi aprópénzt kapunk azért, amiért olyan lelkesen énekeltünk az ablakok alatt a szép fehér hóban. Rengeteg hó esett azon a télen, gyönyörűen tiszta és fehér volt minden, és azt hiszem, nagyon szépen énekeltünk, mert ez így illik az ilyen téli estékhez, és legszebben Péntek Verának és a kis Vécsey Jánoskának énekeltünk, pedig tőlük nem várhattunk semmiféle pénzt vagy ajándékot, tekintettel arra, hogy nekik maguknak nem volt semmijük, Péntekné, a vén szentfazék ugyan nem adott volna egy garast sem azért, mert Verának énekelünk, Vécsey Jánoska meg teljesen egyedül volt esténként, mivel az anyja ilyenkor a fonodában dolgozott, az apja pedig, ha befejezte a nádvágást, beült az Oláh Jóska kocsmájába melegedni, ott várta meg a feleségét, aki este tíz óra után szokott hazajönni a fonodából. Abban az időben még nagyon büszkék voltunk a fonodára, azt hittük, majd igazi ruhagyár fog kinőni belőle, de nem nőtt ki belőle semmi, vesz-

teségesen vergődött néhány évig, aztán kimúlt szép csendesen. De ezt csak úgy mellékesen mondom, tulajdonképpen a télről akartam mesélni még egy kicsit, esetleg Péntek Veráról, esetleg Vécsey Jánoskáról, vagy inkább az apjáról, Vécsey Tamásról.

Előbb azonban hadd kérdezzem meg: uram, ön sohasem énekelt az ablakok alatt szép téli estéken? Nem? Sajnálhatja. Ha csak egyszer énekelt volna, most nem próbálná ezzel a vacak vendéglői késsel felvágni az ereit. Úgysem fog sikerülni. Meg már idegesítjük is itt az embereket. Két lehervadt pasas egy vendéglőben, az egyik azzal fenyegetődzik, hogy felvágja az ereit, a másik meg csak beszél, beszél... S amellet még nem is ismerik egymást, én nem hívtam, hogy ideüljön az asztalomhoz. Igazán jól megvoltam egyedül... Rendben van, tehát nem énekelt. De abban biztos vagyok, hogy igenis hallott énekszót az utcáról téli estéken. Mint, mondjuk, Péntek Vera. És neki ez volt az egyetlen öröme télen. Nyáron pedig az, hogy eljött a házunk elé, leült a sziklára, arra a nagy kődarabra, amit apám azért hozott oda, hogy a parasztok ne hajtsanak fel szekereikkel a házunk elé, és ne tördeljék ki az eperfacsemetéket, szóval leült a sziklára, az ölébe vett engem, és hosszasan panaszkodott. Persze ez még régebben volt, kisgyerek koromban, amikor nem sokat értettem a panaszaiból, később, ahogy nőttünk, már nem vett az ölébe, de akkor is leült a sziklára, én meg a lábához ültem, akkor elővett egy kisollót, és levágta és kipucolta a körmeimet. Ez a kis-

olló volt minden vagyona, nagyon vigyázott rá. Aztán Burai J. is a mi utcánkba költözött, és nemsokára már ketten ültünk Péntek Vera lábánál, és ő levágta mindkettőnknek a körmeit, soha olyan rendesek nem voltak a körmeink, mint azokon a nyarakon. Péntek Vera meg szép felnőtt lány lett, nem panaszkodott már ott a sziklán, de időnként, amikor levagdosta a körmeinket, hirtelen elsírta magát. És télen még akkor az volt az egyetlen öröme, hogy esténként meghallgatta az angyali vigasságot.

Karácsony után viszont Péntekné, az a templomjáró vén sárkány beadta Verát mosogatólánynak az Oláh Jóska kocsmájába. Vera szerelemgyerek volt, ezért is utálta és kínozta annyit az anyja, és most a legjobb helyre került, hogy maga is összeszedjen lányfejjel egy-két gyereket. Mert elég pocsek egy odú volt Oláh Jóska kocsmája. Olajos padlójú, füstös, bűzös helyiség, ahogy az a nagykönyvben meg van írva a falusi kocsmákról, ahová télen főleg a nádvágók, a jegek, a szövetkezet istállósai és kanászai meg az ilyenkor tétlenül tébláboló téglagyári munkások jártak, igen gyakran hangoskodtak, és általában elég gomba szabadosságokat engedtek meg maguknak. Vera könnyen rosszul járhatott volna, csakhogy ott ült a kocsmában jóformán minden este Vécsey Tamás, aki jól ismerte Verát, nyilván sajnálta is, mert tudta, hogy milyen komisz élete van, és ő nem engedte, hogy pimaszkodjanak a lánnyal. Vécsey Tamásnak legénykorában veszett verekedő híre volt, igaz, miután

megnősült, megszelídült, és minden este elébe ment a feleségének, de még most sem volt tanácsos kikezdeni vele. Meg aztán gyakran ott ült az asztalánál Serfőző András, a rendőr is. Ők ketten gyerekkori jó barátok voltak, furcsa, vad történetek keringtek róluk, gyerekkorukban fogadásból állítólag egy hétig minden éjjel kint aludtak a temetőben, az egyik Velez Márta néni, a másik Kocsicska Jolán néni sírja mellett. Ezekről az öregasszonyokról már életükben is azt mesélték, hogy boszorkányok, haláluk után pedig szellemeiket vádolták mindenféle gonosz dolgokkal, de Vécsey Tamásnak és Serfőző Andrásnak nem esett semmi bajuk a temetőben, és később, legénykorukban is viszonylag jól megúsztak egy csomó verekedést, melyekben természetesen közösen vettek részt. Serfőző András is megházasodott, rendőr lett belőle, talán ő is megszelídült egy kicsit, bár nem teljesen, mert egy rendőr nem lehet túlságosan szelíd, továbbra is felkereste régi barátját, és szolgálat után leginkább együtt üldögéltek az Oláh Jóska kocsmájában. És ez volt Verának a szerencséje, ezért nem mertek vele szemtelenkedni a vendégek. Mellesleg, akadt neki elég baja enélkül is, a keze állandóan vízben ázott, szaladgált a kocsmában összeszedni a tányérokot, poharakat, és ehhez jött még Oláh Jóska, egy kis hörcsög ember, aki állandóan lármázott vele. Burai J. és én nem kedveltük túlzottan ezt az Oláh Jóskát. Mert néha mi is eljártunk a kocsmába, azazhogy csak a konyhára. Segítettünk vizet hordani Verának. Merthogy nem volt ott vízvezeték,

az udvarról, egy kerek kútból kellett hordani a vizet főzéshez és mosogatáshoz. És mi hordtuk szorgalmasan a vizet, mert szerettük és sajnáltuk szegény Péntek Verát. Ő meg ilyenkor szomorúan nézegette elhanyagolt körmeinket, és azt mondta:

– Nyáron majd rendbe teszem a körmeiteket. Leülök a sziklára, és rendbe teszem a körmeiteket.

– Igen, majd nyáron a sziklán – hagyta rá Burai J.

– Akkor talán majd a te kezed sem lesz ilyen vörös.

Mert vörös és dagadt volt az állandó mosogatótól Péntek Vera keze. És akkor nagyon úgy nézett ki, hogy ilyen is marad, mert élete végéig ott fog mosogatni a kocsmában.

De nem mosogatott sokáig. Mert mégiscsak kitört a botrány, és persze Péntek Vera miatt. Pedig akkor este nemcsak Serfőző András ült Vécsey Tamás asztalánál, hanem még egy rendőr, a kövér Szluhár. Az istállólok azonban, úgy látszik, a kelleténél jobban berúgtak, és csak azért is kikezdték Verával. Négyen voltak, csipkedték, rángatták Verát, azt akarták, hogy üljön az asztalukhoz, ő megpróbált szabadulni tőlük, de amazok nem engedték el. Akkor felkelt Vécsey Tamás, és orrba verte az egyik istállóst, aki menten felborult székestül. A többiek felugráltak, de akkor már ott volt Serfőző András és Szluhár is, és kituszkolták az istállólokot a kocsmából. Nagyon gyorsan zajlott le az egész, a többi vendég meg sem moccant a helyén, Vécsey Tamásék visszaültek az asztalukhoz. Tulajdonképpen nem történt semmi különös, néhány

részeget kiszórtak a kocsmából, és kész. Csakhogy ezzel nem ért véget a dolog. Az istállósok ugyan nem mertek visszajönni, ellenben Vécsey Tamás, aki hosszú ideig szelíden élt felesége mellett, mintha szagot kapott volna, feltámadtak régi legénykori emlékei, és nem akarta egykönnyen abba hagyni a verekedést. És elkezdte gyalázni a pipogya rendőröket, holott azok az előbb még segítettek neki. Mi Burai J.-vel a konyhában voltunk, nem hallottuk a veszekedés kezdetét, Vécsey Tamás nyilván azt bizonygatta, nélküle a két rendőr nem bírt volna el a részegekkel, meglehetősen durván érvelhetett, mert egyszer csak Szluhár kiabálását halljuk:

– Egymagam is elbántam volna mind a négygyel!
És ne sértegesd a rendőrséget!

– Fenét – mondta Vécsey Tamás. – Eggyel sem bántál volna el.

– Ha kell, akárkivel elbánok itt a kocsmában
– mondta dühösen Szluhár.

– Velem is? – kérdezte gúnyosan Vécsey Tamás.
– Veled is!

Vécsey Tamás lassan felállt, félrelökte a széket, és azt mondta:

– Lássuk!

Felállt Szluhár is, de most már valamelyest lehiggadt. Majdnem békülékenyen kérdezte:

– Komolyan gondolod?

– Komolyan – mondta Vécsey Tamás. – Majd mindjárt meglátod, hogy milyen komolyan.

A kövér rendőr akkor megugrott, és hihetetlen gyorsasággal Vécsey Tamás mögött termett, átölelte a nyakát, térdét meg a derekába nyomta. De most kiderült, hogy Vécsey Tamás még mindig kemény legény, nem könnyen roppan meg a dereka, megragadta Szluhár karját, és a fején keresztül a földhöz csapta a rendőrt. Mint a moziban. Döngött a padló, Szluhár nagyot nyekkent, majd összedőlt a kocsmá. És Vécsey Tamás még fejbe is akarta rúgni a földön fekvő embert. Tényleg komolyan gondolta a verekedést. De akkor Serfőző András hátulról fejbe csapta gumibottal Vécsey Tamást. Vécsey Tamás egyszerre olyan lett, mint a holdkóros. Csak bámult hitetlenkedve a nagy semmibe, lassan megfordult, és bambán nézte Serfőző Andrást. Az pedig most a homlokára csapott a gumibottal. Vécsey Tamás nem báméskodott tovább, leütötte Serfőző Andrást. Az elég fürgén felugrott, egymásnak rohantak, összekapaszkodtak, és addig felkelt a kövér Szluhár is, és most hátulról ő kezdte puhítani gumibotjával Vécsey Tamás fejét. Vécsey Tamás végül is összenyaklott.

– Bilincselj meg – lihegte Szluhár. – Bevisszük az őrszobára.

Megbilincselték Vécsey Tamást, és kivonszolták a kocsmából. Nos, ez a verekedés már tökéletesen kikapta a kocsmát. A vendégek eltűntek egy szálig, úgyhogy most mi is segítettünk Péntek Verának összeszedni a poharakat, miközben Oláh Jóska átkozódott, és mindenért Verát okolta, pedig ő igazán nem tehetett semmiről.

Negyedóra múlva visszajött Vécsey Tamás és Serfőző András. Mégsem mentek át az őrszobára. Vécsey Tamás még odakint telemerte hóval a sapkáját, és bent a kocsmában a fejére húzta. Iszonyúan fájhatott a feje, mert dagadozott minden irányban. Serfőző András egy keményre gyúrt hógolyót tartott a kezében, és azzal borogatta vérző orrát. Leültek egymással szemben az asztalhoz, és egy ideig csak bámultak maguk elé. Aztán elmosolyodott Vécsey Tamás, és azt mondta:

– Nem számítottam rá, hogy fejbe vágsz hátulról.

– Megölted volna – mondta Serfőző András. – Láttam az arcodról, hiszen jól ismerlek. Megölted volna, vagy megnyomorítottad volna.

– Mégsem számítottam rá – mondta Vécsey Tamás. Kucsmája alatt olvadni kezdett a hó, és csorgott le két oldalon az arcán.

– Nagyobb baj is lehetett volna ebből – mondta Serfőző András. – Mindenfélét beszéltél. Gyaláztad a rendőrséget.

– Azt mondják, Ausztráliában jó élet van – mosolygott Vécsey Tamás.

– Ki a fenét érdekli Ausztrália?

– Engem.

– Mióta?

– Mostantól kezdve. Mit gondolsz, milyenek lehetnek az ausztráliai rendőrök?

– Szemetek – mondta Serfőző András. – Különösen a bevándorlókkal szemben.

– Lehet – hagyta rá Vécsey Tamás. – De azokkal nem aludtam együtt a temetőben a boszorkányok sírja mellett.

Péntek Vera ekkor minden különösebb ok nélkül sírva fakadt, és egy szál ruhában kirohant az udvarra, onnan meg a havas utcára. Burai J.-vel vártuk egy ideig, hogy visszajöjjön, de nem jött. Sokáig nem jött vissza. Négy vagy öt év múlva láttuk ismét, és addig a kutya sem törődött a körmeinkkel.

Persze, ezt akkor este még nem tudtuk, csöndesen bandukoltunk haza, csak Burai J. jegyezte meg útközben:

– Érdekes, hogy erre mifelénk mindenki Ausztráliáról beszél. Mások inkább Amerikába vándorolnak ki, innen meg mindenki Ausztráliába.

Ez tényleg így volt. Abból a néhány utcából, ahol mi a karácsonyi dalokat szoktuk énekelni, akkor már hat és fél család kivándorolt Ausztráliába. Azért hat és fél, mert Opana, a zsákoló nem vándorolt ki. Az ám, Opana! Kár, hogy csak most jutott eszembe. Róla hosszasan kellene beszélnem, de úgy látom, unja már, uram. Nem? Akkor jó. Bár úgy látom, a kést sem akarja letenni, pedig azért mesélem mindezeket a dolgokat. De mindegy. Opanáról ezúttal csak röviden.

Zsákoló volt, és sokáig agglegény. A háború vége felé azután megnősült, egy ötgyermekes özvegyasszonyt vett el. Kis háza volt, egyszerre nagyon megtelt, de azért elfértek valahogy, a gyerekek szépen felcseperedtek. A legidősebb fiú megnősült, és ki-

ügyeskedte magát Ausztráliába. Onnan írt az anyjának, hogy menjen utána az egész család. És a család felkerekedett, és kivándorolt Ausztráliába, Opana azonban nem akart menni, ott maradt megint egyedül a házában. Kezdetben gyakran írtak neki levelet, melyeket nekem kellett felolvasni Opanának, mert ő írástudatlan volt, csak a nevét tudta nagy ügyvel-bajjal aláírni. Bennem jobban megbízott, mint a felnőttekben, így hát nekem hordta a leveleket. Hosszú levelek voltak ezek, arról szóltak, hogy az egész család szépen feltalálta magát Ausztráliában, mindenki dolgozik, jó lenne, ha Opana is kimenne, ő is dolgozhatna, juhász lehetne.

– Ezért kár kimenni Ausztráliába – hördült fel Opana. – Juhász itthon is lehetnék, ha akarnék. Írd meg nekik.

Megírtam, hogy Opana nem megy ki Ausztráliába, mert juhász idehaza is lehetne, ha akarna, de ő azt sem akarja. Valami azért megmozdult Opana fejében, mert tavasszal, amikor kizöldült a fű, vett egy fehér bárányt. Reggelenként kikötötte egy akácfához a kert alá, és amíg ő munkán volt, a bárány békésen lelegészett. Délután Opana elengedte a bárányt, megittatta, és gyöngéden simogatta a fehér szőrét. Nagyon a kezéhez szokott a bárány, mindenhová bégetve ment utána, vasárnap délutánonként, amikor az utcabeli férfiak összejöttek a házunk előtt, a sarkon, kártyázni, a bárány akkor is ott lelegészett Opana közelében. Aztán egy nap Opana behívott engem a házába, és meg-

kért, hogy írjak a feleségének egy szép levelet, írjam meg, hogy jöjjön haza, hiszen a gyerekek szépen megtalálták magukat Ausztráliában, itt meg nagyon üres a ház, és írjam meg azt is, hogy van egy gyönyörű fehér báránya. Megírtam mindent egy hosszú levélben, igazán szép levél volt, abban az időben még szerettem levelet írni.

Hónapokig nem kaptunk rá választ. Elmúlt a tavasz és a nyár, a bárány gyapjas birkává gömbölyödött, és továbbra is Opana nyomában járt mindenfelé. Valamikor ősszel érkezett meg a levél Ausztráliából. Opana felesége közölte, hogy ő már nem jön haza soha többé. Úgy döntött, hogy a gyerekeivel marad, hamarosan talán unokái is lesznek. Opana aznap órák hosszáig tanácstalanul ténfergett a kert alatt, a birka csendesen legelészett a nyomában, Opana időnként megsimogatta a hátát. Aztán elővette zsebéből a bicskáját, és elmetszette az egykori fehér bárány torkát. Megvárta, hogy kifolyjon a vér, akkor vállára vette a birkát, mint ahogy a gabonászsákokat szokta, bevitte az udvarába, megnyúzta és kibelezte, a birkahúst beleszeletelte egy nagy bográcsba, tüzet gyújtott alá, aztán végigjárta az utcát, és estére mindenkit meghívott birkapörköltre. És utána ott maradt teljesen egyedül a házában.

Vécsey Tamás viszont kivándorolt Ausztráliába. Eladta a házát, összepakolta a családját, és elhajózott. Serfőző András ettől kezdve elmaradt az Oláh Jóska kocsmájából, csak olyankor ugrott be, ha levelet ka-

pott Vécseyéktől, és lelkesen elmondta, hogy minden a lehető legnagyobb rendben van, Vécseyék gyarapodnak, Jánoska szépen nő. Később fényképeket is mutatott egy szép házról, kertről és autóról, meg Vécsey Jánoskáról, aki évek múltával szép szál legénnyé nőtt, délceg katona lett belőle. A katonaképet magam is láttam, és nem akartam elhinni, hogy ez lett abból a kis öt-hat éves Vécsey Jánoskából, aki mindig egyedül hallgatta a karácsonyi dalokat, és amikor befejeztük az éneklést, szófogadóan mosolyogva ment lefeküdni az ágyába, mert tudta, hogy a szülei csak késő éjjel jönnek haza. Pedig ő volt az a katonaruhában. Vagy egy év múlva hírt kaptunk, hogy Vécsey Jánost lelőtték Vietnámban. Hősi halált halt. Addig azt sem tudtam, hogy ausztráliai katonák is vannak Vietnámban, pedig mintha olvastam volna valamit... Vagy talán önként jelentkezett? Mindegy, meghalt. Serfőző András pedig akkor levetette a rendőregyenruhát, és beállt a fatelepre éjjeliőrnek.

Jó, tudom, hogy ez így együttvéve igen szomorúan hangzik, de azt akartam, uram... Figyel rám egyáltalán? Mindjárt befejezem. Még csak Péntek Veráról néhány szót. Eltűnt egy téli éjszakán, emlékszik? És azt mondtam, hogy nem láttuk négy-öt évig.

Verőfényes nyári napon jött vissza az utcánkba. Gyönyörű halványkék ruha volt rajta. Ő maga is gyönyörű volt. Kopaszodó, jámbor férfiú lépkedett a nyomában két kofferrel. Az egész utca megnézte őket, és mindenki megállapította, hogy Vera jól ment férjhez,

látszik a férjéről, hogy szeretetreméltó, kedves ember. Így is volt. Péntek Vera először az anyját üdvözölte, elég szívélyesen, ahhoz képest, hogy az a vénasszony mennyit verte valamikor, és egyáltalán hogyan bánt vele. De azután mindjárt a mi házunk elé jött, és leült a sziklára.

Burai J. és én akkor már lapátkezű kamaszok voltunk, távolabb húzódtunk, és nekem eszem ágában sem volt leülni a szikla mellé. Csakhogy Péntek Vera lassanként megint elszomorodott, akárcsak régen, nagyon szerencsétlennek és magányosnak látszott még a szép halványkék ruhájában is. Burai J. végül is nem bírta ki, fülig vörösen, de odament a sziklához, leült a földre, és felnyújtotta a kezét Péntek Verának. Péntek Vera meg elővett egy kisollót a táskájából, és én akkor láttam őt először mosolyogni, akkor, azon a verőfényes nyári napon.

Ha tél lett volna, talán még a karácsonyi dalokat is elénekeljük neki? Nem. Nem hiszem. Kinőttük már őket. Bár tudtuk, hogy mégiscsak szép volt az a tél. Különösen a karácsony előtti napokon, amikor fehér volt minden, a házak és az eperfák, bent a házakban meg az emberek az ablakokhoz nyomták a homlokuikat, és tőlünk várták az angyali vigasságot.

Gyönyörű év kezdődött

Karácsonykor még szelíden és békésen viselkedtünk, ahogyan az illik, az elkövetkező napokban azonban egyre idegesebbek lettünk, az új év első óráit pedig kimondottan harciasan vártuk meg, ilyenkor leginkább kimentünk a temetőbe, amivel azt bizonyítottuk, hogy nagyon bátrak vagyunk, mert éjszaka is ki merünk menni a temetőbe, ott aztán minden különösebb ok nélkül dühösen egymásnak estünk és birkóztunk a behavazott sírok között, egymás nyakát szorongatva dulakodtunk a hóban, nem tudtuk pontosan, hogy miért vagyunk ennyire dühösek, talán azért, mert mindig elégedetlenek voltunk az elmúlt esztendővel. Amikor teljesen kimerültünk a birkózásban, akkor csatakosan és kissé megnyugodva elmentünk a temető széléhez, leültünk a temetőfalra, lábunkat a töltés fölé lógattuk, néztük a töltés mögött a befagyott folyót, és nem értettük, hogy a felnőttek a távolban miért kurjongatnak jókedvűen, hiszen ők is tudhatták, hogy rossz volt a régi esztendő, persze nyilván reménykedtek, hogy az új esztendő jobb lesz és ezért kurjongattak, tulajdonképpen akkor már mi is reménykedtünk egy kicsit, hogy esetleg jobb lesz az új esztendő, csak hogy ilyenkor mindig felbukkant a folyó mellett Szluka Anti, és éktelen hangosan és nagyon hamisan énekelt. Hatalmas léptekkel jött a temetőfal mellett, torkaszakad-

tából bömbölt, Szluka Anti egyébként töksüket volt, bizonyára nem is tudta, hogy milyen hangosan és hamisan énekel, mi azonban jól tudtuk, hogy ilyen csúnya ordibálás után az új év sem hozhat sok jót a számunkra, és ismét dühösekké lettünk, Szluka Anti azonban nem törődött velünk, ordítózva végigment a töltesen, és amikor a házak közé ért, betört néhány ablakot és csúnyán végigénekelte az utcákat. Másnap bűnbánóan kifizette a betört ablakokat, és egész évben csöndesen és szelíden viselkedett, mint a süket emberek általában, a következő újesztendő első óráit azonban ismét megénekelte hangosan és hamisan, és sorra megrontotta az éveinket. Ezért egyszer elhatároztuk, hogy megverjük Szluka Antit egy hangos éjszakán.

Szilveszter estéjén Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én elmentünk Tóth Elekhez, hogy nála várjuk be az éjfélét, és hogy megbeszéljük, hogyan bánunk el Szluka Antival. Tóth Elekéknek hosszú, nagy házuk volt, behúzódtunk a legmelegebb szobába, és megbeszéltük, hogy meglapulunk a temetőfalán, és amikor az ordító Szluka Anti odaér, a nyakába ugrunk, leteperjük, és addig rugdossuk, amíg örök életére elmegy a kedve az énekléstől. Többször megbeszéltünk minden részletet, talán túl sokat is beszélünk, mert lassanként rájöttünk, hogy négyen is gyöngék vagyunk ahhoz, hogy elbánjuk a nagydarab Szluka Antival. Kétségbeesetten és dühösen néztük egymást, és majdnem egymásnak mentünk, pedig még nem ér-

kezett el az új esztendő. Tóth Elek akkor azt javasolta, hogy a szomszédból hívjuk át Fehér Lajost, hátha segítene nekünk, vele együtt meg tudnánk verni Szluka Antit. Nem nagyon bízunk Fehér Lajosban, erős, zömök legény volt ugyan, de igen magabazárkózó, jámbor természetű, sohasem verekedett még, Tóth Elek azonban mégis áthívta a szomszédból. Fehér Lajos örült, hogy meghívtuk magunk közé, úgy látszik, szilveszter éjszakáján még ő sem szeretett magányos lenni, gyerekek között is jobban érezte magát, mint egyedül. Elmondtuk neki, hogy meg kell verni Szluka Antit, mert hangos és hamis éneklésével megrontja az éveinket. Erre már elkedvetlenedett Fehér Lajos, a fejét rázta, és azt mondta, hogy nem hajlandó senkivel sem gorombáskodni. Tóth Elek ekkor áthozott a konyhából egy üveg eperpálinkát, poharakat is hozott, és töltött mindannyiunknak a pálinkából. Mi csak belenyaltunk, Fehér Lajos azonban tisztelegéssel ivott. A harmadik pohár után kipirult az arca és kijelentette:

– Rendben van, ma éjszaka megverjük a Szluka Antit. Nem engedhetjük meg, hogy megrontsa az éveinket.

Gyorsan töltöttünk neki még egy pohár eperpálinkát és nagyon boldogok voltunk.

Akkor belépett a meleg szobába Tóth Elek Matild nevű nővére. Tóth Matild amolyan rosszféle lány volt, esténként rosszféle kocsmákba járt és összeadta magát teherautó-sofőrökkel, idénymunkásokkal és más

állhatatlan fickókkal. Most is valami rosszféle kocsmából jöhetett, mert egyik szeme lilán bedagadt.

Fehér Lajos gyorsan felhőrpintette a negyedik pohár pálinkát is, és most már harciasabb volt, mint mi. Felugrott és megkérdezte:

– Ki bántotta magát, Matildka? Mondja meg, és én agyonverem a gazembert.

Tóth Matild nem mondta meg, hogy ki bántotta, hanem Fehér Lajos vállára borult és elsírta magát. Leültek egymás mellé, Fehér Lajos gyöngéden simogatta Tóth Matild dagadt arcát, aztán a haját simogatta, később a mellét is. Azután átmentek a szomszéd szobába, és nemsokára ágynyikorgást hallottunk.

Akkor elcsüggedtünk egy kicsit, attól tartottunk, hogy Fehér Lajos megfélemezik a mi ügyünkről. De nem feledkezett meg rólunk, mert amikor visszajöttek a szomszéd szobából, csillogó szemekkel biztosított bennünket:

– Gyönyörű esztendő jön hamarosan.

Jókedvűen iszogatót tovább, Tóth Matild sem sírt már, jókedvűen mosolygott, egészen év végéig mosolygott. Éjfélkor boldog új évet kívántunk egymásnak, és indultunk volna a temetőbe, csak hogy Fehér Lajos alig tudott felállni a székéről és nagyon büzlött az eperpálinkától. Felrángattuk, ráadtuk a télikabátját, és kitudskoltuk a szobából.

Mentünk a temető felé, kissé lassan haladtunk a botladozó Fehér Lajossal, és amikor beértünk a temetőbe, Fehér Lajos sóhajtva leült az egyik sír szélére.

– Megpihenek egy kicsit, gyerekek – mondta.

Éktelenül dühösek lettünk, akárcsak az előző években. Előbb Fehér Lajost néztük dühösen, aztán már egymást, és hirtelen egymásnak rontotunk. Birkózni kezdtünk, dühödtebben birkóztunk, mint bármikor máskor, és jóval tovább is, mert még mindig a hóban hemperegtünk, amikor a folyó felől felhangzott Szluka Anti bömbölése. Felugráltunk, kerestük Fehér Lajost. Ő már régen lefordult a sír széléről, és aludt a sír mellett a hóban. Odarohan-tunk hozzá, ébresztgettük, hóval dörzsöltük az arcát, pofozgattuk, de ő nem ébredt fel. Akkor elkezdtek rugdosni, először csak gyöngéden, de aztán egyre erősebben rugdostuk, a töksüket Szluka Anti meg énekelt hangosan és hamisan a folyó mentén, hallot-tuk, hogy elhalad a temetőfal mellett, és később a tá-volból üvegcsörömpölést is hallottunk, ismét betört néhány ablakot.

Addigra sikerült életre rugdosni Fehér Lajost. Felállt, körülnézett a temetőben és megkérdezte:

– Újév van már?

– Igen – mondtuk szomorúan.

– Gyönyörű év kezdődött – mondta elégedetten Fehér Lajos, és elkezdett énekelni.

Majdnem olyan hangosan és majdnem olyan ha-misan énekelt, mint Szluka Anti. Riadtan közrefog-tuk, vezettük ki a temetőből, szerettünk volna minél gyorsabban hazaérni vele, de ő csak lassan tántorgott közöttünk és hangosan énekelt, nagyon örült az új

esztendőnek. A házuk előtt hagyta abba az ordibálást,
és megint azt mondta nekünk:

– Gyönyörű év kezdődött, higgyétek el nekem.

Ma sem tudom, hogy miért, de akkor majdnem
elhittük neki.

Egy regény vége

Tulajdonképpen már egy egész regényt elmeséltem önnek, uram, igaz, hogy kissé darabosan meséltem, de ha jobban odafigyelt, szépen összeilleszthette a részeket, a regénynek akár egy szép címet is adhatnánk, mondjuk azt, hogy *Az angyali vigasság*. Attól tartok azonban, hogy ön nem figyelt kellőképpen, vacsorázott vagy éppen az ereit próbálta felvágni ezzel az életlen vendéglői késsel, néha az volt az érzésem, hogy egyáltalán nem érdeklik az én szép-szomorú történeteim, pedig én igazán erőlködtem, nem mintha komolyan elhinném, hogy tényleg fel akarja vágni az ereit, de azért mégis erőlködtem, végezetül még csak annyit tehetek, hogy befejezem a regényt. Azzal fejezem be, hogy közlöm, nem kedveltem meg önt túlságosan, uram, az az érzésem, hogy régről ismerem magát, még gyerekkoromból, ahonnan a történetemet felidéztem, vagy ha nem is ismerem, mindenképpen emlékeztet valakire, mégpedig egy hegyesorrú, patkányszerű fickóra, aki egyszer nagy verekedést robbantott ki, de ugyanakkor emlékeztet egy Gyilkos nevű lógó nyelvű lóra is, attól függően, hogy hogyan fog viselkedni a regény befejezése után; ha nyugodtan kifizetteti velem a vacsoráját, és ha holnap este ezzel az érfelvágási trükkel újabb potyavacsorát tarhál valakitől és közben ismét régi történeteket hallgat, akkor biztos leszek benne, hogy ön az a bizonyos patkány-

szerű fickó, ha viszont még egy nagy vágót csinál a világba, akkor már-már jó szívvel fogok emlékezni magára, akárcsak a Gyilkos nevű lóra.

Kezdjük a Gyilkos nevű lóval. Meséltem már róla, arról a szerencsétlen, hajlott hátú, lógó nyelvű vén gebéről van szó, amelyik egy napon megvadult, keresztbe fordította a kordét a betonúton, és egy teherautó halálra lapította a kordén ülő Kalmár Gyurit, a lónak nem történt semmi baja, de senkinek sem kellett, végül Velez János bácsi kötötte be az istállójába, és mi Gyilkosnak neveztük a vén gebét, de bármennyire is haragudtunk rá, kölcsönkértük, és utolsó útján még elvitt bennünket a szomszéd faluba, és ami fontosabb, haza is hozott bennünket.

A szomszéd faluba tél végén egy vasárnap délután mentünk át futballozni. A meccset Toma Gyuri beszélte meg az ottani telepes fiúkkal, és felajánlotta nekünk, hogy állítsunk össze közös csapatot a szomszéd falubeliek ellen. A felajánláson nagyon meglepődtünk, Toma Gyurit szívből utáltuk, őt is meg az egész bandáját, igen sokszor összeverekedtünk velük, aztán mégis elfogadtuk az ajánlatot, talán azért, mert a hosszú, havas télen ráuntunk a lassú mozgásra és vágytunk a gyorsabb mozgásra, talán az örökös civakodásra és verekedésre is ráuntunk egy kicsit, rövid időre kibékültünk Toma Gyuriékkal, és összeállítottuk a közös futballcsapatot, tőlünk öten – Szivel Sanyi, Burai J., Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én – voltunk benne, Toma Gyuri bandájából meg hatan,

tartalékjátékosokat nem jelöltünk ki. Ezek után kölcsönkértük Velez János bácsi szekerét és a Gylkos nevű lovat.

Vasárnap ebéd után felültünk a szekérre és elindultunk a szomszéd faluba. A hó elolvadt már ekkor, de még elég hideg volt, a vén, lógó nyelvű gebe lassan húzta a szekeret, Szivel Sanyi tartotta a gyeplőt, de nem merte túlságosan nógatni az öreg jószágot, azért amikor kiértünk a házak közül, néhányan leugráltunk a szekérről, kocogtunk mellette, és ilyenkor mintha gyorsabban haladt volna a szekér, és mi is be-melegítettünk a meccs előtt. Később a csapat másik fele kocogott, mi meg visszaültünk a szekérre. Körülöttünk megfeketedtek a hó alól előbukkant szántóföldek, a búzatáblák halványzöldek voltak. Békésen haladtunk előre az úton, de nem sokáig, mert Toma Gyuri ezúttal is hű maradt önmagához, veszekedésbe kezdett, most éppen a Gylkos miatt.

– Hajszold meg egy kicsit ezt a vén dögöt – mondta Szivel Sanyinak. – Így sohasem érünk oda.

– Öreg ló ez már – mondta szánakozva Szivel Sanyi, holott a Gylkost ő sem kedvelte –, és még vissza is kell jönnünk vele.

– Hazafelé viszont mindenképpen agyonhajszoljuk – mondta Toma Gyuri. – Megérdemli, hogy agyonhajszoljuk.

– Nem fogjuk agyonhajszolni – mondta Burai J. – Szép lassan elvisz bennünket a meccsre, és szép lassan haza is hoz bennünket.

– Megölte a Kalmár Gyurit – mondta Toma Gyuri. – Mi meg megöljük a gyilkos dögöt.

– Nem biztos, hogy szándékosan ölte meg Kalmár Gyurit – mondta Burai J. – Azon a napon megvadultak az állatok a környékünkön. Megvadultak a birkák, a tehenek, még a libák is. És megvadult a Gyilkos is. Azt mondták, hogy egy lidérc vadította meg az állatokat.

– Nem hiszek a lidércekben – mondta Toma Gyuri. – Kalmár Gyuri viszont nagyon derék ember volt.

– A kútásók egyszer felültettek Gyilkos hátára – mondtam. – Lovagoltam a kendergyár körül a búzatáblákon, a napraforgótáblák között. Akkor találkoztam Kalmár Gyurival. Egy sarlóval csapkodta le a szép sárga napraforgófejeket és minduntalan azt hajtogatta, hogy immár semmi ember lett belőle. Előző este ugyanis megverte őt Szlimák Mihály.

– Nem hiszem, hogy a kis göcsörtös Szlimák Mihály megverte Kalmár Gyurit – mondta Toma Gyuri.

– Ott voltam a kútásóknál, amikor Szlimák Mihály leütötte Kalmár Gyurit – mondtam. – Saját szememmel láttam.

– Mit kerestél te a kútásók között? – kérdezte Toma Gyuri.

– Semmi közöd hozzá – förmedtem rá. – Kocogj inkább egy kicsit, mert megmacskásodnak az izmaid és semmit sem érsz majd a focimeccsen.

Toma Gyuri leugrott a szekérről és bemelegített, de azért továbbra is acsarkodott a Gyilkos ellen.

Aztán mégis beértünk a szomszéd faluba, a Koplalóra kellett mennünk, a Koplaló a falu másik végén volt, szép főutcán zörögtünk végig, kétoldalt szép nagy sváb házak álltak, persze most már nem a németek, hanem a telepések laktak bennük. A telepés fiúk már vártak bennünket a Koplalón.

Harsányan röhögtek, amikor meglátták a Gyilkost, minket viszont ugyan kedvesen fogadtak, kezet ráztak velünk, sőt még össze is ölelkeztünk. Aztán elkezdtünk focizni, és ekkor már nem ölelkeztünk, elég keményen rúgtuk egymást, a hosszú, havas tél után mindannyian megvadultunk egy kicsit, kemény mérkőzést vívtunk, 3:2-re győztünk. A kövér Hodonicki Oszkár nagyon jól védte a kapunkat, Burai J. két gólt rúgott, Szivel Sanyi egyet, tulajdonképpen valamenynyien jól játszottunk. A telepés fiúk elszomorodtak ugyan, de azért sportszerűen belenyugodtak a vereségbe. Nem búcsúztak el tőlünk kimondottan szívélyesen, de barátságosan integettek utánunk, amikor befordultunk Gyilkossal a főutóra. Hanem akkor hirtelen előbukkant az a patkányszerű fickó, akit a történet elején említettem, és aki lehet, hogy éppen ön volt, uram. Odafutott a szekerünkhöz, a szekér végében a kis Burai J. ült, lábát az út fölé lógatta.

– Két gólt rúgtál, igaz? – kérdezte a patkányszerű fickó.

– Igen – mondta Burai J.

– És most boldog vagy?

– Boldog vagyok – mondta Burai J.

– Eljöttetek ezzel a kivénhedt gebével és megnyertétek a meccset. Ezért vagy boldog?

– Ezért.

– Te ugyebár magyar fasiszta vagy? – kérdezte a patkányszerű fickó.

– Nem vagyok fasiszta – mondta Burai J. – Te viszont mocskos patkány vagy.

A patkányszerű fickó ököllel Burai J. arcába vágott. A kis Burai J. érzékeny lelkű, de gyorsan feldühödő gyerek volt. Leugrott a szekérről és gyorsan kétszer visszaüött. Erre fenyegetően hozzánk rohant a többi telepes fiú is. Valamennyien leugráltunk a szekérről, és elkezdődött a verekedés. Mi elég jó verekedők voltunk, Toma Gyuri bandája is tudott verekedni, hiszen leginkább egymáson gyakoroltunk, most viszont egyazon oldalon küszködtünk a telepes fiúk ellen, akik szintén jól verekedtek, meg otthon is érezték magukat, de még így is visszaszorítottuk őket egy kicsit. Akkor az út széléről elkezdtek bennünket kövekkel dobálni. Ez sem volt veszélytelen dolog, könnyen befakaszthatták volna a fejünket, szerencsére senkinek sem tört be a feje, néhány kődarab azonban eltalálhatta a Gyilkost, mert a lógó nyelvű ló hirtelen felnyerített és felágaskodott. Szivel Sanyi felugrott a szekérré, megragadta a gyeplőt, de érezte, hogy nem tudja megfékezni a Gyilkost, ezért lekiáltott:

– Ugráljatok fel a kocsira!

Felugráltunk a szekérré, és Szivel Sanyi akkor nekiengedte a Gyilkost a szép főutcának. Robogtunk

és éktelenül zörögtünk a szép német házak között, a telespes fiúk ámulva elmaradtak mögöttünk. A Gyilkos meg futott előrenyújtott nyakkal, és mintha a háta sem lett volna annyira hajlott, kifutott a faluból a szekérral, és a fekete szántóföldek között is tovább vágatott. Szivel Sanyi feszesre húzta a gyeplőszárakat, most már lassíthattunk volna, de a Gyilkos végigfutotta az utat hazáig, anélkül, hogy hajszoltuk volna. Mire beértünk a falunkba, mi már nagyon fáztunk a szekéren, a Gyilkosnak viszont habos volt a nyaka és a háta. Velez János bácsi aggódó arccal vezette be az istállóba az öreg lovat, ott lecsutakolta, de ez sem segített rajta. A Gyilkos még akkor éjjel lefeküdt a szalmára, hörgött, és a nyelve jobban kilógott, mint valaha. Három napig hörgött, akkor elpusztult. Még akkor sem bocsájtottuk meg neki teljesen, hogy egy nyáron megölte Kalmár Gyurit, de azért már-már jó szívvel gondoltunk a Gyilkosra.

Hát ez lenne a regény vége, uram. A vacsoráját kifizettem, és ön nem vágta fel az ereit. Ez is valami. Most elmegyek. Nem állítom, hogy kimondottan örültem a találkozásnak, de mégis... elmondtam egy jó történetet. Később pedig majd megtudom, hogy tényleg ismertem-e önt régebbről, vagy csak emlékeztem valakire.

Tartalom

Izidor	5
Fodó Tanár Úr	20
Ma éjjel...	30
A lidérc	61
Okos, fekete varjak	91
Gazdagon álmodni	101
Füstszagú karácsony	134
Az angyali vigasság	158
Gyönyörű év kezdődött	171
Egy regény vége	177

Kalota Művészeti Közhasznú Alapítvány
Napkút Kiadó Kft.

1027 Budapest, Fazekas u. 10–14.

Telefon: (1) 787-5889

Mobil: (70) 617-8231

E-mail: napkut@gmail.com

Honlap: www.napkut.hu

Korrektor: Tamás Judit

Tördelőszerkesztő: Szondi Bence

Borítóterv: Keserü Piroska

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda

ISBN 978 615 6283 58 0

GION NÁNDOR REGÉNYEI 5.

Burai J. és társai először évekkel ezelőtt jelentek meg egy novellában. Egy híd alatt ültek, lábukat a vízbe lógatták és főleg a pézsmapatkányok pusztításán sajnálkoztak. Később megjelentek még egy novellában, majd két ifjúsági regényt írtam róluk, *A kárókatonák még nem jöttek vissza* és a *Sortűz egy fekete bivalyért* címűt. Ezeknek a folytatása *Az angyali vigasság*. Igaz, Burai J. és társai most már nem ülnek a híd alatt és nem lógatják lábukat a vízbe. Túlságosan hideg van ehhez, meg aztán a folyóvizek is szennyezettebbek lettek azóta. Így hát ez a könyv elsősorban felnőtteknek és felnőttekről szól.

2490 Ft

9 786156 1283580